ΜΑΪΟΣ 1873. = ΤΕΥΧΟΣ ΜΕ'.

ΤΟ ΕΑΡ.

Ὦ ἄνοιξις ὡραία,
Ὦ ἄνοιξις τερπνή,
Ἡ θελκτική σου θέα
Σ' τὸν Πλάστην μ' ἀνυψοῖ.
Οἱ κῆποί μας ἀνθίζουν,
Ὁ οὐρανὸς γελᾷ,
Οἱ κάμποι πρασινίζουν,
Ἡ φύσις μειδιᾷ.

Ἡ ἄνοιξις στολίζεε
Τὰ πάντ' ἁρμονικὰ
Κι' ὁ Ζέφυρος δροσίζει,
Φυσῶν γλυκὰ γλυκά·
Καὶ τ' ἄκακα ἀρνία
Πηδοῦν μετὰ χαρᾶς,
Καὶ τὰ μικρὰ πουλία
Πετοῦν 'ς τὰς φωλεάς.

Ἀθῶος ὡς τὸ ἄνθος
Ἂς γίνω καὶ ἐγώ,
Γλυκὺς καὶ χωρὶς πάθος
Εἰρηνικὰ ἂς ζῶ.
Θεόν, Γονεῖς, πλησίον
Ἂς μάθω ν' ἀγαπῶ,
Κι' ὡς τ' ἄκακον ἀρνίον
Μηδέν' ἂς ἐνοχλῶ.

Τὸ ἔαρ κελαδοῦσι
Τ' ἀθῶα τὰ πτηνά,
Καὶ οὕτως ἐξυμνοῦσι
Τὸν Πλάστην των γλυκά.
Κ' ἐγὼ ἂς ἐξυμνήσω
Τὸ ἔαρ τὸ τερπνὸν
Καὶ ἂς δοξολογήσω
Τὸν Ὕψιστον Θεόν.

ΤΑΦΟΣ ΚΑΙ ΡΟΔΟΝ.

(Κατὰ τὸ Γαλλικὸν τοῦ Βίκτορος Οὐγώ).

Α'.

Τάφος πρὸς ρόδον εὔοσμον κι' ὡραῖον
«Εἰπέ μοι—λέγει—ρόδον μου κλεινόν,
σὺ τὸ ἐφ' ὅλων ἄνθος τῶν ἀνθέων
καὶ τὸ τοσούτων βρίθον καλλονῶν,

Ἐκ τῶν ἀβρῶν δακρύων σου, δι' ὧν
σὲ ῥαίνει ἡ κροκόπεπλος πρωΐα,
ὦ ρόδον μου μεστὸν εὐωδιῶν,
ὁποῖα ἀγαθὰ ποιεῖς, ὁποῖα.»

Τὸ ρόδον ἀπεκρίθη· «Σὺ ὁ μαῦρος,
οὐ πίνοτε ὁ βόθρος ἀνοικτός,
τί κάμνεις ἐξ ἐκείνου, ὅπερ λαῦρος
βροχθίζεις εἰς τὸν ζόφον σου ἐντός;»

Β'.

Τὸ ρόδον λέγει «Ὄλεθρε τῶν πάντων,
ἐκ τῶν ὑγρῶν ἐκείνων ἀδαμάντων
παράγω εὐωδίαν ἐκλεκτήν,
ἐκ μέλιτος κι' ἀμβάρεως μικτήν».»

Ὁ τάφος λέγει «Ἄνθος τεθλιμμένον,
ἐκ τῶν ψυχῶν τῶν πρός με ἐρχομένων
δὲν κάμνω εὐωδίας, πλὴν γεννῶ
ἐν τῷ λαμπρῷ ἀγγέλους οὐρανῷ».

Κων)πολις 1873.

Θεόδωρος Χ. Μοσκόπουλος.

ΛΟΓΟΣ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ ὁμωνύμῳ Ἀναγνωστηρίῳ τῶν Κυδωνιῶν τῇ 4 Φεβρουαρίου 1873.

Σεβαστὲ ἱεράρχα,
εὐσεβὲς καὶ φιλόμουσον Ἀκροατήριον.

Μεγίστην χαρὰν καὶ πνευματικὴν ἀγαλλίασιν αἰσθάνομαι τὴν στιγμὴν ταύτην, βλέπων πάντας ὑμᾶς τοὺς ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τῆς διαδόσεως αὐτῶν εὐγενῶς καὶ μετὰ ζήλου μοχθοῦντας καὶ ἀγωνιζομένους συνελθόντας καὶ αὖθις ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ σκηνώματι τῶν Μουσῶν, ἵνα τὰς κατὰ πᾶν ἔτος εἰθισμένας ἀρχαιρεσίας ποιήσητε, ἐμβριθέστερον δὲ ἅμα τε καὶ σκοπιμώτερον ἀπὸ κοινοῦ συσκεφθέντες, προσθῆτε οὐ μόνον εἰς τὴν κατάλληλον ἐκλογὴν τῶν μελλόντων διευθύναι τὴν τύχην τοῦ ἱεροῦ τούτου Καθιδρύματος προσώπων, ἀλλὰ καὶ ὑπ' ὄψιν σπουδαίαν τοῦ λοιποῦ λάβητε τὴν ἐπὶ μᾶλλον ἀποτελεσματικὴν διάδοσιν καὶ διάχυσιν τῶν τῆς λαοσόου παιδείας φώτων ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἀφ' οὗ τὸ μέλλον τῆς ἡμετέρας εὐκλείας καὶ ἐθνικῆς δόξης ἐν ταύτῃ ἔγκειται. Ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ εὐκαίρῳ περιστάσει τῇ προσκλήσει μὲν τοῦ εὐγενοῦς προεδρείου συναισθήσει δὲ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ ἐμοῦ καθήκοντος παρουσιαζόμενος, ὀφείλω πρῶτον μὲν νὰ ἐκφράσω καὶ δημοσίᾳ κηρύξω τὴν ἐκ μέρους τοῦ πανσεβάστου πνευματικοῦ ἡμῶν πατρὸς καὶ ποιμένος φιλοπρόοδον καὶ φιλόμουσον διάθεσιν, ἣν διατρέφει ὑπὲρ τῆς ἐπὶ τὰ κρείττω προαγωγῆς τοῦ ἡμετέρου Ἀναγνωστηρίου (ἐπευχόμενος συνάμα καὶ πᾶσι τοῖς ἀξιοτίμοις μέλεσιν αὐτοῦ ἐνίσχυσιν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ τῆς συστάσεώς του, χάριν τοῦ ὁποίου πάνυ φιλοτίμως καὶ μετὰ πολλῆς τῆς αὐταπαρνήσεως οἱ ἐπιστήμονες καὶ λόγιοι τῆς πόλεως ταύτης οὐ παύονται παρεχόμενοι τὴν πνευματικὴν αὐτῶν πανδαισίαν), εἶτα δὲ καὶ ἐκ βαθέων καρδίας ν' ἀποδώσω πᾶσιν ὑμῖν τὸν φόρον τῆς εὐγνωμοσύνης μου, ἀνθ' ὧν πλειστάκις οὐ μόνον λόγῳ, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ προσηνέγκατέ μοι ἐκδηλωτικῶν εὐχαριστήσεων, καί τοι ἀναξίῳ τῶν τοιούτων τυγχάνοντι, πρὸς δὲ μόνην τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος μου ἀποβλέποντι.

Ὅθεν ἐκ μόνης τῆς ἀρχῆς ταύτης ὁρμώμενος καὶ θέλων νὰ φανῶ κἀγὼ συντελεστικὸς κατά τι πρὸς τὸν μέγαν τοῦτον σκοπόν, τὸν ὡς βάσιν ἔχοντα ἔνθεν μὲν τὴν καταστροφὴν τῆς παχυλῆς ἀμαθείας καὶ ἀπαιδευσίας—ἐξ ἧς πηγάζει ἡ ἀθλιότης αὕτη τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἡ δυστυχία τῶν λαῶν, ἡ παραγνώρισις καὶ περιφρόνησις τῆς θρησκείας, ἡ πρὸς ἀλλήλους ἀστοργία καὶ ἀναλγησία τῶν ἀνθρώπων, ὁ ἐγωϊσμός, τὸ τρομερὸν τοῦτο δηλητήριον, ὅπερ λυμαίνεται τοὺς ἁγιωτάτους δεσμοὺς τοῦ αἵματος καὶ τῆς φιλίας, διατηρεῖ τὴν δᾶδα τῶν διχονοιῶν ἐν τοῖς κόλποις τῆς κοινωνίας, καταφρονεῖ τὴν σοφίαν καὶ ἀποδιοπομπεῖται τὴν ἀφιλοκέρδειαν καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἀφοσίωσιν—ἔνθεν δὲ τὴν ἠθικοποίησιν ἐν γένει καὶ ὑποστήριξιν τῆς παιδείας καὶ τῆς καλλιεργείας καὶ διαδόσεως τῶν γραμμάτων διὰ μέσου τῆς ἠθικῆς συνδέσεως μετὰ καὶ τῶν ἄλλων τοῦ ἔξω κόσμου Συλλόγων καὶ Ἀναγνωστηρίων, ὑπὸ σοφῶν ὁμοεθνῶν καὶ ὁμοζήλων διευθυνομένων· ἐκ τοιαύτης, λέγω, ἀφετηρίας ἀναχωρῶν, δὲν διστάζω ὅπως κηρύξω τοῦ ἀγῶνος τὸ μέγεθος, τὸν ὁποῖον ἐθνικῇ φιλοτιμίᾳ καὶ ζεούσῃ Χριστιανικῇ πίστει ἀναλαμβάνομεν.

Καὶ ὁ μὲν ἀγών, ὦ φίλοι καὶ λάτρεις τῶν Μουσῶν, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐπαποδυόμεθα, ἀναντιρρήτως ἐστὶ θεοφιλὴς καὶ ἅγιος καὶ εὐκλεοῦς προγονικῆς φιλοτιμίας ἀπόζων σχετικῶς πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὴν ἐκ τούτων προκύπτουσαν ἠθικὴν τῆς κοινωνίας ὠφέλειαν καὶ τὸν ἀληθῆ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπολιτισμόν. Πλὴν ὅμως, καθὼς εἰς πᾶσαν εὐτυχίαν καὶ εὐημερίαν, εἰς πᾶν νομιζόμενον καλόν, εἰς πάντα κοινωφελῆ σκοπὸν πολλὰ πολλάκις προσκόμματα καὶ ἐμπόδια, ζιζάνια καὶ ἀκάνθας ὑπούλως τε καὶ λαθραίως οἶδεν ἐνσπείρειν καὶ παρεμβάλλειν ὁ πονηρὸς καὶ τῶν καλῶν ἀνατροπεὺς διάβολος, ὅπως τὸν μὲν ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ εἰς τοὺς κόλπους τῆς γῆς καταβληθέντα σῖτον καὶ βλαστήσαντα καταπνίξῃ, τὸν δὲ γεωργὸν ἐν ἀπελπισίᾳ καὶ ἀπογνώσει καταστήσῃ θερίσαντα οὐχὶ ἐν χαρᾷ τὰ δράγματα, ἀλλ' ἐν δάκρυσι· κατὰ τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον, κύριοι, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐνεργεῖ καὶ μηχανᾶται καὶ ἀντεπεξέρχεται, ὁπόταν πρόκηται οὐχὶ πλέον περὶ σωματικῆς τροφῆς ἢ νομιζομένου τινὸς ἀγαθοῦ καὶ προσκαίρου καλοῦ, ἀλλὰ περὶ αὐτῆς μάλιστα τῆς διανοητικῆς ἀναπλάσεως καὶ ἐπὶ τὰ κρείττω ἠθικῆς βελτιώσεως τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ πλασθέντος πρός τι τέλος ἀγαθὸν καὶ προορισθέντος πρὸς σκοπὸν ἀνώτερον, σκοπὸν ὑψηλόν, ἀποβλέποντα τὴν ὅσῳ τὸ δυνατὸν τοῦ εὐγενοῦς τούτου πλάσματος ἐξομοίωσιν πρὸς τὸν Πλάστην. Διὸ παραμελληθείσης ταύτης, ὄχι μόνον ὁ δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένος ἄνθρωπος καὶ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἠλαττωμένος τοῦ θείου ἐκείνου προορισμοῦ ἀποτυγχάνει καὶ τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις συνομοιοῦται καὶ παρασυμβάλλεται, ἀλλὰ καί λώβη καὶ λύμη τῇ κοινωνίᾳ ἐν ᾗ ζῇ γίνεται, ἐξ οὗ ἡ καταστροφὴ ἁπάσης τῆς κοινωνίας προέρχεται. Διότι ἐν ὅσῳ κοινωνία τις τὴν μὲν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τῶν μελῶν αὐτῆς περὶ πολλοῦ ποιεῖται, τὴν δὲ τοῦ ἤθους διὰ τῆς καλῆς παιδαγωγίας διάπλασιν περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται καὶ παρορᾷ, κατ' οὐδένα τρόπον δύναται αὕτη νὰ καυχηθῇ ὅτι βαδίζει τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν τῆς ἀληθοῦς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἀπ' ἐναντίας δὲ ἐν τοιαύτῃ κακοδαίμονι περιφάσει κατακρημνίζεται εἰς τοὺς ἀποτόμους κρημνοὺς τῆς διαφθορᾶς καὶ κακοηθείας καὶ ἐξευδενοῦται ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς. Ἰδού, κύριοι, ὁποία νέκρωσις καὶ τρομερὰ ἀκηδία δύναται νὰ ἐπέλθῃ εἴς τινα κοινωνίαν ἐκ μέρους ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι οὐδόλως αἰσθάνονται τὰ χρέη αὐτῶν πρός τε τὸν πλησίον καὶ πρὸς πᾶν ἄλλο θεάρεστον καὶ κοινωφελὲς ἔργον, ἀλλὰ μόνον εἰς τὸν βόρβορον τῶν ὑλικῶν συμφερόντων κυλίονται.

Ναί, προλέγω ὑμῖν ταῦτα τοῖς φίλοις καὶ τῶν Μουσῶν θεράποντιν, οὐχὶ ὅπως ταῦτα ὑμῶν κατηγορήσω ἢ καὶ ἐκπλήξω καὶ ἐξ αὐτῆς βαλβίδος ὀκνηροτέρους ὑμᾶς ποιήσω, οὐχί, ἀλλ' ἵνα ἔτι μᾶλλον διεγείρω τὴν προσοχὴν καὶ προθυμίαν ὑμῶν πρὸς ἀτάραχον καὶ ἀκινδυνωτέραν τοῦ δρόμου διάνυσιν ἀπέναντι τῆς ὑφισταμένης ἤδη τοῦ ἡμετέρου Ἀναγνωστηρίου καταστάσεως, ἣν ὀφείλομεν ἅπαντες οἱ ἐρασταὶ τῆς ἀληθοῦς παιδείας νὰ βοηθήσωμεν διὰ τῆς ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς ἡμῶν ὑποστηρίξεως. Διότι, καθὼς ὁ ναυτιλλόμενος, ὅταν προγινώσκῃ τοὺς κατὰ τὸν διάπλουν αὐτοῦ σκοπέλους, ἀσφαλέστερον τὸ πέλαγος διαπλέει καὶ εἰς τὸν λιμένα ἀκινδύνως καταίρει· καὶ καθὼς ὁ ἀθλητής, τὴν τοῦ ἀντιπάλου δύναμιν καταμαθών, τοσοῦτον προσεκτικώτερος γίνεται καὶ ἁρμοδιωτέραν καὶ ἀσφαλεστέραν ἵσταται στάσιν, ὅσον πλειοτέρας εὐημερίας καὶ δόξαν ἐκ τῆς νίκης του προσδοκᾷ· κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, κύριοι, προδιδαχθέντες καὶ ὑμεῖς τοῦ ἀγῶνος τούτου τὸ μέγεθος καὶ ὅσας ὀφείλομεν νὰ ὑπερνικήσωμεν δυσχερείας, προερχομένας εἴτε ἐκ ζήλου καὶ φθόνου εἴτε ἐξ ἀμαθείας καὶ ἄλλων τινῶν αἰτίων, πέπεισμαι ὅτι ὡς συνετοὶ καὶ φρόνιμοι, ἀντί ν' ἀποδειλιάσωμεν, μᾶλλον θὰ ἐπιρρωσθῶμεν καί, τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης ἑνωθέντες, θὰ ἐπαυξήσωμεν τὴν προθυμίαν ἡμῶν καὶ θὰ δοκιμάσωμεν τὴν ὑπομονὴν καὶ ἐπιμονὴν ἡμῶν ἐν τῇ αἰσίᾳ μεταδόσει τῶν ἀγλαῶν καρπῶν τῆς παιδείας εἰς τοὺς ἐν τῇ κατωτάτῃ τάξει τῆς κοινωνίας. Καὶ εἶτα ἐν τούτοις τὴν ἐμπειρίαν κτησάμενοι καὶ ὑψηλότερον διανοηθέντες, ἀμέσως θέλομεν κατανοήσει, ὄχι μόνον τὸν ἀποτελεσματικὸν σκοπὸν τῆς τῶν τοιούτων Ἀναγνωστηρίων συστάσεως, ὡς πρὸς τὴν ὑποστήριξιν, διάδοσιν καὶ ἐξάπλωσιν τῶν καλῶν τῆς παιδείας, ἀλλὰ καὶ τὴν ὡς διὰ μαγικῆς ῥάβδου δραστικὴν αὐτῶν ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς ἠθικοποιήσεως τοῦ ἀνθρώπου, συμπρατούσης τῆς σωτηρίου χάριτος τῆς ὀρθοδόξου Πίστεως καὶ τῶν θείων αὐτῆς ἐνταλμάτων. Καταληφθέντες δὲ οὕτω ὑπὸ τοῦ ἐνθέου καὶ κατ' ἐπίγνωσιν ζήλου, θὰ δυνηθῶμεν ν' ἀνεύρωμεν τὰ μέσα, δι' ὧν καὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ὠφέλιμοι θὰ καταστῶμεν καὶ πρὸς τοὺς ἔξω καὶ πέριξ ἡμῶν, τοὺς ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἀμαθείας στενάζοντας ὁμοεθνεῖς, συντελεστικοὶ καὶ χρήσιμοι θὰ φανῶμεν, ποδηγετοῦντες αὐτοὺς καὶ οἱονεὶ ἀποδιδόντες αὐτοῖς πᾶν ὅ τι ἡμεῖς ἐν ἄλλαις πεπολιτισμέναις πόλεσι καὶ τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐπιστημῶν ἑστίαις ηὐτυχήσαμεν ν' ἀπολαύσωμεν.

Βεβαίως, κύριοι, πολλαὶ καὶ παρ' ἡμῶν αὐτῶν εὐχαριστήσεις καὶ εὐγνωμοσύναι ὀφείλονται ἄλλοις διὰ τὴν ἡμετέραν ἀνάπτυξιν, δι' ἣν ἴσως ἐναβρυνόμεθα. Καὶ εὐθὺς ἐξηγοῦμαι.

Ἀνέλθωμεν, κύριοι, διὰ τῶν πτερύγων τῆς διανοίας εἰς ἐποχὴν ἥκιστα μεμακρυσμένην ἀφ' ἡμῶν. Ἐνταῦθα, στῆθι, ὦ φίλε τῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἐπιστήμης, καὶ θεώρησον, ἔτι, ἂν εἰς τὴν σὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἠθικὴν διάπλασιν δὲν συνέπραττον αὐθορμήτως ἄλλοι, ὑποβοηθήσαντες καὶ προαγαγόντες πρὸς διευκόλυνσίν σου πολλὰ μέσα δυνάμενα νὰ συντελέσωσι πρὸς τὸν καλὸν τοῦτον σκοπόν, καὶ ἂν ἐν τοιαύτῃ περιστάσει αἱ ὑπὸ ἑτέρων θεραπευθεῖσαι Μοῦσαι, εὐμενεῖς ἤδη καταστᾶσαι, δὲν κατήρχοντο πρὸς τὴν σὴν ποδηγέτησιν, ἀνοίγουσαι οὕτως εἰπεῖν τὸν τερ..νότατον καὶ χαριέστατον κῆπον τῶν ἑαυτῶν ἀγλαῶν καρπῶν καὶ μεταδιδοῦσαι ἀφθόνως αὐτοὺς τῇ σῇ προαιρέσει, οὐδέποτε θὰ ἠδύνασο νὰ ἐγκαυχᾶσαι σήμερον ἐπὶ παιδείᾳ καὶ σοφίᾳ, ἐπὶ ἐπιστήμῃ καὶ τοῖς ἄλλοις αὐτῆς καλοῖς.

Καὶ πραγματικῶς, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ ἐπιστήμη, ὡς ἐκ θείας τινὸς κελεύσεως, ἔπαυσε τοῦ νὰ ᾖ ἐγκεκλεισμένη καὶ συγκεκεντρωμένη ἐντὸς τῶν ἱερῶν τεμενῶν καὶ μοναστηρίων· ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ τυπογραφία ἀνέλαβε τὸ ὑψηλὸν καθῆκον, ὅπως ἐκτείνῃ τὴν σφαῖραν αὐτῆς καὶ διευθύνῃ τὰς χρυσαυγεῖς καὶ ζωηφόρους ἀκτῖνάς της ἐπὶ τὰ ἀπώτατα σημεῖα, ἀγῶνες μεγάλοι κατεβλήθησαν, τείνοντες νὰ ὑποβοηθήσωσι τὴν κίνησιν ταύτην, ἀφορῶσαν οὐ μόνον τὴν ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν διανοητικὴν μόρφωσιν καὶ ἠθικὴν διάπλασιν, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἄκρῳ δακτύλῳ γευθέντων τοῦ τῆς παιδείας μέλιτος ὑποκέντησιν τῆς φιλοτιμίας, ὅπως καὶ οὗτοι ὅσον δύνανται μεταλάβωσι τῶν γλυκυτάτων καὶ ζωηρρύτων αὐτῆς ναμάτων.

Πρὸς τὸν σκοπὸν λοιπὸν τοῦτον ἀμέσως βιβλία τε καὶ ἐφημερίδες καὶ παντὸς ἄλλου εἴδους σοφά τε καὶ ἐπιστημονικὰ βιβλία καὶ διάφορα συγγράμματα, δημοσιευόμενα καὶ τὴν κοινῇ καὶ ἰδίᾳ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ἀνάπτυξιν ἐκπροσωποῦντα, οὐκ ὀλίγον συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀμοιβαδὸν ἐξάπλωσιν τῆς παιδείας μεταξὺ τῶν διαφόρων κλάσεων τῆς κοινωνίας. Καὶ ἐκ μὲν τῶν ἀνωτέρων

στρωμάτων αὐτῆς οἱ ἐπὶ δυνάμει πλούτου καὶ τῶν ἄλλων μέσων ἐγκαυχώμενοι δύνανται οὐ μόνον ἐκ τῶν καλῶν τούτων μέσων τῆς Θείας Προνοίας νὰ ἐπωφεληθῶσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἑσπερίᾳ Εὐρώπῃ ἀπερχόμενοι, ἐπιστήμονες καὶ ἰατροὶ καὶ φιλόλογοι καὶ θεολόγοι καὶ ἱστορικοὶ ν' ἀποδώσιν ἀναλόγως τῆς ἦν ἕκαστος κέκτηται διαθέσεως. Ἀλλ' ὁ ἐστερημένος καὶ ἀδυνάτως πρὸς ταῦτα ἔχων πτωχὸς ἔμελλεν ἀρά γε ἀείποτε νὰ διατελῇ εἰς κτηνώδη κατάστασιν ἀμαθείας καὶ ἀπαιδευσίας καὶ εἰς παντελῆ ἄγνοιαν πασῶν ἐκείνων τῶν περὶ τὸν πρακτικὸν καὶ κοινωνικὸν βίον πνευματικῶν ἀναγκῶν; τοὐλάχιστον τὰ ἄπορα φίλτατα αὐτῶν, ὡς ἐκ τῆς τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἀμαθείας, ὤφειλον νὰ ὑποκύψωσιν εἰς τὸ πατρικὸν ἴσως δὲ καὶ ἐκ προαιρέσεως κληρονομικὸν τοῦτο τῆς ἀπαιδευσίας ἁμάρτημα; οὐχὶ βεβαίως. Διὸ τὴν τοιαύτην ἔλλειψιν ἀνέκαθεν οἱ σοφοὶ καὶ λογάδες τοῦ ἔθνους ἡμῶν θέλοντες ἵνα προλάβωσι, τὴν εἰς διάφορα μέρη ἐπιπολάζουσαν ἀμάθειαν μετὰ βαρυαλγούσης καρδίας φέροντες, ἀνέλαβον πάνυ φιλοτίμως καὶ εὐγενῶς τὸ μέγα καὶ εὐεργετικόν, ἀλλὰ καὶ λίαν δυσχερὲς ἔργον τῆς διαδόσεως τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων διὰ μέσου τῆς συστάσεως σεβαστῶν Συλλόγων καὶ Ἀναγνωστηρίων, τόσον ἐν Ἑλλάδι ὅσον καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ διὰ μέσου τούτων καὶ εἰς ἄλλας φιλοπρόοδους καὶ πεπολιτισμένας ὁπωσδήποτε πόλεις, πάντοτε εὑρίσκοντες ὑποστηρίξιν ὑπὸ τῶν φιλομούσων αἰσθημάτων τοῦ γαληνοτάτου καὶ φιλολάου ἡμῶν ἄνακτος Σουλτὰν Ἀπτοὺλ Ἀζὶζ Χάν, Οὗτινος αἱ ὑπὲρ τῆς προόδου καὶ εὐημερίας τῶν ὑπηκόων Του εὐγενεῖς διαθέσεις ὁσημέραι ὡς ψεκάδες δρόσου πίπτουσιν ἐφ' ἡμᾶς.

Ἰδού, κύριοι, πόσον ἀναγκαία, πόσον ἐπωφελής, ἀλλὰ καὶ λαοσωτήριος ἡ σύστασις τῶν τοιούτων ἱερῶν τῶν Μουσῶν σκηνωμάτων καθίσταται! Ναί, διότι μόνον διὰ τῆς σκοπίμου καὶ ἀποτελεσματικῆς ἐνεργείας τόσον τῶν λογίων τοῦ ἡμετέρου πολυπαθοῦς ἔθνους, ὅσον καὶ τῶν πλουσίων ὁμογενῶν ἡμῶν, τῶν καλῶν τούτων ὀργάνων τῆς Θείας Προνοίας, θὰ δυνηθῶμεν ν' ἀναστείλωμεν τὸν τρομερὸν χείμαρρον καὶ οὕτω προλάβωμεν τὸ ἐπιπειλοῦν ἡμᾶς ἐθνικὸν ναυάγιον. Ἐντεῦθεν ὅθεν ἀναγκαιοτάτη καταφαίνεται καὶ ἡ σύστασις ἄλλων ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων ἀρρένων τε καὶ θηλέων, ἐντεῦθεν ἄρα καὶ ἡ ἐγκαθίδρυσις πλείστων ὅσων Συλλόγων, Ἀναγνωστηρίων, Λεσχῶν, ἅπερ μετ' εὐαρεσκείας καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀκούομεν συστηνόμενα ἐν ταῖς πόλεσι τῆς Μικρασίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων προιταγωνιστεῖ ἡ φιλόκαλος καὶ φιλοπρόοδος τῶν Σμυρναίων πόλις, πρὸς ἕνα καὶ μόνον θεῖον σκοπὸν ἀποβλέποντα, τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἠθικὴν διάπλασιν τοῦ πλησίον. Ἡ ἐγκαθίδρυσις, λέγω, τοιούτων καταστημάτων τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν τῶν κατωτέρων τάξεων τῆς κοινωνίας ὑπ' ὄψιν σπουδαίαν λαβοῦσα, θαρραλέως ὀργᾷ, ὅπως διὰ τῶν εὐεργετικῶν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἀκτίνων φωτίσῃ καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς τὰ κατώτατα κοινωνικὰ στρώματα ἀπαρτίζοντας ὁμοεθνεῖς ἡμῶν. Δόξα τοίνυν καὶ τιμὴ καὶ ἔπαινος ὀφείλεται παντὶ Ἕλληνι, συντελοῦντι καὶ ὑποστηρίζοντι διὰ τῆς προαιρετικῆς αὐτοῦ συνδρομῆς τὰ ἱερὰ ταῦτα καθιδρύματα. Δόξα καὶ τιμὴ καὶ εὐγνωμοσύνη πρὸς πάντα τὸν διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ συντελοῦντα εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον σκοπόν Δόξα καὶ αἴνεσις ἐναπόκειται πάσῃ πόλει καὶ κωμοπόλει, τῶν ὁποίων οἱ συνετοὶ πολῖται περιφρονοῦντες τὸ ἀτομικὸν συμφέρον καὶ μερικὸν ἀγωνίζονται ὑπὲρ τοῦ γενικοῦ.

Ἐρωτῶ ἤδη ὑμᾶς, κύριοι, τοὺς ὁπωσδήποτε εὐμοιρήσαντας παιδείας, πρέπει ἢ ἔπρεπε ν' ἀφεθῇ ὀπίσω τῶν ἐκ ταύτης καλῶν ἡ πατρὶς ἡμῶν, ἡ λαμπρὰ καὶ περίπυστος αὕτη πόλις τῶν Κυδωνιέων, ἡ ἄλλοτε μέγα κλέος ἐπί τε φιλομουσίᾳ καὶ προόδῳ ἀραμένη· ἡ μοναδικὴ αὕτη πόλις ἐν τῇ Ἀνατολῇ, καθ' ὅσον διατελεῖ οὖσα ἄμοιρος ἄλλου τινὸς ἑτερογενοῦς στοιχείου, ἡ ἐπὶ εὐσεβείᾳ καὶ Χριστιανικῇ ἀγάπῃ σεμνυνομένη, ἔπρεπε νὰ διαμείνῃ ὀπίσω τοῦ ἀγῶνος τούτου τοῦ ἱεροῦ τῆς παιδείας; οὐχί. Διὸ καὶ αὕτη ἐδείχθη πρόθυμος. Καθ' ὅσον τὰ φίλτατα αὐτῆς, ψυχαὶ εὐγενεῖς καὶ ὑπὲρ τῶν φιλανθρώπων καὶ Χριστιανικῶν ἔργων ἕτοιμοι, ἡ ἀγαθοεργός, λέγω, Ἀδελφότης ἀμέσως ἔτεινε χεῖρα ἀρωγὸν πρὸς τὰς Μούσας καὶ ἀξιεπαίνῳ ζήλῳ καὶ εὐγενεῖ προθέσει συνέστησε καὶ τὸ ἱερὸν τοῦτο Καταγώγιον, ὅπερ, ἐν χερσὶ τὴν δᾶδα τοῦ πολιτισμοῦ διακρατοῦν, πειρᾶται ἵνα τὸν φωτισμὸν τὸν φωτίζοντα πάντα ἄνθρωπον πρὸς γνῶσιν Θεοῦ, τὸν προερχόμενον ἐκ τῶν τῆς κατὰ Χριστὸν ἀναστροφῆς καὶ τῶν τῆς ἀληθοῦς παιδείας καρπῶν, ὅσον ἔνεστι μᾶλλον μεταδώσῃ καὶ τοῖς λοιποῖς τῶν συμπολιτῶν.

Ἐκ τοιούτου ὅθεν ἐθνωφελοῦς καὶ κοινωφελοῦς σκοποῦ ἀναχωροῦντος τοῦ ἡμ. Ἀναγνωστηρίου, τίς ἤθελε φανῇ τοσοῦτον σκληρὸς καὶ ἀχάριστος, καὶ δὲν ἤθελεν αἰσθανθῇ εὐγνωμοσύνην πρὸς πάντα ὁπωσδήποτε λέγιον, προσπαθοῦντα ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς αὐτοῦ καὶ μετ' ἐπιμελείας διδάσκοντα ἐν αὐτῷ παν θ' ὅσα μετὰ πολλῶν κόπων καὶ μόχθων, ἐσθ' ὅτε καὶ μὲ κίνδυνον τῆς ἰδίας ζωῆς, ἐξέμαθεν; Ἀλλὰ καὶ τίς ὁ μὴ ἀδικῶν τὸ ἔθνος καὶ τὴν κοινωνίαν, ἐπείδὰν σιωπᾷ ἐν τοιαύτῃ περιστάσει καὶ κρύπτῃ τὸ τάλαντον, ὡς ὁ πονηρὸς ἐκεῖνος δοῦλος, ὅπερ ἐνεπιστεύθη αὐτῷ ὁ Κύριος τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου πρὸς αὔξησιν καὶ πολλαπλασιασμόν; Ἀλλὰ καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁ τοιοῦτος, παραγνωρίζων τὴν μέλλουσαν καταδίκην τὴν ἐπικειμένην αὐτῷ, μὴ τάχα ἤδη ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ δὲν θέλει εἰπεῖ τὸ ἑξῆς τοῦ Λατίνου ἀπόφθεγμα video proboque meliora, sed deteriora sequor «βλέπω καὶ ἐπιδοκιμάζω τὸ ἀγαθόν, ἀλλ' ἀκολουθῶ τῷ κακῷ»;

Ἀλλ' ὅπως, κύριοι, ἀσφαλῶς καὶ ἐπὶ λυσιτελείᾳ χωρήσῃ ὁ σκοπὸς τοῦ ἱεροῦ τούτου Καθιδρύματος, ἀνάγκη νὰ κατανοήσωμεν ὅτι πρόκειται, ὡς ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου μου ἔφθην εἰπών, ἀγών, ὅστις ὅσον χαλεπός, τοσοῦτον ἔνδοξος, ὅσα πλεῖστα τὰ προσκόμματα, τοσαῦτα ἐπάξια καὶ τὰ βραβεῖα. Μὴ πτοηθῶμεν λοιπόν· ἀλλ' ἀρκεῖ νὰ ἔχωμεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν τὴν ἀγάπην θερμὴν πρός τε τὴν Πίστιν ἡμῶν καὶ πρὸς τὴν προγονικὴν σοφίαν. Καθ' ὅσον μόνον ἐκ τῆς ὁμοθύμου συνενώσεως καὶ συγκεντρώσεως, πρὸς δὲ καὶ προσαρτήσεως πολλῶν καὶ ἄλλων ἀξιοτίμων μελῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς ἱερῷ Ἀναγνωστηρίῳ θέλομεν ἐπιτύχει τοῦ γενικοῦ ἐκείνου σκοποῦ, ὃν περ σήμερον πᾶσαι αἱ ἀνεπτυγμέναι κοινωνίαι ἐπιδιώκουσι. Καὶ πάλιν τὸ πᾶν μόνον ἐκ τῆς ἀγάπης κατορθοῦται. Διότι ἔνθα θάλλει τὸ τῆς ἀγάπης ὑψίκομον καὶ καρποφόρον δένδρον, ἐκεῖ ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ πᾶς τις βλέπει τὰ θυμάσια καὶ λαμπρὰ αὐτῆς ἀποτελέσματα. Ναί,

ὀφείλομεν, κύριοι, ὡς τέκνα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς γεννησάσης καὶ ἐκθρεψάσης πατρίδος, ὡς θιασῶται καὶ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ὑπέρμαχοι, ἵνα ἐργασθῶμεν προθύμως, καὶ μὴ ὑπολειφθῶμεν ὀπίσω τῶν ἄλλων φιλομούσων ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὁμογενῶν μας τόσον πρὸς τὴν φιλογένειαν ὅσον καὶ τὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνάπλασιν τῶν κατωτέρων τάξεων τῆς κοινωνίας·

Ἐκ τοιούτων ὅθεν ἀρχῶν ὁρμώμενοι, ὀφείλομεν ἵν' ἀποθῶμεν πᾶσαν ρυπαρίαν καὶ περισσείαν κακίας καὶ ἀποδεχθῶμεν τὸν ἔμφυτον λόγον, γινόμενοι μὴ μόνον ἀκροαταί, ἀλλὰ καὶ ποιηταὶ λόγου, κατὰ τὸν Ἀπόστολον Ἰάκωβον. (1) Ναί, ὀφείλομεν, κύριοι, ἵνα τὴν ἠθικὴν βελτίωσιν ἡμῶν ὑπ' ὄψιν σπουδαίαν λάβωμεν· πρὸς ἐπίτευξιν δὲ ταύτης ἀνάγκη ὅπως πᾶν διανόημα, πᾶς λόγος, πᾶσα πρᾶξις πάντοτε καὶ πανταχοῦ ἐμβάπτηται ἐντὸς τῶν ἁγνῶν ναμάτων τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης, ἐκ τῆς ὁποίας ν'ἀναβλύζῃ οἱαδήποτε ἄλλη ἀρετή. Καθ' ὅσον ἄνευ ἀγάπης, εἰ καὶ ἀναφαίνονται ἔσθ' ὅτε σπέρματά τινα ἀγαθοεργιῶν καὶ οἱονεὶ ὡς ἐξ ἀποσβεννυμένης πυρᾶς ἐκπέμπονται ἀκτῖνες ἀμυδρὸν φωτός, ἀλλ' ὅμως ὁμολογούμενον καὶ ἀναμφίλεκτον, ὅτι πᾶσα πρᾶξις ἡμῶν ἢ πᾶς σκοπὸς μὴ ὄντα ἀπόρροια τῆς ἀγάπης, τῆς τὸ γενικὸν καλὸν ἀποβλεπούσης, ταχέως σβέννυνται καὶ παραυτίκα ἐξαφανίζονται. Καὶ λοιπὸν ὁμοιάζουσι πρὸς κλάδον εὐθαλοῦς δένδρου, τὸν ὁποῖον κατ' ἀρχὰς τρυφερὸν ὄντα θαυμάζομεν διὰ τὰ περικοσμοῦντα αὐτὸν εὔρωστα φύλλα καὶ ὡραῖα ἀκμαῖα ἄνθη, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου μετ' ὀλίγον θέλομεν ἰδεῖ τὰ μὲν εὔρωστα φύλλα καὶ ἀκμαῖα ἄνθη μαραινόμενα, τὸν δὲ κλάδον ξηρόν, ἐξ οὗ οὔτε ἄνθη θα ἦνε δυνατὸν νὰ προσδοκῶμεν οὔτε καρποὺς γλυκεῖς. Ἀνάγκη ἄρα ὅπως καταστήσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὡς ὀχυρὰν ἀκρόπολιν, ἐν ταύτῃ δὲ στήσωμεν τὴν ἀγάπην ὡς πυρσὸν ἀείφωτον, ἐξ οὗ νὰ ἐκπέμπωνται καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις ἀκτῖνες φωταυγέσταται τῶν ἀγαθοεργιῶν ἡμῶν, ἃς ἀφορᾷ ὁ ἱερὸς σκοπὸς τῆς συστάσεως τῶν τοιούτων Καθιδρυμάτων.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὀφείλομεν ν' ἀποτινάξωμεν ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν τὸν νῆδυμον ὕπνον τῆς ἀδιαφορίας καὶ οἱ πάντες, ἑνωθέντες, συγκεντρωθῶμεν εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἀγάπης· διότι μόνη ἡ ἀγάπη, ἐξευγενίζουσα τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, καθίσταται ὁ θρησκευτικὸς ἐκεῖνος δεσμός, δυνάμει τοῦ ὁποίου ἔνθεν μὲν ὑπεκκαίεται ὁ Χριστιανικὸς ζῆλος καὶ ἡ ἅμιλλα, μὴ ἐπιτρέπουσα ἵνα ὑπολειφθῶμεν τῶν ἄλλων, ἔνθεν δὲ διατηρεῖται καὶ συγκρατεῖται ἡ ἑνότης καὶ τὸ πνεῦμα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ σκοπὸς τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν Πίστεως, αὐτῆς τῆς θρησκείας, ἥτις — δυνάμει τῶν ὁσημέραι κοινωφελῶν καὶ ἀγαθοεργῶν αὐτῆς σκοπῶν προσπαθοῦσα νὰ συνάψῃ τὰ διεστῶτα καὶ τοὺς ὁπαδοὺς αὐτῆς ἑκάστοτε εἰς τὰ κοινωφελῆ καὶ θεάρεστα ἔργα τῆς πρὸς τὸν πλησίον ὠφελείας καθυποβάλλουσα—προσαγορεύει αὐτοὺς ἀδελφούς, ἔχοντας πατέρα ἐπουράνιον αὐτὸν τὸν Θεόν.

Μὴ τάχα. ὦ φίλοι τῶν Μουσῶν, οὕτω βραδέως μὲν ἀλλὰ συνετῶς καὶ σκοπίμως ἐργαζόμενοι ὑπὲρ τῆς ὑποστηρίξεως καὶ διαδόσεως τῶν τῆς λαοσσόου παιδείας ἀγαθῶν, θέλομεν ἀποτύχει τοῦ σκοποῦ; οὐχί, κύριοι· διότι πᾶσα πόλις λατρεύσασα τὰ γράμματα ἀμέσως ἐπέτυχε τῶν καλῶν ἀποτελεσμάτων καὶ ἐδρέψατο πλουσιοπαρόχως τοὺς ἀγλαοὺς καρπούς, ἀποτέλεσμα τῶν καταβληθέντων κόπων αὐτῆς. Ρίψατε, παρακαλῶ, ἐν βλέμμα εἰς παρελθόντας χρόνους, καὶ ἐκ τῆς παρατηρήσεως ταύτης ἀμέσως θέλετε καταμάθει ὁποῖα καὶ ὁπόσα ὡραῖα ἀποτελέσματα τρανῶς καὶ ἐπισήμως ἐκ τῶν ὑστέρων ἐπικυροῦνται. Ρίψατε ἐν βλέμμα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ εἰς τοὺς ἐπὶ Πτολεμαίων χρόνους, καὶ ἀναμετρήσατε εὐκόλως τὴν ἔκτασιν τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἐκείνης λάμψεως τῆς ἀναδοθείσης δίκην σπινθῆρος ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων.

Ἀλλὰ μὴ τάχα δὲν ἐκπλήττει ἡμᾶς τὸ παράδοξον φαινόμενον τῆς μεταβολῆς τῶν Ρωμαίων ἀπὸ πρακτικοῦ τινὸς χαμαιπετοῦς ἀμούσου χαρακτῆρος εἰς τὸν λεπτὸν ἐκεῖνον καὶ εὐμουσότατον πολιτισμόν, τοῦ ὁποίου τὸν οὐρανὸν ὡς ἀστέρες τηλαυγεῖς διεφώτισαν οἱ Κικέρονες, οἱ Βιργίλιοι, οἱ Ὀράτιοι, οἱ Πλαῦτοι, οἱ Κάτουλοι, οἱ Κᾶροι, καὶ τοσοῦτοι ἄλλοι; Πλὴν μήπως ὑπάρχει χώρα, παραλείπω τὰς κλεινὰς Ἀθήνας, ἔνθα θεραπευθέντα ταῦτα δὲν ἐγκατέλιπον στέρματα πρὸς βλάστησιν πνευματικωτέρου βίου καὶ ὑγιοῦς πολιτισμοῦ; Μήπως εἰς τὴν θεραπείαν αὐτῶν καὶ σκόπιμον ὑπὲρ αὐτῶν ἐνέργειαν δὲν ὀφείλει ἡ Ἰταλία τοὺς χρυσοῦς ἐκείνους χρόνους τοῦ Δάντου καὶ Βοκκαίου; Ἀλλὰ πῶς παραλείψω τὸ φιλόμουσον καὶ φιλοπρόοδον ἔθνος τῶν Γερμανῶν, τοῦ ὁποίου ὁ πολιτισμὸς ἐνυπάρχει ἀκμάζων ἕνεκα τῶν ἀθανάτων αὐτοῦ τελεστῶν, Καντίου, Λεϊβνιτίου, Σχελιγγίου, Ἑγέλου, Λεσιγγίου, Σχιλλέρου, Ἑρμάνου Βοιχίου, καὶ τοσούτων ἄλλων δορυφόρων; τὴν κυρίαν αὐτοῦ βάσιν καὶ πηγὴν δὲν ἔχει καὶ οὗτος ἐν τῇ μοναδικῇ ἐκείνῃ τῶν Ἑλληνίδων Μουσῶν λατρείᾳ; Μὴ λησμονήσωμεν δέ, κύριοι, καὶ τοὺς οὐ πολὺ μακρὰν ἡμῶν λαμπροὺς ἐκείνους χρόνους, καθ' οὓς ἐν τῇ φιλτάτῃ ἡμῶν Πατρίδι διέπρεψαν πλεῖστοι ὅσοι ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἐπιστήμῃ ἱεροράνται καὶ θεολόγοι καὶ ἐπιστήμονες, καθ' οὓς δηλονότι καιροὺς ὀλίγου δεῖν ἡ φιλτάτη ἡμῶν Πατρίς, αἱ περίπυστοι καὶ φιλόμουσοι Κυδωνίαι καθίσταντο ἑστία τῶν φώτων τῆς ἀθανάτου παιδείας, καὶ ἥτις ἐν καιροῖς χαλεποῖς ἕνεκα τῆς τῶν γραμμάτων θεραπείας προσείλκυσεν εἰς ἑαυτὴν τὰ βλέμματα τοῦ ἔξω κόσμου. Ἀληθῶς, κύριοι, ἔθνη ὁλόκληρα διεκρίθησαν καὶ ἐπρώτευσνα διὰ τῆς παιδείας· τί ὠφελεῖ εἰς ἡμᾶς τὸ ὄνομα Ἕλλην, ἂν λειπώμεθα πολὺ τῆς ἐκείνων φιλομουσίας; τί ὠφελεῖ νὰ καυχᾶταί τις διὰ τίτλους μεγαλωνύμους πατρικοὺς καὶ νὰ ἐπιδεικνύῃ τὴν γενεαλογικήν του εὐγένειαν, ἣν ὀρθῶς ὀνομάζει ὁ Κοραῆς εὐγένειαν τοῦ τάφου, ὁπόταν ὁ λεγόμενος εὐγενέστατος δὲν ἔχῃ κατὰ τὸν ποιητὴν Φωκυλίδην οὔτε τοῦ λόγου τὸ δῶρον οὔτε τῆς συνέσεως, οὔτε τὴν ἀγαθὴν διάθεσιν νὰ συνδράμῃ εἰς τὰ ἱερὰ ταῦτα τῶν μουσῶν καταγώγια;

Πῶς δύνανται νὰ καυχῶνται ἐπὶ εὐγενείᾳ ἐκεῖνοι
«οἷς οὔτ' ἐν μύθοις ἕπεται χάρις οὔτ' ἐνὶ βουλῇ;»

Ἡ παιδεία, ἡ ἀληθὴς παιδεία ἐξημερόνει τὰ ἤθη καὶ ἀνυψοῖ τὸν ἄνθρωπον πολὺ ὑπεράνω τῶν ἀλόγων ζώων, ὡς ἐμπρέπει εἰς τὴν φύσιν αὐτοῦ. Μὴ εἴπῃ δέ τις, ὅτι εἰς τὰ κατώτερα στρώματα τῆς κοινωνίας εἶνε περιττὰ τὰ γράμματα. Οἱ πλεῖστοι μεγάλοι ἄνδρες ὅλων τῶν ἐθνῶν ἕλκουσι τὸ γένος ἐκ τῆς τάξεως

(1) Ἰακωβ. Ἐπιστ. Καθ' Α'. 22.

τῶν τεχνιτῶν καὶ βιομηχάνων. Δὲν ἤθελον δὲ ἀποβῆ μεγάλοι ἄνευ τῆς παιδείας.

Πῶς λοιπόν, κύριοι, ὑμεῖς δύνασθε νὰ ἀμφιβάλλητε ὅτι διὰ μέσου τῶν Συλλόγων, τῶν Ἀναγνωστηρίων καὶ τῆς ἄλλης τῶν γραμμάτων θεραπείας δὲν θέλομεν ἀντιμετωπῆ γενναίως;

Διὸ περαίνων τὴν ὅλως ἀτελῆ ταύτην σκιαγραφίαν μου ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἐπικαλοῦμαι τὴν ὑμετέραν σύντονον προσοχὴν ἐπὶ τῆς προαγωγῆς τοῦ Ἀναγνωστηρίου ἡμῶν. Παρῆλθον οἱ χρόνοι ἐκεῖνοι, καθ' οὓς αἱ Μοῦσαι οἰκτρῶς ἀπεδιώκοντο καὶ τὰ ἱερὰ σκηνώματα ἐκείνων ἐπεβουλεύοντο. Ἄκρα τοίνυν εὐγνωμοσύνη καὶ εὐχαριστησις ὀφείλεται τῷ φιλολάῳ καὶ γαληνοτάτῳ ἡμῶν ἄνακτι Σουλτὰν Ἀπτοὺλ Ἀζὶζ Χὰν Ἐφένδη, τῷ μετὰ πατρικῆς μερίμνης καὶ προνοίας τὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνάπτυξιν καὶ διαπλασιν τῶν Ἐκυτοῦ ὑπηκόων καὶ τὰ φῶτα τῆς παιδείας εἰς τὴν ἀχανῆ καὶ ἀπέραντον αὐτοκρατορίαν Αὐτοῦ ὑποστηριζοντι. Ἄλλα καὶ ἱεραρχὴν φιλόμουσον καὶ ζηλωτὴν τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν ἱερῶν γραμμάτων προστάτην καὶ τῶν Μουσῶν θεραπευτὴν ἔχομεν, τὸν ευκλεῆ γόνον τῆς Μαγνησίας καὶ ἄριστον οἰακοστρόφον καὶ ποιμενάρχην τῆς Ἐφεσου κύριον Ἀγαθάγγελον. Μὴ ἀποδειλιασωμεν λοιπὸν καλλιεργοῦντες καὶ σπείροντες ἐν χαρᾷ τὰ σπέρματα τῆς σοφίας καὶ ἐξαιτησώμεθα ἄνωθεν τὴν θείαν ἀντίληψιν ἐφ' ἡμᾶς, ἵνα τὸ ἔργον ἡμῶν εὐοδωθῇ καὶ κραταιωθῇ. «Καὶ πᾶσαν δὲ τὴν μέριμναν ἡμῶν ἐπ' Αὐτον (τὸν Θεὸν) ἐπιρρίψαντες ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ἡμῶν. (1)»

Ναί, Κύριε! Θεὲ πατέρων καὶ τῆς Σοφίας χορηγέ, ἐπιβλεψον ἐξ οὐρανοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ κατάρτισαι τὴν ἄμπελον ταύτην. Ναί, Κύριε, προσπίπτομέν σοι.

Μὴ φράξῃς πηγήν, ποταμὸν μέγαν ὠδίνουσαν
Μηδὲ φάος λύχνοιο θάνοι, λήγοντος ἐλαίου!
Ἢ φυτὸν οὐ δροσερῇσι πιαινομενον προχοῇσι!
Οἶγε, θρέψον, ἐπαρδε ῥόῳ, φάος ἔρνος ἀέξων.

Γένοιτο! Γένοιτο.

ΑΙ ΕΝ ΤΗ ΛΕΣΧΗ ΜΙΤΥΛΗΝΗΣ ΑΓΟΡΕΥΣΕΙΣ.

Ἀγαθῇ τύχῃ! συγκίνησις καὶ χαρὰ ἄφατος καταλαμβάνει πάντα ὁμογενῆ, βλέποντα τὸν ἔνδοξον καὶ ἀληθῶς Ἑλληνοπρεπῆ ἀγῶνα, εἰς ὃν ἀπεξεδύθη προ μικροῦ σύμπας ὁ Ἑλληνισμός, ἀγῶνα ἀληθοῦς ἀναστασεως τοῦ πολυπαθοῦς ἡμῶν ἔθνους. Εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον πρωταγωνιστοῦσι μὲν αἱ τρεῖς φεγγοβολοι ἑστίαι τοῦ Ἑλληνισμοῦ Ἀθῆναι, Βυζάντιον καὶ Σμύρνη, δευτεραγωνιστοῦσι δὲ πλεῖσται ἄλλαι πόλεις Ἑλληνίδες, ἔχουσαι μέγα καὶ ἱστορικὸν παρελθόν. Εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον δὲν καθυστέρησε καὶ ἡ κλεινὴ πατρὶς τοῦ Πιττακοῦ καὶ τῆς Σαπφοῦς, ἡ ἔνδοξος Μιτυλήνη, καὶ μετ' ἀγαλλιάσεως ἀκουομεν γινομένας ἐν τῇ ἐμπορικῇ αὐτῆς λέσχῃ σπουδαίας ἀγορεύσεις ὑπ' ἀνδρῶν ἀπολαυόντων φήμης οὐ τῆς τυχούσης ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἀρετῇ. Εὐχόμεθα δὲ ἀπο καρδίας, ἵνα μετὰ μικρὸν ἀκούσωμεν καὶ ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς ἱστορικῆς Λέσβου τὴν σύστασιν Συλλόγου Φιλεκπαιδευτικοῦ. Ἤδη ἄσμενοι καταχωρίζομεν τὴν παρὰ πόδας ὠφελιμωτάτην πραγματείαν, ἔργον εὐφραδοῦς καλάμου.

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

Ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ Ἐμπορικῇ Λέσχῃ Μιτυλήνης

Ὑπὸ Γ. Α. Ἀριστείδου.

Εὐγενεῖς καὶ φιλόκαλοι ἀκροαταί.

Ἀγαθοί τινες κύριοι προέτειναν καὶ εἰς ἐμὲ νὰ εἴπω κἄτι ἐν τῇ Λέσχῃ ταύτῃ, ὅπως καὶ αἱ ἀγορεύσεις γείνωσι ποικιλώτεραι καὶ οἱ ἀγορηταὶ πολυπληθέστεροι. Καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους μάλιστα δὲ διὰ τὴν συναίσθησιν τῆς ἐμῆς ἀδυναμίας ἐπὶ πολὺ ἐδίστασα ν' ἀποδεχθῶ τὴν εὐγενῆ ταύτην πρότασιν, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐνέδωκα καὶ ἀπεφάσισα νὰ μὴ φανῶ ἀσυντελὴς εἰς τὸν λεσχηνίτην τοῦτον ἀγῶνα.

Ὅτε δὲ ἤρχισα διανοούμενος περὶ τίνος ἀντικειμένου νὰ πραγματευθῶ, εὑρέθην εἰς μεγίστην ἀμηχανίαν. Ὅστις, εἶπον κατ' ἐμαυτόν, προτίθεται ν' ἀγορεύσῃ ἐνώπιον τοιούτου ἀκροατηρίου, οἷον τὸ ἐνώπιον τοῦ ὁποίου παρίσταμαι, ὀφείλει νὰ ἐκλέξῃ ἀντικείμενον τερπνὸν ἅμα καὶ ὠφέλιμον, καί, ἂν τὸ τερπνὸν δὲν ὑπάρχῃ ἐν τῇ φύσει τοῦ πράγματος, διὰ τῆς εὐφυΐας αὐτοῦ, διὰ τῆς πολυγνωσίας καὶ καλλιτεπείας νὰ περιβάλῃ αὐτὸ τὸν ἐξωτερικὸν ἐκεῖνον κόσμον, δι' οὗ καθίσταται καὶ ἐπαγωγότερον καὶ ἀξιακουστότερον. Καὶ τὸ ὕδωρ αὐτό, ἔλεγον, ἀπὸ κρυσταλλίνου καὶ κατινουργοῦς ποτηρίου πινόμενον φαίνεται, ἂν μὴ καὶ πράγματι ἦνε, ἡδονικώτερον ἢ ἀπὸ κεραμίνου καὶ τετριμμένου.

Ἄμοιρος ἐγὼ καὶ τῆς τῶν πραγμάτων ἐμπειρίας καὶ τῆς περὶ τοὺς λόγους τέχνης διελογιζόμην ποτέραν τῶν ὁδῶν νὰ τραπῶ, μῦθόν τινα νὰ ἐκλέξω φύσει τὸ τερπνὸν ἔχοντα ἢ πραγματικήν τινα ὑπόθεσιν. ἔστω καὶ ξηρὰν καὶ γυμνὴν παντὸς φυσικοῦ κάλλους. Ἐν ᾧ λοιπὸν ἐπιμόνως ἀνεζήτουν τὸ κατάλληλον θέμα κατὰ διάνοιαν, αἴφνης ὡς ἐκ μηχανῆς Θεὸς παρίσταταί μοι σωτὴρ καὶ ῥύεται ἀπὸ τῆς ἀμηχανίας ὁ καλὸς Ξενοφῶν, ὑπομνήσας με ὅ,τι ὁ διδάσκαλός του Σωκράτης ἔλεγε. «Καὶ τοὺς θησαυροὺς τῶν πάλαι σοφῶν ἀνδρῶν, οὓς ἐκεῖνοι κατέλιπον ἐν βιβλίοις γράψαντες, ἀνελίττων κοινῇ σὺν τοῖς φίλοις διέρχομαι, καὶ ἄν τι ὁρῶμεν ἀγαθόν, ἐκλεγόμεθα καὶ μέγα νομίζομεν κέρδος, ἐὰν ἀλλήλοις ὠφέλιμοι γιγνώμεθα.»

Ἀφοῦ λοιπὸν Σωκράτης ὁ σοφώτατος τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἀνεκήρυξεν αὐτὸν τὸ μαντεῖον, δὲν ἐδίσταζε νὰ λαμβάνῃ ἀνὰ χεῖρας τὰ βιβλία τῶν παλαιοτέρων του σοφῶν ἀνδρῶν καὶ ταῦτα μελετῶν μετὰ τῶν φίλων νὰ ἐκλέγῃ ὅ,τι καλὸν καὶ χρήσιμον εὕρισκεν ἐν αὐτοῖς, πῶς ἠδυνάμην ἐγὼ καὶ πρὸς στιγμὴν νὰ ὀκνήσω, ἀνοίξας τὰ ἀκένωτα ταμεῖα τῆς προγονικῆς σοφίας, νὰ ἐξαγάγω ἕνα ἢ δύο μαργαρίτας, νὰ ἐκθέσω αὐτοὺς εἰς τὸν θυμασμὸν ἡμῶν καὶ νὰ κάμω κοινοτέραν τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ κάλλους αὐτῶν; Ἡ φιλολογία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους εἶνε τόσον πλουσία, ποικίλη καὶ χαρίεσσα, ὥστε οἱονδήποτε ποιητὴν ἢ συγγραφέα θελήσῃ τις

(1) Πέτρ. Α'. ἐ. 7.

νὰ μελετήσῃ καὶ ὑφ' οἱανδήποτε ὄψιν, ἀδύνατον νὰ μὴ αἰσθανθῇ ἄφατον τέρψιν, ἀδροὺς δὲ καὶ ἀφθόνους νὰ δρέψῃ καρπούς. Ὡς δὲ ἅπαξ ἀνέπεισα ἐμαυτὸν περὶ τῆς προαιρέσεως τοῦ λόγου, εὔκολόν μοι ἦτο τὸ πρῶτον εἰς χεῖράς μου τυχὸν Ἑλληνικὸν σύγγραμμα νὰ λάβω ὡς θέμα εὐαρέστου ἅμα καὶ ὠφελίμου συνδιαλέξεως.

Ταῦτα δὴ καὶ ἔπραξα. Ἔτυχε, κύριοι, ἀφορμὴν λαβὼν ἐκ τῆς ἐν τῷ Πυρθεναγωγείῳ διδασκαλίας μου, νὰ ἐνδιατρίβω ἐφέτος περισσότερον εἰς τὴν μελέτην τοῦ Οἰκονομικοῦ τοῦ Ξενοφῶντος. Εἴτε αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ὑπόθεσις τοῦ λόγου, εἴτε ἡ μελίρρυτος γλῶσσα τοῦ συγγραφέως καὶ ἡ σωκρατικὴ μέθοδος τοῦ πραγματεύεσθαι τὸ ἀντικείμενον, εἴτε καὶ ἀμφότερα εἰς ἄκρον μὲ κατεγοήτευσαν. Ἐθαύμασα μάλιστα πῶς ἄχρι τοῦδε κανεὶς τῶν διδασκάλων νὰ μὴ προσφέρῃ τὸ τόσῳ χρήσιμον τοῦτο βιβλίον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ λαοῦ περιβεβλημένον τὴν καταληπτὴν ὑπ' αὐτοῦ γλῶσσαν.

Μία αἰτία αὕτη, δευτέρα δὲ ἡ ἑξῆς. Ὅταν ἀναγινώσκωμεν ἢ μελετῶμεν ἄλλα ἄλλων σοφῶν Ἑλλήνων συγγράμματα, τὸ ἐνδιαφέρον ἡμῶν ἐπισπᾶται ἢ τὸ ἱστορούν ὑποκείμενον ἢ τὸ ἱστορούμενον ἀντικείμενον· τὸν θαυμασμὸν ἡμῶν διεγείρει ἢ ἡ εὐφυΐα τοῦ ποιητοῦ καὶ συγγραφέως· ἢ τὰ περιγραφόμενα πολιτικὰ πρόσωπα καὶ γεγονότα. Εἰς τὸν Ἡρόδοτον θαυμάζω τὰς λαμπρὰς καὶ μεγαλας πράξεις τῶν Μαραθωνομάχων καὶ Σαλαμινομάχων. Εἰς τὸν Δημοσθένην μένω ἔκπληκτος πρὸ τῆς φλογερᾶς φιλοπατρίας του. Εἰς τὸν Θουκυδίδην ἀνακαλύπτω μετὰ θαμβους τὴν πολιτικὴν περίνοιαν καὶ τὴν διπλωματικὴν τέχνην τὴν διέπουσαν τότε τὰς τύχας τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὸν Πλούταρχον ὡς ἐν κατόπτρῳ καθορῶ πάντας σχεδὸν τοὺς ἐξόχους ἄνδρας τῆς ἀρχαιότητος. Ἀλλ' ἐν τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις ἀπαντῶ τὸν πολιτικὸν βίον τῶν ἀρχαίων, ὄχι τὸν ἰδιωτικόν· ἀπαντῶ τὸν δημόσιον ἄνθρωπον, ὄχι τὸν ἰδιωτην, τὸν οἰκογενειάρχην, τὸν οἰκοδεσπότην. Καὶ ὅμως ὁ ἄνθρωπος δὲν ὑπάρχει μόνον ὡς πολίτης, ὡς μέλος τῆς κοινωνίας· ὑπάρχει καὶ ὡς ἄτομον καὶ ὡς ἄνθρωπος τοῦ οἴκου, καὶ ὡς τοιοῦτος ἔχει ἴδια καθήκοντα χρήζοντα ἐφαρμογῆς καὶ ἀσκήσεως ὅπως ἀποβῇ ἀληθῶς τέλειος καὶ εὐδαίμων, πρὸς ὃν σκοπὸν τείνουσι πᾶσαι αἱ ἐν τῷ βίῳ προσπάθειαι καὶ ἐνέργειαι αὐτοῦ. Τὸ πρότυπον λοιπὸν τοῦ οἰκοδεσπότου, τοῦ ἰδιωτικοῦ τύπου τοῦ οἰκογενειάρχου, καὶ οἰκογενειάρχου ζῶντος ἐν πολιτείᾳ οἵα ἡ τῶν Ἀθηναίων, ἀπαντήσας διατυπούμενον ἐν τῇ περὶ οἰκονομίας πραγματείᾳ τοῦ Ξενοφῶντος, παρεκινήθην νὰ ἀναγγείλω ὡς θέμα ἀγορεύσεως τὴν ἀνάλυσιν αὐτῆς, οὐχὶ βεβαίως γραμματολογικὴν ἢ καλλιτεχνικὴν ἀνάλυσιν, τοῦτο δὰ οἴκοθεν ἐννοεῖται, ἀλλ' οἱονεὶ διακοσκίνησιν καὶ ἐκλογὴν τῶν ἐν αὐτῇ περιεχομένων πρακτικῶν γνώσεων.

Πρὶν δὲ εἰσέλθω εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ λόγου, ὀφείλω νὰ εἴπω ὀλίγας λέξεις περὶ τῆς ἐπιγραφῆς αὐτοῦ.

Ὅπως πάσης ἐπιστήμης τὰ ὅρια εὐρύνονται, καθ' ὅσον αἱ γνώσεις πολλαπλασιάζονται καὶ ἀνακαλύψεις γίνονται νέαι, οὕτω καὶ τῆς Οἰκονομίας. Ἡ λέξις Οἰκονομία ἐν τῇ κυρίᾳ αὐτῆς ἐννοίᾳ δηλοῖ τὴν καλὴν διοίκησιν τοῦ οἴκου καὶ τὴν αὔξησιν τῶν πόρων αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ ὁρισμὸς οὗτος λίαν περιωρισμένος δὲν ἐξηγεῖ ἢ μίαν ὄψιν αὐτῆς. Ὁ φιλοσοφικὸς νοῦς τοῦ ἀνθρώπου τείνων ἀπὸ τὰ καθέκαστα εἰς τὰ καθόλου καὶ καθυποβάλλων τὰ ἐπὶ μέρους φαινόμενα εἰς νόμους γενικούς, εὑρίσκει ὅτι ἐπειδὴ ἡ κοινωνία οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἄθροισμα πολλῶν οἰκιῶν, ἐλλόγως καὶ ἡ οἰκονομία δύναται νὰ ἐνασχοληθῇ περὶ τὴν διεύθυνσιν καὶ αὔξησιν τῶν πόρων ὁλοκλήρου τινος κοινωνίας, ὁλοκλήρου κράτους. Ὅθεν οἱ νεώτεροι φιλόσοφοι καθολικεύσαντες τὴν ἐπιστήμην περιέλαβον εἰς αὐτὴν τὴν γνῶσιν τοῦ διευθύνειν καὶ αὐξάνειν τά τε ἰδιωτικὰ καὶ δημόσια εἰσοδήματα, τὴν σπουδὴν περὶ παντοίων πόρων τοῦ βίου, περὶ τῶν ποικίλων ἀνταλλαγῶν, περὶ τῆς παραγωγῆς καὶ χρήσεως τοῦ πλούτου, ἐξ ὧν πηγάζει ἡ ὑλικὴ τῶν κοινωνιῶν καὶ τῶν ἀτόμων εὐημερία. Πρὸς ὀρθοτέραν δὲ ἐξέτασιν τῆς ἐπιστήμης διήρεσαν αὐτὴν εἰς διάφορα μέρη, τὴν πολιτικὴν οἰκονομίαν, τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν, τὴν ἀγροτικὴν οἰκονομίαν ἢ ἀγρονομίαν, περιλαμβάνουσαν τὴν γεωργίαν, τὴν ποιμενικήν, τὴν δασονομίαν καὶ πολλὰς ἄλλας ὑποδιαιρέσεις.

Ἡ πολιτικὴ οἰκονομία λεγομένη καὶ πλουτολογία πραγματεύεται περὶ τοῦ πλούτου τῶν ἐθνῶν, ὁρίζει τὰ παραγωγικὰ ὄργανα αὐτοῦ καὶ ἐξεταζει πῶς παράγεται, διανέμεται καὶ ἀνακαλύπτεται ἐν ταῖς κοινωνίαις ὁ πλοῦτος. Τοσοῦτον δὲ σπουδαίαν θέσιν κατέλαβεν αὕτη σήμερον μεταξὺ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν, ὥστε ὡρίσθησαν ἰδιαίτεραι ἕδραι αὐτῆς ἐν τοῖς πανεπιστημίοις.

Ὅτε κατὰ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος αἱ διάφοροι οἰκονομολογικαὶ γνώσεις ἐσυστηματοποιήθησαν καὶ ἤρξατο καλλιεργουμένη ἡ πλουτολογικὴ ἐπιστήμη, διεκρίθησαν δύο πλουτολογικὰ συστήματα. Το μέν, ὀνομασθὲν Γαλλικὴ σχολὴ ὡς ἔχον ἀρχηγὸν τὸν Γάλλον Κεισναῖον (Quesnay) καὶ πολλοὺς ἄλλους ὁμοφύλους σοφοὺς συναιρεσιώτας, παρεδέξατο ὡς μόνην πηγὴν παντὸς πλούτου τὴν φύσιν καὶ ἰδίως τὴν γεωργίαν, δι' ὃ καὶ οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ τοῦ συρήματος ὠνομάσθησαν Φυσιοκράται. Τὸ δὲ ἕτερον, ἱδρυτὴν ἔχον τὸν Σκῶτον φιλόσοφον Ἀδὰμ Σμίθιον (Smith) ἐπρέσβευσεν ὡς ἀληθῆ πηγὴν τοῦ πλούτου τὴν ἐργασίαν, ἡ δὲ γεωργία ἡ βιομηχανία καὶ ἡ ἐμπορεία δὲν ἦσαν κατ' αὐτὸν ἢ διάφοροι ἐφαρμογαὶ καὶ διάφοροι ἐκδηλώσεις τῆς ἐργασίας. Ὅτι ὅμως ἡ ἀλήθεια κεῖται μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἄκρων εἶνε πρόδηλον· διότι οὔτε ἡ φύσις μόνη ἄνευ τῆς ἐργασίας, οὔτε αὕτη χωρὶς ἐκείνης δύνανται νὰ παράγωσι κοινωνικὸν πλοῦτον. Ὀρθότερον λοιπὸν ἄλλοι παρεδέχθησαν δύο παράγοντας τοῦ πλούτου· τὰ φυσικὰ στοιχεῖα, καὶ ἰδίως τὴν γῆν μετὰ τῶν ἐπ' αὐτῆς καὶ ὑπ' αὐτὴν ὡς πρῶτον ὄργανον παραγωγῆς, καὶ ὡς δεύτερον τὴν ἐργασίαν, ἥτις δὲν εἶνε ἢ δύναμις ἐνεργοῦσα ἐπὶ τῆς ὕλης.

Παρεξέβην, κύριοι, τοῦ θέματος ὀλίγον, διότι ἤθελον νὰ προσθέσω ὅτι ἡ Γαλλικὴ σχολὴ ἐστήριξεν ὅλως τὸ σύστημά της ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ἀρχῶν τοῦ Σωκράτους. Ὅταν οὗτος λέγῃ, ὅτι ἡ γεωργία εἶνε μήτηρ καὶ τροφὸς τῶν ἄλλων τεχνῶν, καὶ ὅτι «εὖ μὲν φερομένης τῆς γεωργίας ἔρρωνται καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι ἅπασαι, ὅπου δ' ἂν ἀναγκασθῇ ἡ γῆ χερσεύειν, ἀποσβένυνται καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι σχεδόν τι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν» (Οἰκον. Κεφ. Ε'. 17), τί ἄλλο σημαίνει ἢ ὅτι ἡ γεωργία τρέφουσα καὶ ἀναπτύσσουσα τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον ἀποβαίνει ἡ πρωτίστη πηγὴ τοῦ πλούτου καὶ τῆς εὐημερίας τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἐδόξαζον οἱ περὶ τὸν Κεισναῖον; Ἀλλ' ὁ πρακτι-

κὸς καὶ πεφωτισμένος νοῦς τοῦ Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀδύνατον ἦτο νὰ μὴ ἀντιληφθῇ καὶ τῆς ἑτέρας πηγῆς τῆς ἐργασίας. Καὶ μολονότι ἐπιστημονικῶς δὲν ἀναπτύσσει ταύτην, ὅπως τὴν πρώτην, πολλαχοῦ ὅμως ἀπαυγάζει ἡ ἰδέα αὕτη καὶ μάλιστα ὅταν λέγῃ, ὅτι πολλοὶ κατέχοντες πολεμικὰς καὶ εἰρηνικὰς ἐπιστήμας δὲν ἐπιτηδεύουσι ταύτας, ἐφ' ᾧ καὶ δυστυχοῦσι, διότι πονηρότατοι δεσπόται, οἷοι εἶνε ἡ ἀργία καὶ ἡ ἔκλυσις τῆς ψυχῆς καὶ ἡ ἀμέλεια, κατακυριεύουσιν αὐτῶν.

Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων περὶ πολιτικῆς οἰκονομίας ρηθέντων δῆλον ὅτι ἀντικείμενον τοῦ οἰκονομικοῦ τοῦ Ξενοφῶντος δὲν ἠδύνατο νὰ γείνῃ ἡ ἐπιστήμη αὕτη, ὅπως οὐδ' ἐγὼ ἤμην ὁ κατάλληλος πρὸς ἀνάδειξιν αὐτῆς. Πραγματεύεται λοιπὸν περὶ τοῦ δευτέρου μέρους, ἤτοι τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας καὶ τῆς Ἀγροτικῆς ἢ τῆς Γεωργίας. Περὶ Γεωργίας μάλιστα ἀμφιβάλλω ἂν ἄλλος τις ἔγραψεν ὡραιότερον ἐγκώμιον, καὶ λαμπρότερον ἔπαινον. Καὶ τῳόντι ποῖος ἄλλος ἠδύνατο νὰ μεταδώσῃ πιστότερον τὰς περὶ οἰκογενειακοῦ βίου ἰδέας τοῦ Σωκράτους παρὰ τὸν Ξενοφῶντα, ὅστις μόνος τῶν ἄλλων μαθητῶν ἠσπάσθη τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν πρακτικὴν σοφίαν τοῦ διδασκάλου του; Τίς ἄλλος ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ ὑγιεστέρας καὶ πρακτικωτέρας συμβουλὰς περὶ γεωργίας ἢ νὰ περιγράψῃ ἀκριβέστερον τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐξοχῆς παρὰ τὸν Ξενοφῶντα, ὅστις 24 ὅλα ἔτη τοῦ βίου του διέτριψε μακρὰν τῆς πολιτικῆς τύρβης τῆς πατρίδος του ἐν τῇ παρὰ τὴν Σκιλλοῦντα τῆς Ἠλίδος ἐπαύλει, ἣν μέρος μὲν ἐδωρήθη ὑπὸ τῆς Σπάρτης, μέρος δ' ἠγόρασεν ὁ ἴδιος διὰ τῶν ἀφθόνων χρημάτων, ἅτινα εἶχε κομίσει ἐκ τῆς Ἀσίας, ἐνασχολούμενος μετὰ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν, εἰς τὴν θήραν, εἰς τὰς μετὰ τῶν φίλων διατριβάς· καὶ μὴν καὶ εἰς τὸ συγγράφειν καὶ ἐπιθεωρεῖν τὰ πολύτιμα αὐτοῦ συγγράμματα. Ἄνθρωπος πρακτικὸς κατατρίψας μέγα μέρος τοῦ βίου του εἰς τὰς ἐκστρατείας καὶ καταθέσας τὸ ξίφος του. ὅπως λάβῃ ἀνὰ χεῖρας τὴν δίκελλαν καὶ τὴν γραφίδα ἀδύνατον, λέγω, ἤτο νὰ μὴ ἀναμνησθῇ τοῦ στρατιωτικοῦ βίου καὶ νὰ μὴ συστήσῃ τὴν πολεμικὴν τέχνην ὡς ἁρμοδιωτάτην εἰς ἐλεύθερον ἄνδρα. Διὸ καὶ βλέπομεν αὐτὸν συνεχῶς τὸν λόγον ποιούμενον περὶ αὐ τῆς.

Τοιαύτη ἐν ὀλίγοις ἡ ὑπόθεσις τοῦ οἰκονομικοῦ, ὅστις ἐν ἑνὶ καὶ εἴκοσι κεφαλαίοις περιλαμβανόμενος δυνατὸν νὰ διαιρεθῇ εἰς δύο μέρη. Τὸ Α΄. ἀπαρτιζόμενον ἐκ τῶν 6 πρώτων κεφαλαίων καὶ χρησιμεῦον ὡς εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ὅλην πραγματείαν διαπεραίνεται κατὰ διαλογικὴν διήγησιν μεταξὺ τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Κριτοβούλου, ἑνὸς τῶν ὁμιλητῶν αὐτοῦ. Τὸ Β΄. μέρος, ἔνθα κυριως ἐξετάζονται τὰ προσόντα τοῦ καλοῦ οἰκοδεσπότου καὶ καλοῦ ἅμα πολίτου συναποτελεῖται ἐκ τῶν 15 ἑπομένων κεφαλαίων καὶ εἶνε διήγησις ἑτέρας συνεντεύξεως τοῦ Σωκράτους μετά τινος Ἰσχομάχου, τὸν ὁποῖον δὰ καὶ προβάλλεται ὡς πρότυπον ἀγαθοῦ οἰκονόμου.

Διαιρέσας καὶ ἐγὼ τὴν μελέτην ταύτην εἰς δύο, ἐν μὲν τῇ παρούσῃ ἀναγνώσει θέλω πραγματευθῇ περὶ τοῦ πρώτου μέρους, τῆς εἰσαγωγῆς, ἐν ἑπομένῃ δέ τινι, ἣν Θεὸς διδῷ, καὶ περὶ τοῦ δευτέρου.

Φαντάσθητε, κύριοι, ὁμιλον εὐγενῶν Ἀθηναίων περικυκλούντων τὸν γέροντα Σωκράτην καὶ ἀπλήστως ἀκροωμένων αὐτοῦ. Οὗτοι εἶνε οἱ συνόντες, οἱ συνδιατρίβοντες, οἱ ὁμιληταὶ αὐτοῦ, οἵτινες παντοῦ καὶ πάντοτε παρηκολούθουν τὸν διδάσκαλον, ὅπως ἀκούωσι αὐτὸν διδάσκοντα «τί εὐσεβές, τί ἀσεβές· τί καλόν, τί αἰσχρόν· τί δίκαιον, τί ἄδικον· τί σωφροσύνη, τί ἐγκράτεια· τί πόλις, τί πολιτικός· τί ἀρχὴ ἀνθρώπων, τί ἀρχικὸς ἀνθρώπων». (Ἀπομν. Κεφ. Α΄. 17) καὶ τὰ τοιαῦτα, ὡς ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασι τοῦ Ξενοφῶντος μάλιστα βλέπομεν. Ὁ Σωκράτης δύο κυρίους σκοποὺς εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν καθ' ὅλον αὐ τοῦ τὸν βίον, νὰ μεταρρυθμίσῃ ἐπὶ τὸ βέλτιον τὰ ἤθη τῶν συμπολιτῶν του καὶ νὰ πολεμῇ διηνεκῶς καὶ ἀνενδότως τὴν ψευδοσοφίαν καὶ ἀγυρτείαν τῶν σοφιστῶν, οἵτινες πανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος συνέρρευσαν εἰς Ἀθήνας, τὴν πόλιν ἐκείνην, ἥτις διὰ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμά της καὶ τὴν ἄκρατον ἐλευθερ ίαν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ηὐνόησε καὶ περιέθαλψε τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ἀνθρώπων. Καὶ τοὺς μὲν κατὰ τῶν σοφιστῶν ἀγῶνας τοῦ Σωκράτους λαμπρῶς ἱστορεῖ ἡμῖν ὁ ἄλλος ἐκεῖνος μαθητής του, ὁ μέγας καὶ πολὺς Πλάτων, τὰς δὲ ὑπὲρ τῆς ἠθοποιήσεως τῶν πολιτῶν προσπαθείας του περιέγραψεν ὁ πιστὸς τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας του ὁπαδός, ὁ χαρίεις Ξενοφῶν. Φαντάσθητε λοιπόν, κύριοι, ὅμιλον νέων πλουσιοπαίδων, ἴσως καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς, ἀναπαυομένους ἐν τῇ ἀγορᾷ μετὰ μεγαλοπρεπεῖς θυσίας. Ὁ Σωκράτης βλέπων αὐτοὺς λαμπροὺς καὶ εὐθύμους δράττεται τῆς εὐκαιρίας ὅπως δώσῃ εἰς αὐτοὺς ἓν μάθημα περὶ Οἰκονομίας: Ὄχι· θέλω νὰ εἴπω, ὅπως λάβῃ ἓν μάθημα περὶ Οἰκονομίας, πένης αὐτὸς παρὰ τούτων πλουσίων καὶ πολυταλάντων. Ἤτο τῷ ὄντι δυνατὸν εἰς αὐτόν, τοῦ ὁποίου ὅλη ἡ περιουσία κινητὴ καὶ ἀκίνητος, οἰκία ὁμοῦ καὶ ἀγροί, μόλις ἀνέβαινεν εἰς 5 μνᾶς ἢ 500 δραχμάς, νὰ γινώσκῃ ἐκείνην τὴν ἐπιστήμην, ἥτις ἐπαγγέλλεται νὰ κάμῃ τὸν ἄνθρωπον ἱκανὸν ν' αὐξάνῃ τὴν περιουσίαν του; Ο Σωκράτης νόμον καὶ κανόνα τῆς ζωῆς του προθέμενος τὸ δελφικὸν ρητὸν *Γνῶθι σαυτόν*, καὶ ἀείποτε ἀνὰ στόμα φέρων ὡς ἀξίωμα τὸ περιλάλητον ἓν *οἶδα* ὅτι *οὐδὲν οἶδα*, ἐν πᾶσιν ὁμολογεῖ ἢ προσποιεῖται ἄγνοιαν τῶν πραγμάτων καί, ὑποδυόμενος πρόσωπον μαθητοῦ, προσέρχεται πρὸς τοὺς δοκοῦντας εἶναι σοφούς, ἐρωτᾷ τοὺς φάσκοντας εἰδέναι τὰ πράγματα, ὅπως δῆθεν καὶ αὐτὸς μάθῃ. Ἀλλὰ διὰ τῆς ζητητικῆς μεθόδου του, διὰ τοῦ ὅλως ἰδίου τρόπου τοῦ ἀναλύειν καὶ καταλληπτὰ ποιεῖν τὰ ἀντικείμενα, διὰ τῆς δηκτικῆς εἰρωνίας του μεταφέρων ἀπὸ ζητήματος εἰς ζήτημα τοὺς μεθ' ὧν συνδιαλέγεται ἀναγκάζει αὐτοὺς ἐπὶ τέλους νὰ ὁμολογήσωσιν οἱ ἴδιοι τὴν ἑαυτῶν ἄγνοιαν ἐνώπιον πάντων καὶ νὰ ἀναγνωρίσωσι τὰς ἀντιφάσεις καὶ τοὺς παραλογισμούς των. Καὶ ἀπὸ τοῦ ταπεινοῦ βάθρου τοῦ μαθητοῦ μεταπηδᾷ αἴφνης εἰς τὴν ὑπερήφανον καθηγετικὴν ἕδραν, καὶ διὰ λογικῆς συνεσφιγμένης, διὰ συλλογισμῶν καὶ ἐπιχειρημάτων ἀκαταμαχήτων, δι' ἀναπτύξεως λεπτομερεῖς τοῦ ὑπὸ συζήτησιν ἀντικειμένου πείθει τὴν διάνοιαν καὶ συγκινεῖ τὴν καρδίαν τῶν ἀκροωμένων.

Τὴν φορὰν ταύτην ὡς διδάσκαλον πρῶτον καὶ ἔπειτα ὡς μαθητὴν λαμβάνει τὸν Κριτόβουλον, εὐπατρίδην νεόγαμον, υἱὸν τοῦ πλουσίου ἐκείνου Κρίτωνος τοῦ ἐπιστηθίου φίλου του, ὅστις καὶ ὅλην τὴν περιουσίαν προσήνεγκεν ὅπως σώσῃ τὸν Διδάσκαλον ἀπὸ τοῦ θανάτου.

(ἀκολουθεῖ).

ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ

(Συνέχεια ἀπὸ σελ. 217).

69.— Εὖθε ὁ ὕπνος μὴ κλείσῃ τὸ βλέφαρόν σου ποτὲ χωρὶς νὰ ἐρωτήσῃς σεαυτὸν «Τί ἔπραξα σήμερον». (Σόλων).

70.— Ὠφελήσου ἐκ συμβουλῆς φρονίμου, καὶ ἂν ὁδοὺς σοι αὐτὴν ᾖ δεῦλος. (Φωκυλίδης)

71.— Ἐν τῷ κόλπῳ ἑκάστου ἐναρέτου κατοικεῖ εἷς Θεός, ἀλλ' ἀγνοῶ τίς; (Σενέκας.)

72.— Εὐτυχὴς ὁ διασωθεὶς ἐκ τῆς λύσσης τῶν κυμάτων καὶ ὅστις εὑρίσκει μετὰ τὸν κλύδωνα τὸν τοσοῦτον ποθητὸν ἅρμον. Ἀλλ' εὐτυχέστερος πάντων ἐκεῖνος, οὗ αἱ ἀρεταὶ στέφουσιν αὐτὸν τῷ στεφάνῳ τῆς δόξης. (Εὐριπίδης).

73.— Ἐπὶ οὐδενὶ ἀλλοτρίῳ προτερήματι καυχῶ. Ἐὰν ἵππος τις ἔλεγε μετ' ἀλαζονείας, «ὡραῖος εἰμὶ ἵππος,» ἤθελεν εἶσθαι κάπως ὑποφερτὸν τοῦτο. Ἀλλ' ὅταν λέγῃς ἐπαιρόμενος «ὡραῖον κέκτημαι ἵππον, μάθε ὅτι καυχᾶσαι ἐπὶ πλεονεκτήματι ἀνήκοντι εἰς τὸν ἵππον τοῦτον· ὁποῖον λοιπὸν τοιοῦτον ἀνήκει εἰς σέ; (Ἐπίκτητος)

74.— Ἐν τῇ μεγάλῃ κελεύθῳ τῆς εὐδαιμονίας πλεῖστοι μένουσι καθ' ὁδόν, καὶ τέρπονται δρέποντες τὰ κοινὰ ἄνθη, ἀντὶ ν' ἀναβῶσιν εἰς τὸ ὄρος, ἔνθα ἡ Θεὰ αὕτη δρύει τὴν κατοικίαν της. Εἶνε ἐπίμοχθον ν' ἀναβῇ τις ἄχρι τῆς κορυφῆς. Μία ἐαρινὴ ἡμέρα δὲν γεννᾷ χελιδόνας, ἀλλ' οὔτε μία ἡμέρα καθίστησι τὸν ἄνθρωπον εὐτυχῆ. (Ἀριστοτέλης.)

75.— Ὁ ζητῶν νὰ κορέσῃ τοὺς πόθους αὐτοῦ, ζητεῖ νὰ σβέσῃ τὸ πῦρ μὲ ἄχυρα. (Ἰνδικόν).

76.— Οὐδὲν πράττε ἐν ὀργῇ· μὴ εἰσέλθῃς εἰς πόντον, ὁπόταν σφοδρὸς ἄνεμος αὐτὸν ἀνακυκᾷ. (Ἰνδικόν).

77.— Ὁ Θεὸς ἵνα ἐκθέσῃ εἰς τὸ φῶς τὴν κεκρυμμένην ἀρετήν, ὥπλισε κατ' αὐτῆς τὴν γλῶσσαν τοῦ μοχθηροῦ. Ἄνευ τοῦ πυρὸς δύναταί τις ποτε νὰ αἰσθανθῇ τῆς εὐωδίας τῆς ἀλόης; (Ἀραβικόν).

78.— Ὁ χάλυψ διαπερᾷ ὀλιγώτερον τῆς γλυκύτητος. Θριαμβεύει αὕτη κατὰ τοῦ σιδήρου καὶ κατορθοῖ πλείονα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἢ αὐτὰ τὰ ὅπλα. (Ἰνδικόν)

79.— Ὁ ὑπὸ τοῦ κακοῦ κλαπεὶς ἄρτος μεταβάλλεται ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ εἰς χοῦν. (Ἰνδικόν).

80.— Ἡ τοῦ ἐλεήμονος χεὶρ ὁμοιάζει μὲ τὰ νέφη τὰ σκορπίζοντα ἐπὶ τῆς γῆς καρπούς, χόρτα, καὶ ἄνθη. (Ἰνδικόν)

81.— Τὸ δένδρον τῆς φιλοπτωχίας φέρει τὴν κορυφὴν αὐτοῦ ἄχρις οὐρανοῦ. Πᾶς δ' ὁ θέλων νὰ γευθῇ τοῦ εὐαρέστου καρποῦ τοῦ δένδρου τούτου, δὲν πρέπει νὰ δρέπῃ αὐτὸν διὰ τοῦ δρεπάνου τῆς φιλαργυρίας ἐκ τῆς ρίζης. (Περσικόν).

82.— Τὸ ἐπαινεῖν πρᾶξιν κακὴν ὁμοιόν ἐστι τῷ εἶναι ἔνοχον αὐτῆς. (Ἀραβικόν)

83.— Ἐν τῇ θαλάσσῃ ἄμετρα εὑρίσκονται ἀγαθά, ἀλλ' ἂν ζητῇς τὴν ἀσφάλειαν, εὑρίσκεται αὕτη ἐπὶ τῆς παραλίας. (Περσικόν).

84.— Ἐρωτηθείς τις, τίνι τρόπῳ τοσούτων πραγμάτων κατέστη εἰδήμων, εἶπε· «Μιμούμενος τὴν ἄμμον τῆς ἐρήμου συλλέγουσαν τὰς σταγόνας τῆς βροχῆς χωρὶς νὰ ἀπολέσῃ ἐξ αὐτῶν καμμίαν. (Ἀραβικόν).

85.— Ὡς ἡ σταγὼν τῆς δρόσου ὑποτρέμει καθημένη ἐπὶ πετάλου ρόδου καὶ ἐκλείπει εἰς τὰς πρώτας ἀκτῖνας τοῦ ἄστρου τῆς ἡμέρας, ὁμοίως καὶ ὁ ἀνθρώπινος βίος ταλαντεύεται καὶ ρέει ἐν μιᾷ στιγμῇ. (Ἰνδικόν).

86.— Βλέπεις ὁποία τις ἔσται ἡ τύχη τοῦ ἐφημέρου σου τούτου σαρκίου. Ἡ γῆ δεχθήσεται αὐτὸ ἐν τῷ παμβόρῳ αὐτῆς κευθμῶνι. Ἀλλὰ τὸ εὐγενέστερον μέρος καὶ σοῦ αὐτοῦ, ἡ ἀθάνατος αὕτη ψυχή σου, ὁποῖόν τινα ἕξει προορισμόν! (Περσικόν).

87.— Ἄνευ αὐτῆς (τῆς φήμης) ὁ διελθὼν τὸν βίον του ἀφίνει τοιοῦτον ἴχνος ἐν τῇ γῇ ἀφ' ἑαυτοῦ, ὁποῖον εἰς τὸν αἰθέρα ὁ καπνὸς καὶ ὁ ἀφρὸς ς' τὸ ὕδωρ. (Δάντης).

88.— Ὁ ἄνθρωπός ἐστι διάνοια ὑπηρετουμένη ὑπ' ὀργάνων. (Bonald).

89.— Οὐδόλως τις δυναται ν' ἀπαλλαχθῇ τῆς αἰδοῦς, ἣν ἡ φύσις ἐχάραξεν ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν· ἐὰν δέ τις θελήσῃ νὰ ἐξώσῃ αὐτὴν τῆς καρδίας, σώζεται αὕτη ἐπὶ τοῦ προσώπου. (Duclos).

90.— Ἀνάγκη ἐστὶν ἀρετῶν καὶ πρὸ πάντων δυνάμεως ὅπως ᾖ τις εὐλαβής· παθῶν δὲ μόνον καὶ ἐξαιρέτως ἀδυναμίας, ὅπως ᾖ τις ἄπιστος. (La Mennais).

91.— Ὁ ἀγαθοεργὸς ἄνθρωπος εἶνε ἄνθος ἀρωματικόν· ὅσον περισσότερον καίεται, τόσον καὶ περισσότερον ἀναδίδει εὐωδίαν. (Φραγκλῖνος).

92.— Ἡ πεῖνα ἵσταται ἔξωθεν τῆς θύρας τοῦ φιλοπόνου ἀνθρώπου, μὴ ἀποτολμῶσα ἐντὸς να εἰσέλθῃ. (Ὁ αὐτός).

93.— Ἡ ὑποκρισία ἐστὶ λατρεία, ἣν ἡ κακία ἀπονέμει τῇ ἀρετῇ. (La Rochefoucauld).

94.— Ὁ κράζων τὸν Θεὸν εἰς βοήθειάν του, ἐν ὅσῳ ἀκολουθεῖ τὴν ὁδὸν τῆς κακίας, πράττει ὡς τὸν κιθδηλοποιόν, ὅστις θὰ ἔκραζεν εἰς ἀρωγήν του τὴν δικαιοσύνην, ἢ ὡς τοὺς λαμβάνοντας τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἰς μαρτυρίαν ψεύδους. (Montaigne).

95.— Ἡ μετάνοια εἶνε ἄλλη ἀθωότης. (Bonald).

96.— Εἶνε μεγάλη ἔλλειψις τὸ νὰ μὴ ἔχῃ τις ἀρκούντως πνεῦμα ἵνα ὁμιλῇ καλῶς, ἢ ἀρκετὴν κρίσιν ἵνα σιωπᾷ. (La Bruyere).

97.— Τὸ λογικὸν μᾶς κυβερνᾷ αὐστηρότερον τοῦ δεσπότου· διότι ἀπειθῶν τις εἰς ἐκεῖνον καθίσταται δυστυχής, ἐν ᾧ τοὐναντίον ἀπειθῶν εἰς αὐτὸ γίνεται εὐήθης. (Pascal).

98.— Ἡ κολακεία ἐστὶ κίβδηλον νόμισμα κυκλοφοροῦν παρὰ μόνῃ τῇ κενοδοξίᾳ ἡμῶν. (La Rochfoucauld)

99.— Αἱ σταγόνες τοῦ ὕδατος κοιλαίνουσι τὰς πέτρας. Διὰ τοῦ κόπου καὶ τῆς ἐπιμονῆς τὸ μυάριον κατακόπτει τὸν κάλων τοῦ πλοίου· οἱ δὲ ἐλαφροὶ καὶ ἐπάλληλοι κτύποι τοῦ πελέκους κατακερματίζουσι καὶ τὰς ὀγκωδεστέρας δρῦς. (Φραγκλῖνος).

100.— Ἡ εὐτυχία μᾶς εἶνε ἐπαισθητὴ ἐν τούτῳ τῷ βίῳ μόνον ἐκ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ κακοῦ. Οὐδόλως ἔχομεν ἀγαθὰ σταθερὰ καὶ ἀμετάβλητα. Εὐτυχὴς ὁ βλέπων τὸ φῶς, λέγει ὁ τυφλός. Ἀλλ' ὁ βλέπων καθαρῶς οὐδόλως τὸ λέγει. Εὐτυχὴς ὁ ἀπολαύων ὑγείας, λέγουσιν οἱ ἀσθενεῖς. Ἀλλ' ἅμα παύσωσιν ὄντες τοιοῦτοι, οὐδόλως αἰσθάνονται ἰπλέον τὴν εὐτυχίαν τῆς ὑγείας. Nicolle).

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, Θ. Χ. Μοσκόπουλος.

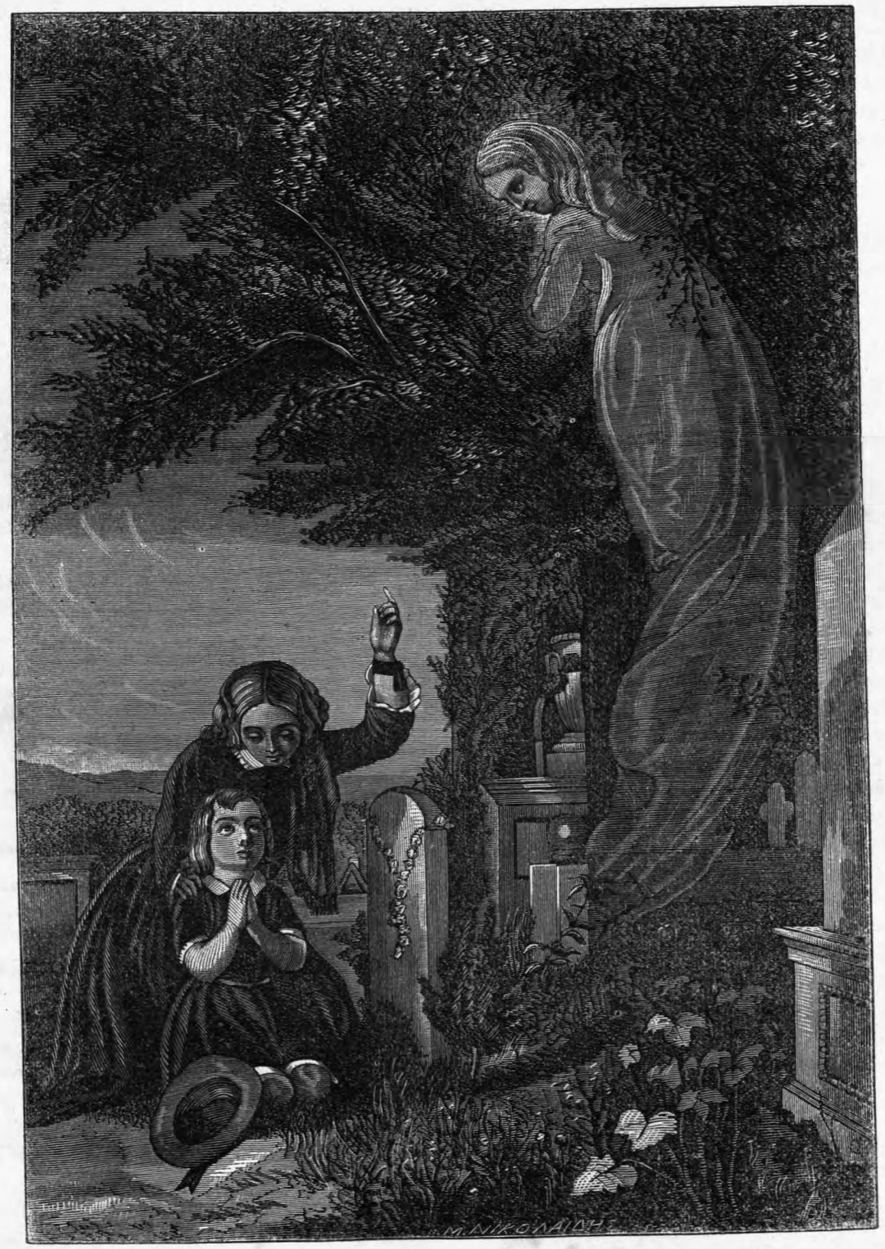

ΤΑ ΟΡΦΑΝΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΤΑΦΟΥ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΤΩΝ.

ΤΑ ΟΡΦΑΝΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΤΑΦΟΥ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΤΩΝ

ὑπὸ

ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ Δ. ΣΕΪΖΑΝΗ.

I.

Τρέμει τὸ φύλλο
εἰς τὸ χλωρό του ξύλο
καὶ τὸ διαμάντι λάμπει·
μοσχοβολοῦν καὶ τὰ βουνὰ κ' οἱ κάμποι.

Χρυσὸ τ' ἀστέρι
τῆς γῆς μας πιστὸ ταῖρι
'ς τὸν ἥσυχο καθρέφτη
τῶν οὐρανῶν καμαρωμένο πέφτει.

Κάθε πουλάκι
μ' ἕνα του τραγουδάκι
τὸν φόρο του πληρόνει
καὶ τὰ φτερὰ εἰς τὸν ἀγρὸ ἁπλόνει.

Κ' εἰς τὴν καρδιά μας
καὶ πόθοι καὶ ὄνειρά μας
γλυκοπετοῦν μ' ἐλπίδες
καὶ φεύγουνε βουβαῖς ἡ ν υ χ τ ε ρ ί δ ε ς . . .

Πάντοτ' ἐλπίζει
τὸ φῶς σὰν ἀντικρίζει
ὁ ἄνθρωπος λιγάκι,
ὅσο κ' ἂν πιῇ τοῦ πόνου τὸ φαρμάκι.

Φτωχὸ μονάχο
ς' τῆς ὀρφανιᾶς τὸ βράχο
κ' ἔρημο δὲν ἐλπίζει,
ὅπθιο γλυκιὰ μανοῦλα δὲν γνωρίζει.

Μαργαριτάρια
γιομίζουν τὰ χορτάρια
καὶ καθαρὸ νεράκι
βόσκοντας πίνει κάτασπρο τ' ἀρνάκι.

Ἄνθη γιομάτη
τοῦ Νύμφιου ἡ πλάτη
βελλάσματα βοΐζει
κ' ἐρωτικὰ ἡ λυγαριὰ μυρίζει.

Τὰ κυπαρίσσια
σεμνά, ψηλὰ καὶ ἴσια
ματιὰ ς' τοὺς τάφους ρίχτουν
καὶ πάλ' εὐθὺς τὸν οὐρανό μας δείχτουν.

—

Κάθε παιδάκι
μὲ τρυφερὸ χεράκι
τὴν μάνα τ' ἀγκαλιάζει
κ' ἐκεινη τὸ φιλᾷ καὶ τὸ σκεπάζει.

Οὕτω σκεπάζεε
τὸ φύλλο, ὅπου στάζει
δροσιά, κ' ἕνα πουλάκι·
παντοῦ Θ ε ό ς, μ α ν ο ῦ λ α καὶ π α ι δ ά κ ι.

Φτωχὸ μονάχο
'ς τῆς ὀρφανιᾶς τὸ βράχο
κανένας δὲν σκεπάζει.
ὅποιο ξυπνᾶ καὶ μ ά ν α μ ο υ! φωνάζει.

II.

Ξύπνησε κ' ἔκραξε: ποῦ 'σαι μανοῦλα;
καὶ τ' ἀποκρίθηκε ἡ ἀδελφοῦλα,
πῆγε, Εἰρήνη,
νὰ περπατήσῃ 'ς τ' ἄνθη κ' ἐκείνη . . .

—Πᾶμε, Μαρία μου, νὰ τὴν εὑροῦμε,
χωρὶς τὴν μάνα μας ἐγὼ φοβοῦμαι!
'Απ' τὸ χεράκι
'πῆρ' ἡ Μαρία τὸ ἀδελφάκι

καὶ πᾶτε, πᾶνε μακρυὰ πηγαίνουνε,
ὅπου κανένα δὲν παντηχαίνουνε,
μόνο λουλούδια
ἄσπρα κ' ἐπάνω τους πεταλούδια.

Λουλούδια κάτασπρα πλέκει στεφάνι
ὅπου 'μυρίζαν σὰν τὸ λιβάνι
καὶ λέγ': Εἰρήνη,
θέλ' ἡ μανοῦλα ἄνθη κ' ἐκείνη. . . .

Μὲ πόθο ἅπλωσε μικρὰ χεράκια
καὶ τῇ ἐδιάλεξε δυὸ λουλουδάκια,
τά 'καμε τρία
κ' ἀπὲ τῆς λέγει: πάρτα, Μαρία.

Τὰ βλέπεις; μοιάζουνε τρία φιλιά μου
π' ἐδῶ ἀνθούσανε μέσ' ς' τὴν καρδιά μου.
τί κλαῖς, Μαρία;
πάρετα, πάρτα καὶ αὐτὰ τὰ τρία,

κ' ἔλα πηγαίνομε, ἡ μάνα ποῦ 'νε;
'Εδῶ 'νε μνήματα, ποῦ δὲν μιλοῦνε
καὶ ἐρημία,
Ἄκου . . . τί ἄγρια ἡσυχία!

—

—'Εδῶ ἀνάμεσα θὰ τὴν εὑροῦμε..
—πές μου, Μαρία μου, θὰ τὴν ἰδοῦμε
γλυκιὰ σὰν πρῶτα
ὅπου τὸ χάραγμα μᾶς ἠρώτα,

'Αφοῦ μᾶς φίλαε μάτια καὶ χέρια,
"πῶς εἶστε ; ἄσπρα μου περιστέρια !»
καὶ ὅταν μ' ἐθώρει
νὰ παίζω, μοῦ 'λεγε: τ ρ ε λ λ ή μ ο υ κ ό ρ η!

Πές μου, Μαρία μου, θὲ νἄχ' ἀκόμα
τὸ γλυκογέλασμα πάντα ς' τὸ στόμα
καὶ τὴ ματιά της
ποῦ λὲς πῶς ἔβγαιν' ἀπ' τὴν καρδιά της;

Πές μου, Μαρία μου, πάλι θ' ἀπλώσῃ
καὶ μὲ φιλήματα θ' ἀποστεγνώσῃ
τὰ δάκρυά σου;
τ' ἔχεις καὶ σέρνεις, πές, τὰ μαλλιά σου ;

Ἔλα πηγαίνομε· ἡ μάνα ποῦ 'νε ;
'Εδῶ 'νε μνήματα ποῦ δὲν 'μιλοῦνε
καὶ ἐρημία·
Ἄκου... τί ἄγρια ἡσυχία!

—'Εδῶ, ἀνάμεσα ἐδῶ, Εἰρηνη,
χθὲς περιπάτησε ἀργὰ κ' ἐκείνη
καὶ ἀποκοιμήθη
'Εδὼ ποῦ στέκοντ' ἐτοῦτ' οἱ λίθοι·

—'Εδώ, Μαρία μου, μέσ' ς' τὸ σκοτάδι
κοιμᾶτ' ἡ μάνα μας ἀπὸ χθὲς βράδυ;
αὐτὸ τὸ χῶμα
τὸ εὔμορφό της πλακόνει στόμα ;

Ξύπνα, μανοῦλα μας, ξύπνησε, φθάνει !
ἡ πέτραις βγάζουνε, κύττα, λιβάνι...
ἐπῆρ' ἡ 'μέρα,
τί θές, μανοῦλα, γλυκί' αὐτοῦ πέρα ;

III.

'Εξέχασες, Εἰρήνη μου, κάθε πρωὶ κ' ἑσπέρα
πῶς τὸ σταυρό μας κάναμε μαζῆ μὲ τὴ μητέρα
κ' ἐλέγαμε ... τί λέγαμε, Εἰρήνη μου, θυμήσου,
ς' τὸ μάρμαρο γονάτισε νὰ πῇς τὴ προσευχή σου.

Δέσε τὰ χέρια σου σταυρὸ καὶ κύτταξ' ἐκεῖ πάνου,
ποῦ ἀναβαίν' ἡ προσευχὴ σὰ μυρωδιὰ λιβάνου,
καὶ 'πές: Πατέρα τοῦ παντός, Μητέρα ὅλου τοῦ κόσμου,
ἔχασα τὴ μητέρα μου καὶ μιὰ μητέρα δός μου.

—Μὰ θέλω τὴ μητέρα μου, τὴν ἴδια μου μητέρα ..
—Δές την, Εἰρήνη, δές τηνε πῶς λάμπει 'ς τὸν ἀέρα!

—Μητέρα μου ! μητέρα μου, κατέβαιν' ἐδὼ χάμου
καὶ στέγνωσε μ' ἕνα φιλὶ τὰ τόσα δάκρυά μου.

Μαρία μου, τὴν ἔχασα! τὴν ἔχασ' ἀπ' ἐμπρός μου,
ἐβάμβωσε γιὰ μιὰ στιγμὴ ἡ λάμψις της τὸ φῶς μου.
μ' ἐβλεπε καὶ τὴν ἔβλεπαν καλὰ οἱ ὀφθαλμοί μου,
τῆς εἶπα, μ ά ν α! καὶ θαρρῶ μοῦ φώναξε π α ι δ ί μ ο υ!

—Βλέπεις ἐκεῖν', Εἰρήνη μου, τὴν ἄσπρη πεταλούδα ;
Εἶν' ἡ μητέρα ποῦ 'θλεπες, εἶν' ἡ μανοῦλα ποῦ 'δα·
ἔλ' ἂς τὴν κυνηγήσωμεν ἐδὼ ς' τὸ περιβόλι
καθὼς τὴν κυνηγούσαμε κ' ἄλλοτε κάθε σχόλη·

. . . . . .
. . . . . .

IV.

Τρέμει τὸ φύλλο
εἰς τὸ χλωρό του ξύλο
καὶ τὸ διαμάντι λάμπει·
σκεπάζ' ἡ καταχνιὰ βουνὰ καὶ κάμποι.

'Ωχρὸ τ' ἀστέρι
τῆς γῆς μας πιστὸ ταῖρι
ς' τὸν ἄγριο καθρέφτη
τῶν οὐρανῶν μισοσβυσμένο πέφτει.

Κάθε πουλάκι
μ' ἕνα του τραγουδάκι
τὴν κλίνην του πληρόνει
κ' εἰς τὸ κλαρὶ ἀξένιωστο σιμόνει

κ' εἰς τὴν καρδιά μας
ἐλπίδες κ' ὄνειρά μας
ν' ἀναπαυθοῦν γυρίζουν·
ς' τὰ σκοτεινὰ ἡ ν υ χ τ ε ρ ί δ ε ς τρίζουν...

Γλυκὸ φεγγάρι
λαμπρότητα καὶ χάρι
ς' ὅλη τὴ γῆ σκορπίζει
τὸ κῦμα σπᾷ κ' ἡ θάλασσα μυρίζει·

μ' ἐλπίδα ρίχτει
φτωχὸς ψαρᾶς τὸ δίχτι
'ς τ' ἀκένωτα πελάγη
καὶ τὸ μικρὸ τὸν βοηθᾷ 'ς τὸ πλάγι.

Εἰς τ' ἀκρογιάλι
μιὰ κορασιὰ προβάλλει·
μονάχη καταβαίνει,
μ' ἐλπίδα γλυκερὴ κ' αὐτὴ προσμένει. . . .

—

Ποιὸς δὲν ἐλπίζει
τὸ φῶς σὰν ἀντικρύζει
ὅσο κ' ἂν πιῇ φαρμάκι
μισογελᾷ ὁ ἄνθρωπος λεγάκι.

Φτωχὸ μονάχο
'ς τῆς ὀρφανιᾶς τὸ βράχο
κ' ἔρημο δὲν ἐλπίζει,
ὅποιο γλυκιὰ μανοῦλα δὲν γνωρίζει.

Μαργαριτάρια
γιομίζουν τὰ χορτάρια
καὶ καθαρὸ νεράκι
τὴ νύκτα τραγουδεῖ γλυκὰ 'ς τ' αὐλάκι,

Τὰ κυπαρίσσια
σεμνά, ψηλὰ καὶ ἴσια
ματιὰ 'ς τοὺς τάφους ρίχτουν
καὶ πάλ' εὐθὺς τὸν οὐρανὸ μᾶς δείχτουν.

Κάθε παιδάκι
μὲ τρυφερὸ χεράκι
τὴν μάνα τ' ἀγκαλιάζει
κ' ἐκείνη τὸ φιλᾷ καὶ τὸ σκεπάζει.

Οὕτω σκεπάζει
τὸ φύλλο, ποῦ συνάζει
δροσιὰ, κ' ἕνα πουλάκι·
παντοῦ Θ ε ό ς, μ α ν ο ῦ λ α καὶ π α ι δ ά κ ι

φτωχὸ μονάχο
'ς τῆς ὀρφανιᾶς τὸ βράχο
κανένας δὲν σκεπάζει,
ὅποιο ξυπνᾶ καὶ μάνα μου ! φωνάζει.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑΙ ΣΥΝΑΝΑΣΤΡΟΦΑΙ.

—

Ἐν Ἀγγλίᾳ εὐσεβεῖς τινες Χριστιανοὶ τῶν ἀνωτέρων τάξεων εἰσήγαγον τὸ ἔθος τῶν θρησκευτικῶν συναναστροφῶν, τὸ ὁποῖον ἀπέβη εὐχάριστον καὶ ὠφέλιμον. Χριστιανὴ δέ τις κυρία ὑψηλῆς περιωπῆς ἔκαμε τὴν ἀρχήν. Ὁ οἶκός της ἦτον εὐρύχωρος, ἡ κοινωνική της κατάστασις ἐξαίρετος, ἡ πρόσοδός της μεγάλη, ὁ δὲ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα της συνεφώνουν περὶ τούτου μετ' αὐτῆς πληρέστατα. Ἐν γένει ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας ταύτης εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν ἦσαν κοινωνικά, εὐάγωγα καὶ μεταδοτικά, καὶ εἶχον τὴν πεποίθησιν ὅτι ὅλα τὰ συστατικὰ τῆς ἰδιοσυγκρασίας των καὶ ὅλαι αἱ ἀνάγκαι τοῦ βίου δύνανται νὰ εὕρωσι τὴν ἀληθῆ ἐλευθερίαν των καὶ τὴν ὑψίστην ἀνάπτυξίν των καὶ ἀπόλαυσιν ἐν τῷ Χριστιανικῷ τούτῳ συλλόγῳ.

Ἰδοὺ ἓν ὑπόδειγμα τοῦ μηνιαίου σχεδίου προγράμματος κεκαλλιγραφημένου καὶ ἀτελοῦς τῆς χορηγουμένης ὑπὸ τῆς κυρίας ταύτης κατὰ τὴν χειμερινὴν ἢ ἐαρινὴν περίοδον συναναστροφῆς, δι' οὗ οἱ συνεκκλησιαζόμενοι ἢ συνδαιτυμόνες προσκαλοῦνται πρὸ δεκαπενθημερίας ἢ καὶ πλέον εἰς θρησκευτικὴν καὶ πνευματικὴν πανδαισίαν.

Ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία Δεῖνα....
Προσλιπαροῦσι τὴν εὐχάριστον παρουσίαν
τοῦ κυρίου καὶ τῆς κυρίας Δεῖνα....
Εἰς συναναστροφὴν γενησομένην τὴν τρί-
την τῆς 3ης Ἰανουαρίου 1870.
Τέϊον καὶ καρφὲς τὴν 7ην τὸ ἑσπέρας
Ἀνάγνωσις τὴν 8ην.
Τὸ Θέμα πρὸς Φιλιππησίους Κεφ. 3.
Κατ' οἶκον καὶ ὁδόν.... καὶ ἀριθ....
Προσδοκῶντες ἀπάντησίν σας.

Κατὰ τὰς ἑπτὰ οἱ προσκεκλημένοι ἀρχίζουν νὰ φθάνουν. Προσέρχονται ἐν τῇ ἑσπερινῇ αὐτῶν ἐσθῆτι καὶ εἰσάγονται κατὰ πρῶτον εἰς τὸ ἑστιατόριον, ἔνθα ὑπάρχει δεῖπνος παρατεθειμένος εὐμαρής, ἁπλοῦς, λιτός, ἀξιοπρεπής, πατριαρχικὸς ἤτοι Χριστιανοπρεπής. Ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἡ οἰκοδέσποινα παρίστανται, ὅπως ὑποδεχθῶσι τοὺς προσκεκλημένους καὶ ὅπως ἐπιβλέψωσιν ἐπὶ τῆς λειτουργίας τῆς τραπέζης. Οἱ συνδαιτυμόνες ἵστανται, περιπατοῦσιν ἢ λαλοῦσιν ἐν ᾧ τρώγουσι καὶ πίνουσι· τοιουτοτρόπως ἀπολαμβάνουσι τῶν παρατεθειμένων ἀγαθῶν μετά τινων στιγμῶν ἀναπαύσεις καὶ τερψιθύμους κοινωνικὰς συνομιλίας, εἶτα ἕκαστος κορεσθεὶς ἐξέρχεται καὶ ἀπέρχεται εἰς αἴθουσαν, ἔνθα συμπαρακάθηται μετὰ τῶν ἑτέρων φίλων, καὶ περιμένει ἐν ἀμοιβαίᾳ συνδιαλέξει τὴν ὥραν τῆς συμπροσευχῆς.

Κατὰ τὴν ὀγδόην ἅπαντες συμπαρακάθηνται. Ἕκαστος τῶν προσκεκλημένων φέρει μεθ' ἑαυτοῦ τὴν Γραφήν του. Ἡ οἰκοδέσποινα προδιαθέτει τὴν προεδρείαν εἴς τινα τῶν καταλλήλων ὅστις καὶ λαμβάνει αὐτὴν καὶ ὑποδεικνύει ὕμνον τινά, τὸν ὁποῖον ἅπαντες ψάλλουσι, καὶ ψάλλουσι μετὰ προθυμίας καὶ ζέσεως. Ὁ πρόεδρος ἀφ' οὗ κάμῃ προσευχήν, ἀνοίγει τὴν Γραφὴν καὶ ἀναγινώσκει τὸ διωρισμένον κεφάλαιον· εἶτα ἐκφέρει εἰσηγητικὰς παρατηρήσεις, ἢ προβάλλει ἐρωτήσεις τινὰς ἢ ὑποδεικνύει ἐδάφιά τινα γραφικά, ἅτινα ἕκαστος δύναται νὰ τὰ ἀναλάβῃ καὶ τὰ ἀναλύσῃ, καὶ τοιουτοτρόπως ἐπ' ὀλίγα λεπτὰ γίνεται μικρά τις καὶ ἐλευθέρα ἀνάπτυξις καὶ διάχυσις ἀμοιβαία τῶν συμπαρευρισκομένων ἐπὶ τῆς ἀκενώτου σοφίας καὶ διδασκαλίας τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν ἕκαστος δύναται νὰ λάβῃ μέρος ἐγκαίρως πρὶν διαλυθῇ ἡ ὁμήγυρις.

Τοιουτοτρόπως παρέρχεται ἀνεπαισθήτως ἡ ὥρα. Ὁ πρόεδρος ἐπὶ τέλους διακόπτει τὴν περαιτέρω συνδιάλεξιν δι' ἐπιλόγου τινὸς ἀνακεφαλαιωτικοῦ· καὶ ἀνακρούονται πάλιν ἄλλοι ζωηροὶ ὕμνοι· προσευχὴ μία πάλιν ἢ δύο ἔπονται καὶ ἐπὶ τέλους ἡ Προσευχὴ τοῦ Κυρίου, τὴν ὁποίαν πάντες ἐπαναλαμβάνουν. Αἰτηθείσης δὲ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου ἐπὶ τῶν γονάτων, διαλύεται ἡ οἰκιακὴ αὕτη τελετουργία.

Κατόπιν οἱ συγκεκλημένοι πάλιν εἰσέρχονται εἰς τὸ ἑστιατόριον, ἔνθα ἐπιδόρπιόν τι ἢ ἐπίδειπνον προσφέρεται, καὶ περαιτέρα συνδιάλεξις λαμβάνει χώραν ἐπὶ τέλους διαλύονται οὗτοι καὶ ἀποχαιρετιζόμενοι συναλλήλως ἀπέρχονται ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια γενόμενοι οὕτω πλουσιώτεροι, σοφώτεροι καὶ εὐτυχέστεροι δι' ὅσα παρ' ἀλλήλων ἐπωφελήθησαν καὶ ἐπωφέλησαν ἀλλήλους.

(Ἐκ τοῦ Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς).

Σ. Τ. Δ. Ἂς εὐχηθῶμεν ἵνα ἡ καλλίστη αὕτη συνήθεια ἐπικρατήσῃ καὶ παρ' ἡμῖν καὶ βαθμηδὸν ἀντικαταστήσῃ τὰ ἐφ' ἃς δωρεὰν δαπανώμεθα ἀργολόγους καὶ πολλάκις βωμολόχους ἑσπερινὰς συναναστροφὰς καὶ τοὺς ἀσέμνους ξενικοὺς χορούς.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Τῆς αὐτοκεφάλου Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου καί τινες βιογραφικαὶ σημειώσεις τῶν Ἀρχιεπισκόπων αὐτῆς.

(Συνέχεια ἀπὸ σελ. 165).

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων, ἐφυλάττετο ἡ ἑξῆς διατύπωσις, τὴν ὁποίαν μεταφέρομεν κατὰ λέξιν ἐνταῦθα ἐκ τοῦ αὐτοῦ Βρυεννίου: «οὐδὲν δὲ κωλύει (λέγει ὁ Βρυέννιος) καὶ αὐτὰ ἐκθέσθαι τὰ ῥήματα δεῦρο, ἃ κατ' ὀφειλὴν ἀπαραίτητον καὶ παρρησίᾳ ὁμολογοῦσι καὶ στέργειν ὑπισχνοῦνται τοῖς Λατίνοις οἱ Κύπριοι.» «Ἐγὼ ὁ δεῖνα ἐπίσκοπος τῆς δε τῆς πόλεως ἀπὸ ταύτης τῆς ὥρας καὶ εἰς τὸ ἑξῆς ὑποτάσσομαι τῷ θρόνῳ τῆς ἐν Ρώμῃ ἐκκλησίας, ὁμολογῶ τὸν πάπαν ἅγιον καὶ ὑποτάσσομαι καὶ τῷ κυρίῳ μου τῷδε ἀρχιεπισκόπῳ τῆς Λευκωσίας καὶ τοῖς αὐτοῦ διαδόχοις τοῖς κανονικῶς εἰσιοῦσι. Τὸν ἁγιώτατον πάπαν τῆς ἐν Ρώμῃ ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐν Λευκωσίᾳ ἀρχιερωσύνην τῶν Λατίνων καὶ πάντας τοὺς αὐτῶν κανόνας παντὶ τρόπῳ σπουδάσω δεφενδεύειν καὶ βοηθεῖν salvo ordine meo ἤτοι σωζομένης τῆς τάξεώς μου· καὶ ὡς ἂν αὐτῷ ἐγὼ βοηθήσω, οὕτως ἐμοὶ βοηθήσει ὁ Θεὸς καὶ τὰ ἅγια εὐαγγέλια» Ἐπάγει δὲ μετὰ ταῦτα ὁ Βρυέννιος τὰ ἑξῆς «Αὕτη ῥητῶς οὕτωσὶ καὶ εἰς τὴν Ἀλεξανδρίναν ἐγγέγραπται ἡ ὁμολογία, καὶ ὁ ὑποψήφιος ταύτην ἐνώπιον πάντων ὁμολογεῖ, καὶ διὰ νοταρίου Λατίνου γραφομένη καθάπαξ, καὶ μάρτυσι τοῖς παρατυχοῦσι, διὰ τὸ στερεόν, ὡς ἔθος βεβαιουμένη, τῷ ὑποψηφίῳ χειρίζεται· ἡ δέ που καὶ γράμμασι τοῖς ἐκείνου ἐπικυροῦται, οἰκειοχείρως αὐτὴν ὑπογράφοντος, καὶ ὑπο δύο νομιμαρίων ταῖς ἡμερησίαις διατυπώσεσι καταστρώννυται» καὶ μετ' ὀλίγα «Προκαθήμενος συνοδικῶς ὁ τῶν Λατίνων ἐπίσκοπος παρεστῶτα τὸν ὑποψήφιον ἐρωτᾷ «ὑποτάσσει τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ρώμης ὁ δεῖνα; ὁ δὲ παρρησίᾳ εὐθὺς ἀποκρίνεται· ναί, Δέσποτά μου ἅγιε· τούτου γὰρ ἕνεκεν πάρειμι. Εἶτα μικρᾶς σιγῆς γενομένης, πάλιν τοῦ προβιβαζομένου πυνθάνεται ῥητῶς οὕτωσί· ὁμολογεῖς τὸν τῆς Ρώμης πάπαν ἅγιον καὶ τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης ὀρθόδοξον καὶ καθολικὴν ἐκκλησίαν; ὁμολογεῖ καὶ ταῦτα ὁ ὑποψήφιος, διὸ καὶ αὖθις ἀκούει· ὁμολογεῖς ἀληθείᾳ τοῦ λοιποῦ πιστὸς εἶναι τοῦ τῶν Λατίνων ἐπισκόπου τῆς Λευκωσίας ἐν πᾶσι καὶ ἔχειν αὐτὸν κατὰ πάντα καὶ τιμᾷν ὡς οἰκεῖον Μητροπολίτην καὶ πρὸς τούτοις, ὅταν κληθῇς εἰς σύνοδον, ἀπαντᾷν ἀκωλύτως· εἰ δ' οὖν, ἐπικεῖσθαι ἐπιτιμίοις; καί, ὅταν ἔλθῃ ὁ λεγάτος ἀπὸ τοῦ πάπα, τιμᾷν ἐκεῖνον μετὰ λιτῆς ἐν τῷ εἰσέρχεσθαι αὐτὸν καὶ ἐξέρχεσθαι σύτε καὶ πάντες οἱ ὑπὸ σέ; συνοδεύειν τε αὐτῷ καὶ συμπράττειν, καθ' ὃ ἂν χωρήσῃ, τὰ δυνατά, ὥσπερ ἄρα καὶ οἱ πρὸ σοῦ; Συγκατατίθεται ταῦτα πάντα καὶ στέργειν ἀπαραβάτως ὁμολογεῖ πάντων ἐνώπιον· καὶ εἰς πίστωσιν προφανῆ τῶν λεγομένων τὸ τηνικαῦτα καὶ πραττομένων, τῶν Θείων ἐκεῖ προκειμένων εὐαγγελίων, πάντων ὁρώντων, ἐκτείνει τὴν χεῖρα καί, τιθεὶς ὕπερθεν τῶν ἱερῶν ἐκείνων γραμμάτων, ὀμνύει παρὰ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ζωὴν πάντα φυλάττειν αὐτός τε καὶ πάντες οἱ ὑπ' αὐτόν, ὅσα ῥητῶς ἐγγράφως τε καὶ ἐμπράκτως ἐκεῖ παρὼν ἐπαγγέλλεται. Οὕτω γοῦν τελεσθέντος ἀριδήλως τοῦ ὅρκου, ἱερολογίας χρήζων καὶ προβιβάσεως ἐπὶ τούτοις, οἰκειότερον δὲ εἰπεῖν χειρουργίας Λατινικῆς, ὁ μὲν αὐτίκα κλίνει τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ γόνατα τοῦ Λατίνου, ὁ δὲ θέμενος βίβλον οἰκείαν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὑποψηφίου, τελεσιουργῶν αὐτὸν ἱερολογεῖ, ψάλλοντος μὲν μετ' ᾠδῆς φιλοτίμου τὸ Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ τοῦ τῶν Λατίνων Κλήρου, διϊόντος δὲ τὴν ἐν τῇ βίβλῳ εὐχὴν τοῦ Φραγκεπισκόπου· ἧς ὀψὲ τελεσθείσης, προσκυνῶν μετ' αἰδοῦς τὸν ἐπίσκοπον καὶ ἀσπαζόμενος αὐτὸν εἰς τὴν χεῖρα καὶ εἰς τὸ στόμα καὶ εὐλογούμενος παρ' αὐτοῦ, δύο παραλαβόντων αὐτὸν ἱερέων Λατίνων καὶ διαβασταζόντων ἔνθεν κακεῖθεν καὶ νοταρίου προτρέχοντος, ληψόμενος ἄπεισι τὴν ἐκκλησίαν, ἧς ὑποψήφιος γέγονε· πλὴν οἱ ὀψικεύσαντες τοῦτον ἄχρι τῆς ἐπισκοπῆς τῶν Ρωμαίων Λατῖνοι, κλείσαντες ταύτης τὰς θύρας καὶ ἱστάμενοι πρὸ τῶν στηλῶν, στρεφόμενοι λέγουσι πρὸς αὐτὸν «λάβε τὴν ἐκκλησίαν ταύτην, ἣν ἐγχειρίζει σοι δι' ἡμῶν ὁ δεῖνα τῶν Λατίνων ἐπίσκοπος, ὑποψήφιε.»

«Οὕτω γοῦν προβιβάζονται πάντες οἱ τῆς ἐν Κύπρῳ ἐκκλησίας τῶν Ρωμαίων ἐπίσκοποι. Ἀμέλει καὶ κατ' ὀφειλὴν ἀπαραίτητον ἔκτοτε συνερχόμενοι ὁ τῶν Ρωμαίων ἐπίσκοπος καὶ πάντες οἱ ὑπ' αὐτὸν κληρικοὶ κατὰ πᾶσαν ἐπίσημον ἑορτὴν ἐν τῇ μητροπόλει τῶν Φράγκων, συμφοραίνουσι τούτοις καί, λειτουργούντων ἐκείνων, ἐπὶ μὲν ἄμβωνος ὁ πρῶτος τῶν ἱερέων τὸν Ἀπόστολον, ἐπὶ δὲ τῆς τραπέζης τοῦ βήματος τὸ τῆς ἡμέρας εὐαγγέλιον ὁ ἐπίσκοπος ἀναγινώσκει, πρότερον πρὸς τὸν Λατῖνον εἰπὼν τὸ καὶ παρ' ἡμῖν σύνηθες «εὐλόγησον, Δέσποτα, τόν δε τὸν Εὐαγγελιστήν» καὶ μετὰ ταῦτα προσκυνήσας ἐκεῖνον, ἅτε συλλειτουργόν, καὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἀσπαζόμενος. Εἴς τε ἐξόδους θανάτων καὶ μνημόσυνα Λατίνων καὶ οἱ ἐπίσκοποι καλοῦνται, καὶ εἰς πᾶσαν ἁπλῶς τῶν εἰς ἑορτῆς λόγον μέγα παρ' ἐκείνοις δοκούντων οἱ τῶν Ρωμαίων ἱερεῖς καλοῦνται αὐτοῖς ὁμοίως καὶ μισθὸν τῆς συνελεύσεως καὶ τῆς ἱεροπραξίας αὐτῶν λαμβάνουσιν ἐπίσης τοῖς Λατίνοις, ὡς μηδὲν αὐτοῖς διαφέροντες.» Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Βρυέννιος (1).

(1) Μελέτη περὶ τῆς τῶν Κυπρίων πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν μελετηθείσης ἑνώσεως.

Πρὸς δὲ τούτοις ἡ Ἀλεξανδρινὴ διάταξις ὥριζε, καὶ τὴν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἐπισκόπων διατάττουσα, αἱ μὲν πρῶται δίκαι τοῦ λαοῦ τῶν ὀρθοδόξων νὰ δικάζωνται ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, αἱ δὲ δεύτεραι νὰ ἀναφέρωνται εἰς τὸ ἐφεταῖον τοῦ Λατίνου ἐπισκόπου· ὅταν δὲ ὁ ἕτερος τῶν δικαζομένων ἤθελεν εἶναι ἢ τοῦ Λατινικοῦ δόγματος ἢ ἄλλου τινὸς μὴ ὀρθοδόξου, ὁ ὀρθόδοξος ἐπίσκοπος νὰ μὴ ἀναμιγνύεται μηδόλως εἰς τὰς διοφορὰς αὐτῶν·

Κατὰ ταύτην δὲ τῆς Ἀλεξανδρίνας τὴν διατύπωσιν, ἀποθανόντος τοῦ τότε ἀρχιεπισκόπου τῶν ὀρθοδόξων Γερμανοῦ, οὐδεὶς μετ' αὐτὸν ἀρχιεπίσκοπος τῶν ὀρθοδόξων προεχειρίσθη, ἀλλ' ὁ Λατῖνος ἐπίσκοπος τῆς Λευκωσίας ἐξήσκει τὰ τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ ἀξιώματος δικαιώματα· τοῦθ' ὅπερ ἐφεξῆς ἐτηρήθη μέχρι τοῦ ἔτους 1570, ὅτε, τῶν Τούρκων ἐξωστάντων τοὺς Βενετοὺς καὶ κυριευσάντων τὴν Κύπρον, οἱ ὀρθόδοξοι κάτοικοι πολυάριθμοι ὄντες ἐν τῇ νήσῳ ἀνέδειξαν αὖθις ἴδιον αὐτοῖς ἀρχιεπίσκοπον, ὅστις ὡς τὸ πάλαι αὐτοκέφαλος καὶ ὅλως αὐτεξούσιος ἦν, οὐδενὶ Πατριάρχῃ οὔτε τῷ Κωνσταντινουπόλεως οὔτε τῷ Ἀντιοχείας ὑποκείμενος.

Ἐπὶ μίαν ὁλόκληρον πεντηκονταετηρίδα ἀμυνομένη κατὰ τῆς παπικῆς τυραννίδος ἡ ἐκκλησία τῆς Κύπρου ἠναγκάσθη τέλος μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς ἀλεξανδρινῆς διατάξεως νὰ κύψῃ ἐντελῶς τὸν αὐχένα ὑπὸ τὸν βαρὺν τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας ζυγόν. Ἔκτοτε διέκοψεν ἐξ ἀνάγκης πᾶσαν ἐξωτερικὴν συγκοινωνίαν καὶ σχέσιν πρὸς τὰς λοιπὰς ὀρθοδόξους ἐκκλησίας, καὶ οὐδ' ἐπιστολὰς ἠδύνατο νὰ ἀνταλλάξῃ οὐδὲ τὴν συνδρομὴν αὐτῶν νὰ ἐπικαλεσθῇ φανερῶς. Τὸ μόνον δὲ ὅπερ διετήρει κοινὸν μετὰ τῆς καθόλου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἦν ἡ ἀκριβὴς τήρησις τῶν ὀρθοδόξων τῆς πίστεως δογμάτων, ἅτινα μεθ' ὅλην αὐτῆς τὴν εἰς ἑτερόδοξον ἐκκλησίαν βεβιασμένην ὑποταγὴν διετήρησεν ἀκέραια καὶ ἀλώβητα καθ' ὅλην τὴν περίοδον ἐκείνην τῆς ἀποφράδος φραγκοκρατίας, καὶ οὐδὲ τοῦ πάπα ποτὲ ἐμνημόνευσεν ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς ὡς ἰδίου δῆθεν αὐτῆς ἐπισκόπου κατὰ τὸ ἀπαραίτητον χρέος τῶν τοῖς μητροπολίταις καὶ πατριάρχαις ὑποτεταγμένων ἐπισκόπων· ἐζήτει δὲ μᾶλλον εὐπρόσδεκτον εὐκαιρίαν ὅπως, εἰ δυνατόν, ἀποσείσῃ τὸν βαρὺν ἐκεῖνον ζυγόν. Καὶ ἄδηλον μὲν ἂν καὶ ἄλλοτέ ποτε ἀπεπειράθη πρὸς τοῦτο, περὶ τὰς ἀρχὰς ὅμως τοῦ ΙΕ'. αἰῶνος εὑροῦσα, φαίνεται, εὐνοϊκὰς ὁπωσοῦν τὰς περιςάσεις ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν τοῦ πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὅπως ἀποτινάξασα τὸν ζυγὸν ἑνωθῇ μετ' αὐτοῦ. Ὅθεν ἐν ἔτει 1405 ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Μανουὴλ τοῦ Παλαιολόγου καὶ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ματθαίου κοινῇ συνοδικῇ ψήφῳ ἐστάλη ἀπὸ μέρους τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας μετὰ συνοδικῶν γραμμάτων εἰς Κύπρον Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος, μοναχὸς παιδείᾳ καὶ εὐγλωττίᾳ διαπρεπής, ἵνα ἐπισκεψάμενος αὐτοπροσώπως τοὺς ἐκεῖ ἐπισκόπους διαπραγματευθῇ, εἰ δυνατόν, τὴν ἀπὸ τοῦ παπικοῦ ζυγοῦ ἀπελευθέρωσιν τῆς ἐκκλησίας ἐκείνης καὶ τὴν μετὰ τοῦ πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἕνωσιν· ὥριζε δὲ αὐτῷ ἡ σύνοδος ἐν τοῖς γράμμασιν, ἅτινα ἔδωκεν αὐτῷ ἀπερχομένῳ ἐκεῖσε, ὅτι «ἐὰν ὁμολογῶσι τὸν πάπαν τῆς Ρώμης ἅγιον, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους ἑαυτῶν ἐπισκόπους ἡγοῦνται, οὐκ ὀφείλετε τούτοις συγκοινωνῆσαι· καὶ ἐὰν συμφοραίνωσι τοῖς τῶν Λατίνων ἐπισκόποις (ἐπειδὴ τὸ συμφοραίνειν αὐτοῖς συγκοινωνεῖν ἐστι τούτοις· ὁ δὲ ἀκοινωνήτῳ κοινωνῶν καὶ αὐτὸς ἀκοινώνητός ἐστιν) οὐκ ὀφείλετε τούτοις συγκοινωνῆσαι.» Ἀπελθὼν δὲ ἐκεῖσε καὶ ἰδὼν τὰ πράγματα ἐκ τοῦ σύνεγγυς, οὐ μόνον οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ κατορθώσῃ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν περὶ ἑνώσεως ἐλπίδα ἀπέβαλε.

Μετὰ δ' ἑπτὰ ἔτη ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς ταύτης τοῦ Βρυεννίου, Εὐθυμίου τότε πατριαρχεύοντος ἐγένετο νέα ἀπόπειρα τῶν Κυπρίων πρὸς ἕνωσιν, καὶ ἔγραψαν αὖθις οἱ τῆς Κύπρου ἐπίσκοποι πρὸς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ὑπισχνούμενοι καὶ ὁμολογοῦντες «πάντα στέργειν καὶ πράττειν ὅσα ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία φρονεῖ» καὶ ἐζήτουν τὴν συνδρομὴν αὐτῆς πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἑνώσεως· καὶ ἡ μὲν ἱερὰ σύνοδος κατ' ἀρχὰς ἐφαίνετό πως συνευδοκοῦσα πρὸς τοῦτο· ἀλλ' ὁ Βρυέννιος, ὅστις ἐξ αὐτοψίας ἐγνώριζε τὰ πράγματα ἀκριβέστερον, παρουσιασθεὶς εἰς τὴν Σύνοδον ἀπήγγειλε πρὸς αὐτὴν μελέτην κατὰ τῆς μελετωμένης ἑνώσεως, ἐν ᾗ μετὰ ῥητορικῆς δεινότητος ἀποδεικνύει τὸ ἀδύνατον τῆς πραγματοποιήσεως αὐτῆς, σὺν τοῖς ἄλλοις δὲ αὐτοῦ ἐπιχειρήμασιν ἐπάγει καὶ τάδε: «Τούτων (ὅσα δηλ. ὑπισχνοῦνται τοῖς Λατίνοις οἱ Κύπριοι) ἢ κατὰ νόμιμον ἔγγραφον ἢ ἀπαραίτητον ἔθος γίγνεσθαι πάντως ὀφειλομένων ἐκεῖσε, οὔτε ἀφ' ἑαυτῶν ἐκεῖνοι ἐξειλῆσαι δύνανται τῆς ἐπαράτου ταύτης δουλείας, καί περ θέλοντες τοῦτο καὶ παντὶ τρόπῳ σπεύδοντες, ὡς φασίν, οὐθ' ἡμεῖς ταύτης ἐλευθερῶσαι τούτους ἰσχύομεν, ὅπου γε οὐδὲ συνοδικὸν γράμμα τολμήσει τις ἡμῶν ἐκεῖ φανερῶς ἀγαγεῖν, οὐδεὶς δὲ αὐτῶν παρεῖναι τολμήσει αὐτοπροσώπως κληθεὶς πρὸς ἡμᾶς ἢ παρρησιάσασθαι τὴν εὐσέβειαν.» (1) Μετὰ δὲ ταῦτα συμπεραίνει ὅτι τὸ

(1) Ἡ πλήρης ἐπιγραφὴ τῆς μελέτης ταύτης εἶνε ἡ ἑξῆς «Μελέτη περὶ τῆς τῶν Κυπρίων πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν μελετηθείσης ἑνώσεως. Εἴρηται δὲ ἐν τῷ περιωνύμῳ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας Ναῷ ἐν τῷ συνοδικῷ πρὸς τὴν σύνοδον». Ἐξεδόθη μετὰ τῶν ἄλλων τοῦ Βρυεννίου συγγραμμάτων ὑπὸ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως ἐν Λειψίᾳ τῷ 1768.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

σελ.	στήλη	στιχ.	ἀντὶ	διόρθου
162	Α'. σημείωσις	33	ὑποτίθεται	ὑποτέθειται
»	» »	38	ἐπικυρεῖ	ἐπικυροῖ
»	Β'. »	25	Συνόδῳ	Συνόδου
»	» »	38	τὴν ἔννοιαν Ἰουστινιανούπολις	τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως Ἰουστινιαν.
163	Α'.	7	συνδιασκέψεως	συνδιαλέξεως
»	»	20	τῆς ἀπὸ Χριστοῦ	τῆς Η'. ἀπὸ Χριστοῦ
165	»	20	ἐκτεθεῖσα	ἐκτιθεῖσα

δέξασθαι τοὺς Κυπρίους εἰς κοινωνίαν, μενόντων ἀπαρατρέπτων τῶν παρ' αὐτοῖς Λατινικῶν ἐθῶν, εἶνε τὸ αὐτὸ καὶ κοινωνῆσαι τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν μετὰ τῆς Λατινικῆς, ὅπερ οἱ ἀποστολικοὶ κανόνες ἀπαγορεύουσι λέγοντες «ὁ τοῖς ἀκοινωνήτοις κοινωνῶν καὶ αὐτὸς ἀκοινώνητος.» Οὕτω λοιπὸν καὶ ἡ δευτέρα ἐκείνη περὶ ἑνώσεως ἀπόπειρα ἔμεινεν ὅλως ἀτελεσφόρητος.

Καίτοι ἀπὸ τοῦ 1489 ἔτους ἡ κυριαρχία τῆς νήσου,ὡς προεσημειώθη, περιῆλθεν εἰς τοὺς Ἐνετούς, ἐν τούτοις ὅμως τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον ἐλάμβανον εἰσέτι κατὰ διαδοχὴν κληρικοὶ ἐκ τῶν ἐν Κύπρῳ ἀποκατεστημένων Γάλλων ἢ Μαρωνιτῶν, κατὰ δὲ τὸ 1560 ὁ θρόνος οὗτος φιλοτιμίᾳ τοῦ πάπα Πίου Δ' ἐδόθη εἰς τοὺς Ἐνετοὺς ἐπὶ τῷ ὅρῳ ἵνα οἱ μὲν Ἐνετοὶ ἐκλέγωσι τέσσαρας ὑποψηφίους, ὁ δὲ πάπας ἐπικυρόνῃ ἕνα ἐξ αὐτῶν ὃν ἤθελε προτιμήσει. Ὅθεν μετὰ τὴν συνθήκην ταύτην ἐξελέγη πρῶτος ἀρχιεπίσκοπος Βενετός. Ἀλλ' ἤδη ἥ τε πολιτικὴ καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ δεσποτεία τῶν Φράγκων ἐπὶ τῆς Κύπρου ἤγγιζεν εἰς τὸ τέρμα της.

Ἐν ἔτει 1570—71 ὁ αὐτοκράτωρ τῶν Ὀθωμανῶν Σουλτὰν Σελὶμ ὁ Β'. κυριεύσας τὴν Κύπρον τοὺς μὲν Λατίνους ἐδίωξεν ἐξ αὐτῆς καὶ τὰς ὑπ' αὐτῶν κατεχομένας ἐκκλησίας ἔν τε Λευκωσίᾳ καὶ Ἀμμοχώστῳ μετέβαλεν εἰς Ὀθωμανικὰ τεμένη ἢ εἰς ἀποθήκας καὶ ἱπποστάσια· εἰς δὲ τοὺς ὀρθοδόξους συγχωρήσας νὰ μένωσιν εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν ἀνενόχλητοι ἔδωκε τὸ δικαίωμα νὰ ἐξαγοράσωσιν ὅσα ἤθελον ἐκ τῶν μοναστηρίων καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων, τὰ ὁποῖα εἶχον περιέλθει εἰς τὴν κατοχὴν τῶν Ὀθωμανῶν κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πολέμου, καὶ νὰ προτιμῶνται πάντων τῶν ἄλλων Χριστιανικῶν ἐθνῶν, ὅσα ὑπῆρχον αὐτόθι εἰς λίαν ἀσήμαντον ἀριθμόν.

Οἱ ὀρθόδοξοι κάτοικοι, καίτοι δὲν ἦσαν πολὺ εὐχαριστημένοι ὑπὸ τὴν νέαν κυβέρνησιν, δὲν ἔβλεπον ὅμως καὶ μετὰ δυσμενείας τὴν μεταβολὴν ταύτην τῶν πραγμάτων· διότι ἂν ἄλλο τι δὲν ἐκέρδησαν ἐξ αὐτῆς, ἠλευθερώθησαν ὅμως ἀπὸ τοῦ παπικοῦ ζυγοῦ, ἕνεκα τοῦ ὁποίου ἕως τότε ἀπεστρέφοντο αὐτοὺς οἱ ἄλλοι ὀρθόδοξοι ὡς Λατινόφρονας καὶ ἀκοινωνήτους, καὶ μάλιστα ὅτε, ὡς ἔθος, μετέβαινον πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα χάριν προσκυνήσεως τοῦ παναγίου Τάφου. Διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ὁ ὀρθόδοξος λαὸς τῆς Κύπρου ἔτρεφεν ἄσπονδον μῖσος κατὰ τῶν Λατίνων καὶ ἐπόθει τὴν ὥραν τῆς ἀπαλλαγῆς αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐπονειδίστου ἐκείνης ὑποταγῆς.

Ἐν τῇ μέθῃ τῆς νίκης αὐτῶν οἱ κατακτηταὶ κατ' ἀρχὰς οὐδεμίαν διάκρισιν ὀρθοδόξων καὶ Λατίνων ποιήσαντες διεπέρασαν ἐν στόματι μαχαίρας πολλοὺς ἐξ ἑκατέρων τῶν φυλῶν. Ὁ Λατῖνος ἀρχιεπίσκοπος ἔτυχε τότε ἀποδημῶν ἐν Βενετίᾳ· ἐκ δὲ τῶν διαφυγόντων τὸν θάνατον ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν οἱ μὲν ᾐχμαλωτίσθησαν, οἱ δὲ ἔφυγον κρυφίως, αἱ δὲ ἐπισκοπαὶ καὶ τὰ μοναστήρια ἠρημώθησαν. Ἐπελθούσης δὲ μετὰ ταῦτα τῆς ἡσυχίας, συνελθόντες οἱ προεστῶτες τῶν ὀρθοδόξων ἀπέστειλαν εἰς Κωνσταντινούπολιν πρεσβείαν καὶ ἐζήτησαν παρὰ τοῦ μεγάλου Βεζύρου ἵνα ἀποδοθῶσιν αἱ ἐπισκοπαὶ τῆς νήσου εἰς τὸν ὀρθόδοξον Κλῆρον. Ἦσαν δὲ τότε ἐπισκοπαὶ αἱ ἑξῆς τέσσαρες: ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Λευκωσίας καὶ πάσης Κύπρου (ἐν ᾗ περιελαμβάνοντο πιθανῶς καὶ αἱ ἐπαρχίαι Σολέας καὶ Κυρηνείας, ἐξῃρεῖτο δὲ τὸ Καρπάσιον) καὶ αἱ ἐπισκοπαὶ Πάφου, Λεμησοῦ καὶ Ἀμμοχώστου (1). Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ Ἄραψ τις κληρικὸς ἐκ Συρίας (2) εὑρισκόμενος ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ μαθὼν τὴν αἴτησιν τῶν Κυπρίων, δι' ἀδρᾶς δωροδοκίας κατώρθωσε νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ μεγάλου βεζύρου τὸν θρόνον τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου· βιασθεὶς δὲ καὶ ὁ Πατριάρχης ἐχειροτόνησεν αὐτὸν ἀρχιερέα· οὕτως ἐφοδιασθεὶς διὰ βεζυρικῶν διαταγῶν καὶ συστάσεων πρὸς τὸν διοικητὴν τῆς νήσου ἀπῆλθεν εἰς Κύπρον καὶ ἐνεθρονίσθη ἀρχιεπίσκοπος ἄνευ τῆς συναινέσεως τῶν κατοίκων· ἀλλὰ τυραννικῶς πρὸς τοὺς Κυπρίους φερόμενος καὶ οὐδὲ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν οὐδὲ γράμματα Ἑλληνικὰ γινώσκων, κατέστη ἐπαχθὴς καὶ μισητὸς εἰς τοὺς κατοίκους, οἵτινες ἐκλέξαντες ἄλλον κληρικὸν Κύπριον ἡγούμενον ἑνὸς μοναστηρίου ἀπέστειλαν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὅπως ἐκβάλῃ τὸν ἐπιβάτην καὶ λάβῃ τὸν θρόνον αὐτός. Τότε διέτριβεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἄλλος τις μοναχὸς Κύπριος καὶ αὐτός, ὅστις ἦν φίλος τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ἐζήτει δὲ καὶ οὗτος νὰ καταλάβῃ τὸν θρόνον (3). Τοῦτο μαθὼν ὁ εἰρημένος ἡγούμενος χωρὶς νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν Πατριάρχην ἔδραμεν εὐθὺς εἰς Ἀδριανούπολιν, ὅπου εὑρίσκετο τότε ἡ ὑψηλὴ Πύλη, καὶ κατώρθωσε νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ βεζύρου τὸν θρόνον, ἀλλ' ὁ ἕτερος κληρικὸς ὑπερίσχυσε τοσοῦτον διὰ μέσου τοῦ Πατριάρχου, ὥστε ἠνάγκασε τὸν ἡγούμενον νὰ παραιτηθῇ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ νὰ λάβῃ τὸν θρόνον τῆς Πάφου. Εὑρισκόμενος δὲ τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει ἠλευθερωμένος ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ ὁ ἡγούμενος τοῦ μοναστηρίου τοῦ Χρυσοσόμου τοῦ ἐπιλεγομένου τοῦ Κουτζοβέντη, ἔλαβε τὴν ἐπισκοπὴν τῆς Λεμησοῦ, τὴν δὲ ἐπισκοπὴν τῆς Ἀμμοχώστου ἔλαβε μοναχός τις ἐκ Κρήτης, ὅστις ἔτυχε τότε ἐφημερεύων ἔν τινι ἐκκλησίᾳ τῆς πόλεως ἐκείνης. Καὶ αὕτη ἐν συντομίᾳ εἶνε ἡ νέα τάξις τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων τῆς Κύπρου μετὰ τὴν ἅλωσιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, τὴν ὁποίαν ἀνέγραψεν Ἑλληνιστὶ ὁ Ἄγγελος Καλεπιανός, Κύπριος, τοῦ τάγματος τῶν Δομινικανῶν, ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν κατὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κύπρου συμβάντων, τὴν ὁποίαν μεταφράσας Ἰταλιστὶ Στέφανος ὁ Λουσινιανὸς ἐξέδωκε μετὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ συγγραφείσης ἱστορίας τῆς Κύπρου.

Μόλις παρῆλθον εἴκοσι ἔτη ἀπὸ τῆς ἐκ τοῦ Λατινικοῦ ζυγοῦ ἀπαλλαγῆς τῶν Κυπρίων καὶ παρ' ὀλίγον ἀνεφύοντο ἐν αὐτοῖς νέα θρησκευτικὰ σκάνδαλα. Ἱερομόναχός τις Κύπριος Λεόντιος ἐπίκλην Εὐστράτιος (4), περὶ τὸ 1591 ἐπανελθὼν ἐκ τῆς ἑσπερίας Εὐρώπης, ἔνθα, ὡς φαίνεται, ἐσπούδασε τὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν σχολαστικὴν Θεολογίαν, ἐκίνησε συζητήσεις ἐν Κύπρῳ περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ περὶ ἀζύμων. Τότε ἄλλος τις ἱερομόναχος Παΐσιος μετὰ τῶν προεστώτων τῆς πόλεως Λεμησοῦ ἔγραψαν πρὸς τὸν πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Μελέτιον τὸν Πηγᾶν, ζητοῦντες λύσιν τῶν διεγερθεισῶν ἀπορριῶν αὐτῶν ὡς πρὸς τὰ ρηθέντα ζητήματα. Ὁ Εὐστράτιος ἦν ἤδη γνώριμος τῷ πατριάρχῃ Μελετίῳ ἐξ ἐπιστολῶν, τὰς ὁποίας ἀντήλλασσον πρὸς ἀλλήλους. Εἰς ἀπάντησιν λοιπὸν ἔγραψεν ὁ Πατριάρχης τὴν παρὰ πόδας ἀξιομνημόνευτον ἐπιστολήν.

» † Παϊσίῳ τῷ εὐλαβεστάτῳ ἐν Ἱερομονάχοις σὺν τοῖς τι-
» μιωτάτοις ἄρχουσι Νεμεσίων καὶ τοῖς λοιποῖς ὀρθοδόξοις Χρι-
» στιανοῖς, υἱοῖς ἐν Κυρίῳ ἀγαπητοῖς, χάριν, ἔλεος...

» Ἀθυμοῦντας ἡμᾶς ἐπὶ ταῖς τῆς Ἐκκλησίας σχεδὸν ἁπάσης
» ἀφορήτοις ταλαιπωρίαις καὶ τοῖς κατ' Αἴγυπτον λιμοῖς τε
» καὶ λοιμοῖς, κατέλαβε χθὲς τὰ ὑμέτερα γράμματα, τέκνα ἐν
» Κυρίῳ ἠγαπημένα οὐ μικρὰν καὶ αὐτὰ συνεισφέροντα τὴν λύ-
» πην· δηλοῦντα δηλονότι τὴν σύγχυσιν, ἣν αὐτόθι ἐνεποίησαν
» ὑμῖν πανδημεὶ τὰ καλὰ ἐκεῖνα ζητήματα, περὶ ὧν ἐπιστέλ-
» λετε ζητοῦντες παρ' ἡμῶν τὴν τούτων λύσιν καὶ τὴν ἐπακο-
» λουθήσουσαν πάντων εἰρήνην. Ἐγὼ μὲν οὖν ἐβουλόμην πρῶ-
» τον μὲν οὐδόλως ζητήσεις παρ' ὑμῖν κινεῖσθαι, ἀλλ' ἀκολου-
» θεῖν ὑμᾶς τοῖς πατράσιν ἀβασανίστως καὶ ἀπεριμερίμνως, το-
» σοῦτον ἐπ' εὐσεβείᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ διαλάμψαντιν. εἰ δὲ
» μή, ἀλλὰ γοῦν μὴ τὴν πληθὺν παρενοχλεῖσθαι οὐ πρὸ πολ-
» λοῦ αἰχμαλωτισθεῖσαν καὶ τὴν τῆς πατρίδος ἀνάστασίν τε
» (ἴσως ἀναστάτωσιν) καὶ ἀνδραποδισμὸν οὔπω φέρειν μετρίως
» εἰωθυῖαν· διά τοι τοῦτο καὶ καθ' ἑκάστην ἀποστασίᾳ κατολι-
» σθαίνουσαν, τὴν εὐσέβειαν ἀνθυπαλλαττομένην τῆς ἀσεβείας·
» ἐφ' ᾧ μοι καὶ θαυμάζειν ἔπεισι τὸν τίμιον ἐν Ἱερομονάχοις
» κὺρ Λεόντιον τὸν Εὐστράτιον, ἀκμὴν ἐλθόντα ἀφ' ἑσπερίας
» καὶ τῆς σπουδῆς, μὴ συνιδεῖν τὸ τοῦ καιροῦ γε καὶ τὸ τοῦ
» τόπου εἰκός· ἐκεῖ γὰρ τῶν πραγμάτων ἄδειαν παρεχόντων τοῖς
» ἐκεῖσε διατρίβουσιν εὑρεῖν ἔξεστι καὶ ζητημάτων καὶ ἀποριῶν
» ἀφθονίαν, τῇ δὲ ἀνατολῇ ταῖς τῆς ἀσεβείας τρικυμίαις κεκμη-
» κυίᾳ ζητημάτων σχολαστικῶν σχολαστέον· ἄλλως γε τῆς ἀ-
» ληθείας τε καὶ εὐσεβείας ἰδρυσιν λαβούσης Θεοῦ χάριτι πα-
» ρ' ἡμῖν τοῖς τῶν προγόνων ἡμῶν ἱδρῶσι τοῖς παρὰ τοῦ Πνεύμα-
» τος πεφωτισμένοις ἔτι ζητεῖν οὐ προσήκει, τοῖς δὲ εὑρεθεῖσιν
» ἤδη καὶ παραδοθεῖσιν ἐμμένειν ἀραρότως μὴ σαλευομένους
» δίκην καλάμου, μηδὲ παντὶ περιφερομένους ἀνέμῳ. Ὡς ἔγωγε
» οὐκ ἐν μέρει τίθεμαι ἀγαθοῦ τὸν παρ' ἡμῖν ζητεῖν ἐπιχει-
» ροῦντα περί τε ἀζύμων καὶ περὶ τῆς τοῦ θείου Πνεύματος
» ἐκπορεύσεως· σχολῇ γε δὴ ἀπαλλάξαι μοι αἰτίας τὸν ἐκφω-
» νοῦντα εἶναι ἀνυπαίτιον τὴν τῶν ἀζύμων χρῆσιν παρὰ Χριστια-
» νοῖς· εἰς ταυτό τε φέρειν τῇ τῶν ἡμετέρων διανοίᾳ τὸ παρὰ
» Λατίνοις λεγόμενον περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκπορεύ-
» σεως· ὅτι δηλονότι ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύε-
» ται, τοὐναντίον ὂν· πολὺ γὰρ τοῦ τῶν ὀρθοδόξων φρονήματος
» τὸ Λατινικὸν διίσταται φρόνημα τὸ ἀμφὶ τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ
» ἁγίου Πνεύματος.» (ἀκολουθεῖ μακρὰ ἀνάπτυξις τῶν ζητημάτων τούτων μέχρι τέλους τῆς ἐπιστολῆς.)

Ἐν Αἰγύπτῳ δευτέρᾳ ἱσταμένου ἑκατομβαιῶνος ἔτει σωτηρίῳ αφϙβ', κοσμογονίας ϛρ'.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη φαίνεται ὅτι ἐπέφερε σωτήριον ἀποτέλεσμα· διότι οὐ μόνον οὐδεὶς τοῦ λοιποῦ ἐγένετο λόγος περὶ τῶν ρηθέντων ζητημάτων, ἀλλὰ καὶ ὁ πατριάρχης Μελέτιος ἐξηκολούθει καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιστέλλων φιλικῶς πρὸς τὸν ἱερομόναχον Λεόντιον.

Τῷ αὐτῷ ἔτει ἀποθανόντος τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κύπρου προέκυψαν, φαίνεται, διαφωνίαι καὶ σκάνδαλα περὶ διαδοχῆς τοῦ θρόνου· ἀναφερθείσης δὲ τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸν αὐτὸν πατριάρχην Μελέτιον, ἔγραψεν οὗτος πρὸς τοὺς ἐν Λευκωσίᾳ ὀρθοδόξους τὴν ἑπομένην ἐπιστολήν.

» † Λεοντίῳ τῷ ὁσιωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ ἐν ἱερομονάχοις τῷ Εὐ-
» στρατίῳ, σὺν τοῖς εὐγενεστάτοις ἄρχουσι τοῖς ἐν Λευκωσίᾳ μετὰ
» πάντων τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν χάριν, ἔλεος, εἰρήνην παρὰ
» τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

» Ἀθυμίαν ἡμῖν οὐ μικρὰν τὰ σὰ γράμματα ἐνεποίησαν, τέ-
» κνον ἠγαπημένον ἐν Κυρίῳ, οἷς ἐσήματινες οὐκ οἶδα τίνα Κυ-
» πρίων δυστυχίαν· εἰδὼς ἂν εἴγε καὶ τῶν προτέρων οὐκ ἠστο-
» χήσαμεν γραμμάτων· ἥκει γὰρ μόνα τὰ διὰ τοῦ ἐπισκόπου
» τῶν Ἀρμενίων πεμφθέντα· ζητεῖς δὲ παρ' ἡμῶν πρὸς τὸν Οἰ-
» κουμενικὸν γράμματα συνηγοροῦντα τῷ πράγματι ὡς οἱ εὐ-
» γενεῖς τῆς Λευκωσίας σοὶ ὑπέθεντο· γινώσκετε τοίνυν, τέκνα
» ἀγαπητά, ὡς εὐθὺς ἂν ἔγραψα πρὸς τὸν Οἰκουμενικόν, καθὼς
» ἀξιοῖτε, εἴπερ τοῦ πράγματος ἀκριβῆ τὴν γνῶσιν εἶχον, ἢ
» παρ' ὑμῶν ἢ καὶ παρ' ἄλλων πιστῶν ἀνθρώπων καὶ συνε-
» τῶν κεκτημένος· ἐν δὲ τοῦτο δὴ παύσομαι πρὸς τὸν φιλάνθρω-
» πον δεσπότην δεόμενος, ἀνεῖναι τῆς ὀργῆς τοὺς δυστυχεῖς καὶ
» τῶν μακρῶν ἤδη καὶ πολυτρόπων πειρασμῶν διαλῦσαι τὴν ἀ-
» φθονίαν· φωτίσαι τε τοὺς ὀφείλοντας ἄλλους ὁδηγεῖν (οἶμαι
» γὰρ τῶν νέων τούτων πειρασμῶν αὐτοὺς ὑμῖν εἶναι παραιτίους
» ἀκούσας τὸν ἀρχιεπίσκοπον τεθνηκέναι) καὶ φόβον καὶ μνήμην
» τινὰ τῶν ἐκεῖσε κριτηρίων ἐγγεννῆσαι ταῖς ἐκείνων ψυχαῖς,
» ὡς μὴ ἐγχειρεῖν ταῖς τοῦ βήματος βαθμίσιν ἐπιβαίνειν τοῦ
» βήματος ἀναξίως· κρεῖσσον γάρ ἐστιν ἡσυχάζειν ἀκλεῶς ἢ τὰς
» λαμπρὰς ἁρπάζειν παρανόμως καθέδρας, ἀναπολόγητον προ-
» ξενοῦντας ἑαυτοῖς πρὸς τῇ τῶν ἰδίων, καὶ τῇ τῶν ὑφ' ἑαυτῶν
» ποιμενομένων ἀτόπως ἁμαρτημάτων τῆς ἁρπασθείσης ἀξίας τὴν
» κόλασιν (1)· σὺ δέ μοι, τέκνον, οὕτως ἔχου τῆς ἡσυχίας, ὡς μὴ
» ἀμελεῖν τῆς τῶν πέλας σωτηρίας· τεκμήριον γὰρ τῆς πρὸς αὐτὸν
» ἀγάπης τὴν τῶν οἰκείων προσβάτων νομὴν ὁ σωτὴρ εἶναι δεδήλωκεν·
» οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἔλεος εἴη πάντοτε μεθ' ὑμῶν.

» Ἐγράψαμέν σου τῇ συνέσει Ἐνετίαζε δυσὶν ἐκεῖθεν ἐντυχόν-
» τες σου γράμμασιν.

Ἐν Αἰγύπτῳ Σκιροφοριῶνος εἰκάδι αφϙβ'.

Ἐν ἔτει 1598 τοποτηρητὴς ἦ, καθὼς λέγει ὁ Κ. Σάθας, ἐπι-

(1) Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ πόλις Κορηνεία, καθὼς λέγει Στέφανος ὁ Λουσινιανός, ἦτο κατεστραμμένη καὶ διὰ τοῦτο ἐπίσκοπος Κορηνείας δὲν ἀναφέρεται εἰμὴ ἀπὸ τοῦ 1609 καὶ ἐφεξῆς. (ὁρα Κ. Σάθα «Τουρκοκρατουμένη Ἑλλας» σελ. 192 Ἡ δὲ ἀρχαιοτάτη πόλις τοῦ Κιτίου ἦν, φαίνεται, τότε ἐν παρακμῇ καὶ διὰ τοῦτο ὁ ἐπισκοπικος θρόνος εἶχε μετατεθῆ εἰς τὴν νέαν πόλιν Λεμησὸν ἐξ ἧς ὕστερον μετηνέχθη πάλιν εἰς τὸ Κίτιον.

(2) Ὁ Λεκουΐνος ἀντὶ Συρίας λέγει Σερβίας, ἀλλὰ πιθανώτατα λανθάνεται.

(3) Οὗτος ἀναμφιβόλως εἶνε ὁ ἀρχιεπίσκοπος Τιμόθεος, ὅστις ἐν ἔτει 1575 διατριβων ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπέγραψεν ἔν τινι πατριαρχικῷ σιγιλλίῳ περὶ τοῦ Σινᾶ μετὰ τὸν πατριάρχην Ἱεροσολύμων Γερμανόν· ὁρα Κανονικὸν δίκαιον τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων ἐπὶ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Σινᾶ σελ. 9.

(4) Λεόντιος Εὐστράτιος ἐγεννήθη εἰς Κοιλάνιον τῆς Κύπρου καὶ ἐχρημάτισεν ἄξιος μαθητὴς Σαξίμου τοῦ Μαργουνίου. Διέτριψεν ἐπ' ὀλίγον εἰς Κωνσταντινούπολιν, προσκολληθεὶς εἶτα τῷ μητροπολίτῃ Θεσσαλονίκης Ματθαίῳ. Ἐπεσκέφθη χάριν διδασκαλίας τὴν Κέρκυραν καὶ Ζάκυνθον, ὅθεν ἔγραψεν ἐπιστολὴν πρὸς Μαργούνιον. Ἱεροδιάκονος ἤδη ἐπανέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του καὶ ἐδίδαξεν ἐπ' ὀλίγον τὰ Ἑλληνικά. Ἀπέβιωσεν ἡγούμενος τῆς ἐν Λευκωσίᾳ μονῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Πίπη ἐν ἡλικίᾳ τριάκοντα πέντε ἐτῶν» (Κ. Σάθα Νεοελληνικὴ φιλολογία σελ. 182).

(6) Τὸ χωρίον τοῦτο εἶνε περινενοημένον.

τηρητὴς ὢν τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου ὁ ῥηθεὶς πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Μελέτιος ἔλαβεν ἐκ Κύπρου κατηγορητήρια γράμματα κατὰ τοῦ τότε ἀρχιεπισκόπου Ἀθανασίου, ἀγνοοῦμεν τίνα κατηγορίαν προσάπτοντα εἰς αὐτόν· συνεπείᾳ δὲ τῶν γραμμάτων ἐκείνων ἔγραψεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ὁ πατριάρχης τὴν ἑπομένην πρὸς τοὺς Κυπρίους ἐπιστολήν.

» † Τῷ ὁσιωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ ἐν πνευματικοῖς κὺρ Λεον-
» τίῳ τῷ Εὐστρατίῳ, πᾶσι θ' ὁμοίως τοῖς ὀρθοδόξοις, τοῖς τε τοῦ
» ἱεροῦ καταλόγου καὶ τῆς λαϊκῆς, εὐκοσμίας χάριν, ἔλεος.. Ἐγνώ-
» ρισαν ἡμίν τὰ καθ' ὑμᾶς τῶν ὑμετέρων γραμμάτων οἱ πολλοὶ
» καὶ μακροὶ καὶ λαμπροὶ λόγοι· δεῖται δὲ τὸ πρᾶγμα πολλῆς
» σκέψεως, τῆς πονηρίας τῶν ἀνθρώπων ἀντιπολεμούσης ταῖς
» τῶν κρινόντων προνοίαις καὶ διολισθαινούσης ποικιλότροπα· σὺν
» Θεῷ δὲ ἁλίσκεται καὶ οὐκ ἐκφευξεῖται εἰς τέλος· ἡμεῖς οὖν
» καὶ πάλιν πρὸς τὸ τῆς ἐκκλησίας κριτήριον τὴν ὑπόθεσιν ἔλ-
» κομεν, καὶ περὶ τῶν ἡμετέρων ἀναδραμόντων εἰς τὰς ἀκοὰς
» τὰς βασιλικάς, τῇ τοῦ κὺρ Ἀθανασίου ἢ ἀνοσιουργίαις ἢ ἀπει-
» θείᾳ παροξυνθέντες· γράφομεν τοίνυν μετὰ μακροθυμίας, ἵνα
» πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἔλθωσι καὶ ὁ κατηγορούμενος καὶ οἱ κα-
» τηγοροῦντες· εἰ δὲ τοῖς κατηγόροις τοὺς μάρτυρας ὧδε φέρειν
» δυσχερές, ποιήσατε ὑμεῖς ἀκριβῶς τὴν ἐξέτασιν, καὶ πρὸς τὴν
» μεγάλην ἀσφαλῶς πέμψατε ἐκκλησίαν, ὅπου καὶ αὐτὸν δεῖ
» παρεῖναι, ἵνα τὸ πᾶν νομίμως καὶ δικαίως περαιωθῇ. Θαυ-
» μάζω δέ σου τὴν σύνεσιν μὴ συνειδότος τὴν οἰκονομίαν ἡμῶν
» τὴν ἀμφὶ τοὺς ἐπισκόπους· οὐδὲ γὰρ οὐδ' αὐτὸς ὁ Θεὸς τὰ Χα-
» ναὰν ἔθνη, ἀντεισάξαι μέλλων τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ, ἀθρόως
» κατέλυσεν. ἀλλὰ καὶ κριτῶν ἠνέσχετο βεβήλων, εἴ σοι διὰ μνή-
» μης τὰ Σουσάννης τῆς σώφρονος μέχρις οὗ ὁ νέος Δανιήλ, τῆς
» δικαιοσύνης ἀρωγός, καὶ τὴν Σουσάνναν ἐρρύσατο καὶ τοὺς
» ἀδίκους κατεδίκασε δικαίως. Ἀλλὰ καὶ περὶ ἐπισκόπου τοῦ
» τὰ ἀρχιεπισκόπου πράξαντος, πρὸ πολλῶν ἐτῶν μεμνήμεθά
» σοι ἐξ Αἰγύπτου τὰς ἀποκρίσεις πεποιηκέναι· καὶ περὶ τούτου
» πάλιν γράφειν οὐ δυνάμεθα. Κύριος ὁ Θεὸς οἶδε καὶ πάντες
» οἱ τὴν ἡμετέραν οἰκοῦντες ἢ παροικοῦντες οἰκουμένην οἵους
» πόνους, οἵους κινδύνους διὰ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν
» αὐτοῦ νύμφην τὴν ἐκκλησίαν τῶν ὀρθοδόξων ὑριστάμεθα. Καὶ δὴ
» καὶ τὰ πανταχόθεν ὡς ἡμᾶς γράμματα μόλις ἀναγινώσκειν
» συγχωρούμεθα. Ὑμεῖς οὖν τῶν ἡμετέρων γραμμάτων ὡς προ-
» φάσεως εἰλημμένοι, πᾶσαν ἐνδείξασθε σπουδὴν ὥστε τὸ καθ' ὑ-
» μᾶς, τὰ τῆς ὑμετέρας πατρίδος ἀποκαταστάσεως τύχωσιν ἐπαι-
» νετῆς καὶ σωτηρίου· ποιήσατε ὑμεῖς ἐν τοῖς ὑμετέροις, ὅπερ
» ἡμεῖς ἐν τοῖς τῶν πάντων ποιούμεθα. Ὁ Κύριος μεθ' ὑμῶν.
ἐ. Φεβρουαρίου Ζρς'. (1598)».

Κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν ἱστορεῖ ὁ Ἱεροσολύμων Δοσίθεος ὅτι ὁ Ἀλεξανδρείας Μελέτιος ἔγραψε καὶ πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου Ἀθανάσιον νουθετῶν αὐτὸν καὶ ἐπιτιμῶν ὅτι διέρρηξε καὶ ἔκαυσε τὰ παλαιὰ ἀντιμήνσια ἵνα πωλήσῃ αὐτὸς καινὰ αὐτῷ ποιηθέντα, ὅτι διέταμε πελέκει τὸν θρόνον τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων Γερμανοῦ καὶ ἔλαβεν ἅγιον λείψανον ὃ ἦν ἐν αὐτῷ, καὶ τελευταῖον ὅτι ἀθεμιτογαμίας ἐποίησε· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἤκουσε τὰς νουθεσίας τοῦ Μελετίου καθεῖλεν αὐτὸν ὁ Μελέτιος, μεθ' ὃν καθεῖλεν αὐτὸν συνοδικῶς καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ματθαῖος, καὶ τὴν καθαίρεσιν ἀνήγγειλε διὰ γραμμάτων τοῖς ἐν Κύπρῳ ἐπισκόποις καὶ κληρικοῖς (1).

Ἐν τούτοις τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα ἐν Κύπρῳ εὑρίσκοντο εἰς μεγάλην ἀνωμαλίαν, εἰς τρόπον ὥστε ἔλαβον ἀφορμὴν νὰ ἀναμιχθῶσιν εἰς αὐτὰ οὐ μόνον οἱ πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀλεξανδρείας ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀντιοχείας καὶ ὁ Ἱεροσολύμων, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἑξῆς ἐπισυναπτομένων πολυτίμων ἱστορικῶν ἐπιστολῶν τοῦ μέγα μέρος λαβόντος εἰς αὐτὰ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μελετίου (2). Ἰδοὺ αὗται. «Χριστοφόρῳ τῷ
» λογιωτάτῳ μεγάλῳ λογοθέτῃ Ἀμμοχώστου τῆς Κυπρίων ἐπαρ-
» χίας σὺν τοῖς λοιποῖς ὀρθοδόξοις καὶ εὐλαβέσι Χριστιανοῖς τοῖς
» φοβουμένοις τὸν Κύριον χάριν ἔλεος καὶ εἰρήνην... Λυπηρῶς
» ἄγαν τῶν ὑμετέρων κατετραγῴδησας συμφορῶν, περὶ ὧν ἡμεῖς
» κεκοπιάκαμεν περισσά, τὸ μὲν ἵνα μελλούσας ἀνακόψωμεν,
» τὸ δὲ ὥστε συστείλωμεν παρούσας καὶ ἀπαλλάξωμεν τουτωνὶ
» τὴν ταλαίπωρον ἐπαρχίαν πέρα δεινῶν χειμαζομένην· ἀλλ' ὁ
» καλὸς Ἀντιοχείας ἀνοήτως πρὸς τὰ καλῶς ὑφ' ἡμῶν ὑποτιθέ-
» μενα κωφεύων, ἔτι καὶ προφασίζεται ὅτι δῆθεν ἐκ Κωνσταν-
» τινουπόλεως ὑμῖν ἐδόθη κριτὴς αἱρετός· καὶ δὴ καὶ κομπάζει
» ὡς διορθωτάμενος ἣν αὐτὸς εὖ οἶδα παρ' αὐτοῦ σχεδὸν μονω-
» τάτου διαστραφεῖσαν ὑπόθεσιν· ζητεῖ δὲ προσέτι καὶ τὴν πα-
» ρ' ἡμῶν συμμαχίαν εἰς τὰ ἀδίκως παρ' αὐτοῦ μεμηχανημένα·
» κλαίω τὴν τῶν καιρῶν ἀνωμαλίαν, εἰς ἀρχιερεῖς ἐμπεσοῦσαν
» μικρόν τι γευσαμένους τῶν ἀρχιερατικῶν· μόνος δ' ὢν αὐτὸς
» καὶ τῆς ὑμετέρας ἐνορίας ὑπερόριος, οὐ δύναμαι ταῖς ὑμετέραις
» συμφοραῖς (καίπερ γλυχόμενος) θεραπείαν τινὰ περιθέσθαι. Θεῷ
» τὰ καθ' ὑμᾶς παρατιθέμεθα τῷ δυναμένῳ καὶ τοῖς ἀπορουμέ-
» νοις βοηθῆσαι· δράμετε πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον, ὑφ' ᾧ
» καὶ (τόγε νῦν ἔχον) ποιμένεσθαι· ἡ δὲ χάρις τοῦ Κυρίου με-
» θ' ὑμῶν. Ἐν Αἰγύπτῳ δ' ἱσταμένου Μεταγειτνιῶνος Ζρζ'. (1599)».

Ἰωακεὶμ τῷ Πατριάρχῃ Ἀντιοχείας·

«Παναγιώτατε Ἀντιοχείας ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ συλ-
» λειτουργέ, εἰρήνη σοι καὶ ἔλεος παρὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Ἔγρα-
» ψές μας ἄλλα δύο γράμματα πολλὰ ἀνάξια καὶ τοῦτα πατριαρχι-
» κῆς συνέσεως· γράφεις πάλιν διὰ τὴν ὑποθεσιν καὶ τοῦ παρανόμου
» Λαυρεντίου καὶ τοῦ κατακριθέντος Ἀθανασίου· καὶ εἰς μὲν τὸ
» ἕνα γράμμα λέγεις πῶς σὲ ἔκαμεν ἐπίτροπον ὁ Κωνσταντι-
» νουπόλεως νὰ κρίνῃς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κύπρου, καὶ εἰς τοῦτο
» δὲν συμφωνεῖς μὲ τὸν ἅγιον τὸν Ἱεροσολύμων ὁποῦ γράφει
» καὶ γράφει καλά, ὅτι ἡ ὑπόθεσις τῆς Κύπρου νὰ κριθῇ εἰς τὴν
» πόλιν ἀπὸ δώδεκα ἀρχιερεῖς· εἰς δὲ τὸ ἕτερον γράμμα μᾶς
» γράφεις πῶς ἡ χειροτονία τῆς Κύπρου εἶναι ἐσένα κατὰ τὸν
» κανόνα τὸν μβ'. τῆς πρώτης Συνόδου τῶν τιή. θεοφόρων πατέ-
» ρων· καὶ εἰς τοῦτο πρῶτον μὲν τίς ἡ ἀνάγκη νὰ γράφῃς πῶς
» εἶναι ἐπίτροπος ἂν κρατιέσαι γνήσιος; καὶ πῶς δὲν εἶναι παρά-
» νομος ὁ Ἀθανάσιος ὁποῦ ἐχειροτονήθη ὄχι ἀπὸ ἐσένα ἀμὴ
» ἀπὸ τὸν Κωνσταντινουπόλεως; δεύτερον θαυμάζω πῶς ἐτόλ-

(1) Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων βιβλ. ιά. κεφ. θ'.
(2) Τὰς ἐπιστολὰς ταύτας ὡς καὶ τὰς προηγουμένας ἀντεγράψαμεν ἐκ χειρογράφου κώδηκος τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις βιβλιοθήκης τοῦ Παναγίου Τάφου.

» μησες νὰ ἀναφέρῃς κανόνα τῆς πρώτης συνόδου μβ'. καὶ δὲν
» γνωρίζεις πῶς ἡ ἐκκλησία τῶν ὀρθοδόξων δὲν ἔχει παρὰ εἷ-
» κοσι κανόνας τῆς πρώτης συνόδου καὶ διὰ τοῦτο ὁρίζουσα
» ἡ ἁγία τρίτη Σύνοδος ἡ οἰκουμενικὴ νὰ μὴν ἔχῃ ὁ Ἀντιο-
» χείας νὰ κάμῃ εἰς τὰς χειροτονίας τῆς Κύπρου, μαρτυρεῖ καὶ
» λέγει πῶς οὐδὲ μακρὰ συνήθεια, οὐδὲ νόμος ἐκκλησιαστικὸς
» ἔχει ὅτι ὁ Ἀντιοχείας νὰ ἐπιχειρίζεται εἰς τὰς χειροτονίας τῆς
» Κύπρου· βλέπεις πῶς ἡ ἐκκλησία τῶν ὀρθοδόξων δὲν ἔχει
» παρὰ τοὺς εἴκοσι κανόνας, οἱ δὲ ἄλλοι θέλουσιν εἶσθαι ἀπό-
» κρυφοι διὰ τοῦτο ἡ ἐκκλησία δὲν τοὺς ἔχει· καὶ ἐσὺ κά-
» θεσαι καὶ ἀκούεις ἐκεινῶν ὁποῦ δὲν γνωρίζουσι μηδὲ ἀγαποῦσί
» σε κατὰ Θεόν, καὶ εὐγένεις ἀπὸ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, ἀνθρω-
» πος γέροντας καὶ Πατριάρχης· ἀλλὰ δὲν ξεύρω πῶς ἀναφέρνεις
» καὶ τοὺς ἐν Σαρδικῇ κανόνας, τῶν ὁποίων ὁ πρῶτος καὶ ὁ
» δεύτερος σὲ ἐγγίζουσιν ἐσένα ὁποῦ ἀρῆκες τὴν μητρόπολιν
» καὶ ἔγινες Πατριάρχης· ὅτι μηδὲ εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς ὁρί-
» ζουσι νὰ ἀξιωθῇς κἂν λαϊκῆς κοινωνίας, καὶ δὲν σὲ σώνουσιν,
» εὐλογημένε αἱ ὑπόθεσίς σου, ἀμὴ ἐμπλέκεσαι καὶ εἰς ξέναις
» καὶ ἀνάποδαις διὰ νὰ σὲ κολάσῃ ἡ θεία Γραφὴ καὶ ὡς ἄλλο-
» τριοεπίσκοπον. Τέλος τί μου γράφεις ἐμένα περὶ τῆς Κύπρου;
» ἐγὼ μηδὲ ἐπιτροπικῶς μηδὲ γνησίως ζητῶ τίποτες· καλὰ καὶ
» νὰ ἔχῃ ὁ θρόνος τοῦτος τὸ κριτάτον τῆς οἰκουμένης· ἀλλὰ
» ταῦτα μὲν περὶ τοῦ Κύπρου, ὁ ὁποῖος ἄν μας ἤθελεν ἀκούσει
» ἀπ' ἀρχῆς, δὲν ἤθελεν εἶστε τόσον κακὸν καὶ θάνατος καὶ ζη-
» μίαι καὶ ἐκεῖ». (ἕπονται δριμεῖαι ἐπιπλήξεις διὰ παράνομον
» χειροτονίαν Λαυρεντίου τινὸς εἰς ἐπίσκοπον Σιναΐου ὑπὸ τοῦ
Ἀντιοχείας τούτου). «Ἐν Αἰγύπτῳ Σεπτεμβρίου ἑ. ΖΡΗ'. (1600)».

Τῷ αὐτῷ (ἀπόσπασμα)

» Περὶ δὲ τῆς ὑποθέσεως τῆς Κύπρου, ἐκείνη ἡ ἐπαρχία ξένη
» ἐστι τῆς ἡμῶν διοικήσεως· οὔτε γὰρ τῷ Ἀλεξανδρείας θρόνῳ
» οὔτε τῷ Ἀντιοχείας ὑπόκειται· εἰδέ πως τα Κυπρίων σκέψασθαι
» ἡμᾶς συμβαίνῃ, κρινοῦμεν κατὰ Θεὸν ὡς γνωρίζομεν· καὶ με-
» ταξὺ δὲ μεριμνήσομεν πῶς ἂν βοηθήσαιμεν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐκείνῃ
» κινδυνευούσῃ· δεινὸν μὲν γὰρ τῳόντι ἐστὶ τηλικαύτην ἐπαρχίαν
» κυμαίνεσθαι τῇ τῶν κακῶν ποιμένων κακοτροπίᾳ, καὶ παρακαλοῦ-
» μεν τὸν Κύριον ἵνα βοηθήσῃ ἐν τάχει· ὁ δὲ Κύριος μεθ' ὑμῶν» (1).

Ἐν Αἰγύπτῳ αχά. κδ'. Ἰουλίου. (ἀκολουθεῖ).

ΠΕΡΙ ΑΣΧΗΜΙΑΣ.

Ἡ λεγομένη Ἀσχημία συνίσταται εἰς ἐλλειπτικήν τινα διάπλασιν, καταστρέφουσαν τήν τε συμμετρίαν τοῦ σώματος καὶ τὴν κανονικότητα τῶν τοῦ προσώπου χαρακτήρων καὶ καθιστῶσαν αὐτὰ ἀντικείμενα ἀηδίας καὶ ἀποστροφῆς τοῦ θεατοῦ. Τοῦτο μὲν ἀληθές, ἀλλ' ἀρ' ἑτέρου, εἰδικήν τινα ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ νοὸς ἐξασκοῦσα, παράγει κατὰ συνέπειαν ἴδιον καὶ διακεκριμένον χαρακτῆρα τοῦ ἀτόμου.

Ὅτε ὁ δύσμορφος καὶ δυσειδὴς συγκρίνει ἑαυτὸν πρὸς τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀνευρίσκει ἑαυτὸν κατώτερον αὐτῶν κατὰ τὰς προσωπικὰς χάριτας, κατὰ πρῶτον κυριεύεται ἀπὸ ἀπαραίτητόν τινα δυσφορίαν, διότι αὐτὴ οὕτως εἰπεῖν ἡ χεὶρ τῆς φύσεως διέπλασεν αὐτὸν τοσούτῳ εἰδεχθῆ. Ἀλλ' ὅτε πάλιν, πέριξ αὐτοῦ θεωρῶν, ἀνακαλύπτει, ὅτι αἱ μεγάλαι, αἱ χαρίεσσαι ἰδιότητες τοῦ νοὸς εἰσὶν ἐξίσου εὐάρεστοι καὶ θαυμασταί, ἂν οὐχὶ πλειότερον, ὅσον ἡ ὡραιοτέρα μορφὴ καὶ τὸ προσηνὲς ἦθος, τότε προσπαθεῖ ὁ τοιοῦτος ὅπως κανονίσῃ τὰς διαθέσεις του καὶ ἀποκτήσῃ ὑπεροχὴν νοός, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι ταῦτα θέλουν βεβαίως ἐπιφέρει τὴν τελεσφόρον θεραπείαν τῶν σωματικῶν του ἐλλείψεων. Οὕτω λοιπὸν καλλιεργεῖ ἐπιμόνως καὶ ἐνδελεχῶς τὰς ἠθικὰς χάριτας καὶ τὰς διανοητικὰς αὐτοῦ ἰδιότητας, μέχρις οὗ κατασκῶσιν αὗται ὁλοχερὲς ἀντίρροπον των τοῦ σώματος ἐλαττωμάτων· δόξης δὲ καὶ τιμῶν ἀντιποιούμενος, οὐδὲν ἕτερον προτίθεται ἐν τῇ ἐξασκήσει τῶν διανοητικῶν του δυνάμεων εἰμὴ τὴν ἐπίτευξιν φόρου ὑποταγῆς καὶ σεβασμοῦ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις.

Παράδοξον μὲν δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ ἀλλ οὐχὶ καὶ λίαν ἀμφισβήτητον, ὅτι οὐκ ὀλίγοι τῶν εὐγενεστέρων καὶ σοφωτέρων ἀνδρῶν ὀφείλουσι τὴν ὑψηλὴν αὐτῶν περιωπὴν εἰς τὸ εἰδεχθὲς τοῦ ἐξωτερικοῦ αὐτων σχηματισμοῦ. Οὐχ ἧττον δὲ βέβαιον ὅτι πλεῖστοι μεγαλοφυεῖς, εἴτε ὡς ἐνάρετοι εἴτε ὡς κακοὶ ἐν τῷ βίῳ διαπρέψαντες, χρεωστοῦσι τήν τε ὕπαρξιν τῆς φήμης καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καλῶν ἢ κακῶν αὐτῶν πράξεων εἰς προσωπικὰς ἐλλείψεις καὶ σωματικὰς ἀδυναμίας. Οἱ καθαιρέται τῶν μοναρχιῶν, οἱ ἱδρυται τῶν ἀναρχιῶν, οἱ τῶν μεταρρυθμίσεων διδάκτορες ἔν τε τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ πολιτείᾳ, οἱ περίφημοι ἐκεῖνοι ἄνδρες οἱ οὐδαμῶς τὸν βίον ἐν σεμνοπρεπεῖ ἠρεμίᾳ καὶ ἡσυχίᾳ διανύσαντες ἀλλ' ἐν αὐτῷ διηνεκῶς ὑπὸ φιλοταράχων αἰσθημάτων καὶ βιαίων συγκινήσεων ἐμπνεόμενοι, διήγειραν παρὰ τοῖς λαοῖς βαθύτατον ἐνδιαφέρον εἰς τὰς πράξεις των καὶ ἁπάντων τὰ βλέμματα προσείλκυσαν εἰς τὰ διαβήματα αὐτῶν: τοιοῦτοι, λέγω, οἷοι ὁ Κρομβέλλος, ὁ Λούθηρος, ὁ Βόλλιμπρωκ, ὁ Μιραβὼ καὶ εἴτινες ἄλλοι, ἀξιοσημείωτοι ἐγένοντο διὰ τὸ ποταπὸν καὶ μάλιστα τὸ δυσειδὲς τῆς ἐξωτερικῆς ὄψεως αὐτῶν. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ οἱ ποιηταί— οἱ ἀληθεῖς οὗτοι τῆς ὑφηλίου βασιλεῖς, ὧν τινων τὸ κράτος καὶ ἡ δύναμις μεταβαίνουσιν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, ἡ δ' ἐπιδρῶσα αὐτῶν πορεία προβαίνει, προβαίνει καθ' ἑκάστην, καθόσον ὁ κόσμος βελτιοῦται ἐν σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ· ναί οὗτοι, ὧν τινων τὰ ἔπη εἰσὶν αὗται αἱ ἐνσαρκώσεις τοῦ νοὸς καὶ αἱ ἀπηχήσεις τῶν μουσικῶν αὐτοῦ χορδῶν, ψαλλουσῶν τὰ τῶν τεθνηκότων ἔργα, τῶν ποτὲ ἰσχυρῶν, ἵνα διδάξωσι δι' αὐτῶν τὰ μαθήματα τῆς πείρας εἰς τοὺς ἐπιζῶντας—ἢ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν καλλιτέρων ἐξ αὐτῶν ἤθελον παρέλθει κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς καὶ παντάπασι λησμονηθῇ, τὰ δ' ὀνόματα αὐτῶν ἐν τῇ λήθῃ μετὰ τοῦ κοινοῦ ὄχλου ταφῇ, ἂν οὗτοι δὲν παρηνωχλοῦντο ὑπὸ τῆς δυσφορίας δυσαρέστων αἰσθημάτων, ἕνεκεν τῆς δυσμορφίας τοῦ ἤθους

(1) Ἐπειδὴ δὲν ἔχομεν ὑπ' ὄψιν ἄλλας πηγάς, ἐξ ὧν νὰ διαφωτισθῶμεν σαφέστερον καὶ ἀκριβέστερον περὶ τῶν ὅσα διαλαμβάνουσιν αἱ παρατεθεῖσαι ἐπιστολαί, διὰ τοῦτο ἠναγκάσθημεν νὰ παραθέσωμεν αὐτὰς κατὰ λέξιν, ἵνα καὶ τὸ μέρος τοῦτο τῆς ἡμετέρας πραγματείας ὁπωσοῦν συμπληρώσωμεν καὶ εἰς τὸν βουλόμενον νὰ πραγματευθῇ μεθ' ἡμᾶς τὸ μέρος τοῦτο τῆς ἱστορίας ἀκριβέστερον καὶ λεπτομερέστερον παράσχωμεν καὶ τοῦτο μικρὸν μὲν ἀλλὰ τιμαλφὲς βοήθημα, ὅπερ μέχρι τοῦδε μένει ἀνέκδοτον μετὰ τῶν ἄλλων τοῦ κλεινοῦ Μελετίου ἐπιστολῶν.

καὶ τῆς σωματικῆς αὐτῶν εὐτελείας. Ἀξιοσημείωτον τῷ ὄντι ὅτι τρεῖς ἐκ τῶν μᾶλλον διακεκριμένων ποιητῶν τῆς Ἀγγλίας καὶ ἁπάσης οὕτως εἰπεῖν τῆς Εὐρώπης, ὁ Σαικσπῆρος, ὁ Βύρων καὶ ὁ Σκώττ, ὑπῆρξαν ἄνθρωποι ἀνάπηροι, χωλοὶ κατὰ τὸν πόδα τὸν ἀριστερόν. Αὐτὸς ὁ Βύρων, ὁ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὰ παθήματα αὐτῆς ἐκθειάσας, ὅσον οὐδεὶς ἕτερος ποιητὴς ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς αἰῶνι, καθὸ ἀξιόπιστος μάρτυς τῶν λεγομένων, ἀποφθεγματικῶς ὁμολογεῖ ὅτι τὸ μέγιστον ἐλατήριον, τὸ ἰσχυρότερον κέντρον πρὸς τὴν διέγερσιν καὶ τὴν ἄσκησιν τοῦ πνεύματος, εἶνε «δυσφορία νοὸς ἐν σώματι δυσφορουντι».

"An uneasy mindin an uneasy body„.

Καὶ οὕτω βεβαίως ἔχει τὸ πρᾶγμα: ὁ Μίλτων ἦν τυφλός, ὁ Πὼπ ἦν κυρτός, ἐνῷ οἱ ποιηταὶ Gray καὶ Mason, οἵτινες ὑπῆρξαν εὐειδεῖς καὶ εἶχον ἀναμφιβόλως ἔξοχον πνεῦμα, οὐδόλως ἐξήσκησαν τὰς δεινάμεις αὐτῶν ὡς ὤφειλον νὰ πράξωσι. Συνέγραψαν ὀλίγα, καὶ ἡ δόξα αὐτῶν φαίνεται ἀνεπιζήτητος αὐτοῖς προσελθοῦσα. Ἀλλ' οἱ προρρηθέντες συνάδελφοι αὐτῶν ἐμόχθησαν δι' ὅλου τοῦ βίου ὑπὲρ τῶν μεγαλείων, τὴν λαμπροτάτην φήμην σκοπὸν προτιθέμενοι.

Πολλάκις πάλιν τινὲς βδελυκτοὶ θεωρούμενοι τῆς δυσμορφίας ἕνεκεν τοῦ προσώπου ἢ τῆς τῶν μελῶν τοῦ σώματος παραμορφώσεως, ἀλλ' οὐδόλως ἀφ' ἑτέρου οὐδεμίαν ἐν ἑαυτοῖς φυσικήν τινα εὐφυΐαν αἰσθανόμενοι ἱκανὴν ὥστε ν' ἀντισταθμίσῃ τὰς ἐλλείψεις αὐτῶν, προσπαθοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, αἰσθήματα φιλοπρωσηγορίας, φιλοφροσύνης καὶ καλοκἀγαθίας διατρέφοντες καὶ ἐπιδεικνύοντες, νὰ ἐπανορθώσωσιν ὅσον οἷόν τε τὰς φυσικὰς αὐτῶν ἀτυχίας καὶ οὕτω διὰ παντὸς τιμίου τρόπου νὰ προσελκύσωσι τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Τὴν ἀληθῆ λοιπὸν ἀρετὴν ἐπαγγελλόμενοι καὶ σεβόμενοι, διεγείρουν αἰσθήματα σεβασμοῦ καὶ ἐκτιμήσεως ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἄλλων. Ὀλίγοι οἱ μὴ παρατηρήσαντες ὁπόσον ἐξ ὁλοκλήρου παρορᾶται καὶ λησμονεῖται καὶ ἡ μεγίστη δυσμορφία τοῦ ἤθους ἢ τοῦ σώματος μετὰ μικρὰν συνέντευξιν καὶ γνωριμίαν, καὶ μάλιστα ὅτε εὐάρεστοι καὶ προσηνεῖς ἰδιότητες τοῦ πνεύματος ἐμφαίνονται ἀντισορροποῦσαι τὴν πρώτην κακὴν ἐντύπωσιν καὶ δυνάμεναι λίαν εὐχερῶς τοὺς εἰδεχθεῖς προσφιλεῖς νὰ καταστήσωσι· τοῦθ' ὅπερ πολλάκις συμβαίνει καὶ παρὰ τοῖς ἐρασταῖς.

Ὁ ἔρως γεννᾶται ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ὑπὸ διαφόρων βεβαίως ἡδονικῶν ἀντιλήψεων ἐκ τοῦ ἐρωμένου ἀντικειμένου ἐκπορευομένων, ὥσπερ τὰ δυσάρεστα αἰσθήματα ὑπὸ προσωπικῶν ἐλλείψεων διεγείρονται. Ἀλλ' ὅτε ἀντιθέτου εἴδους αἰσθήματα κατ' αὐτῶν ἰσχυρῶς ἀντιστρατεύονται, ἤτοι ἰδιότητες ἐνάρετοι καὶ ἀξιέραστοι τοῦ νοὸς καὶ τῆς καρδίας, τὰ δυσάρεστα τότε καταβαλλόμενα ἡττῶνται καθ' ὁλοκληρίαν καὶ ἀνεπαίσθητα καθίστανται καὶ παρουσιάζεται ἡμῖν ἡ καθαρὰ ἐκείνη καὶ ἀκραιφνὴς ἡδονή, ἥτις ἐστὶν ἡ τελεσφόρος αἰτία τῆς ἀγάπης, αἱ δὲ προσωπικαὶ ἐλλείψεις ἀπολέσασαι τὴν ἐπήρειαν αὐτῶν, θεωροῦνται μετ' ἐκείνης τῆς ἐπιεικείας καὶ ἀρεσκείας τῆς ἀποτελούσης τὴν ἀληθῶς ἐν τῇ διανοίᾳ ἡμῶν ὑπερισχύουσαν καὶ ἐπικρατοῦσαν ἐντύπωσιν. Ἡ κοινὴ παρατήρησις ἐπαρκεῖ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς θεωρίας ταύτης. Ὁ ἐρῶν τυφλώττει πρὸς τὰς ἐλλείψεις τοῦ ἐρωμένου προσώπου. Ἂν δέ ποτε καὶ διίδῃ αὐτάς, τὰς ἀγαπᾷ ὡς οὖσας μέρος ἀναπόσπαστον αὐτοῦ καὶ νομίζει ὅτι αὐταὶ ἐμπρέπουσιν αὐτῷ, ὥσπερ τοῖς ἄλλοις αἱ ἀντίθετοι αὐτῶν. Οὐδὲ κἂν ἤθελεν ἐπιθυμήσει ὅπως ἀφαιρέσῃ αὐτάς, καί τοι τὸ ἔργον ἤθελε φανῆ αὐτῷ λίαν εὐχερές. Ἐντεῦθεν ἀριδήλως τοῖς πᾶσιν ἀναδείκνυται ἐκεῖνο, ὅπερ ἅπαντες ὀφείλουσι νὰ γινώσκωσιν· ὅτι δηλ. τὸ κάλλος δὲν εἶνε ἡ μόνη αἰτία ἢ τὸ αἴσθημα τοῦ ἔρωτος διεγείρουσα. Προτερήματα χρηστά, διαθέσεις ἱλαραί, ἀγχίνοια εὐπρεπὴς καὶ εὐάρεστος συνδιάλεξις διεγείρουσιν αὐτὸ εἰς ἔτι μείζονα βαθμόν.

Πᾶν ὅ,τι λοιπὸν συντελεῖ εἰς τὸ νὰ συνδυάζῃ εὐάρεστα αἰσθήματα μετὰ τῆς παρουσίας ἢ τῆς ἀναμνήσεως τοῦ ἀτόμου τείνει εἰς τὸ νὰ παράγῃ αὐτό, ἡ δὲ μονομερὴς ἀντίδρασις τοῦ προσωπικοῦ ἐλαττώματος οὐδόλως ἰσχύει ὅπως ὑπερνικήσῃ τὸν ρηθέντα τούτον συνδυασμόν.

Ποσάκις τῷ ὄντι βλέπομεν ἐν τῷ βίῳ ἀξιεράστους γυναῖκας ἰσχυρὰν καὶ διαρκῆ ἀγάπην συλλαμβανούσας πρὸς ἄνδρας δυσειδεῖς τὴν μορφὴν καὶ ἀσυμμέτρους τὸ σῶμα. Ἐν τῷ περιφήμῳ δράματι τοῦ Σαικσπήρου τῷ ἐπιγραφομένῳ Othello, the Moor of Venice„ ἤτοι «Ὀθέλλος, ὁ Μαῦρος τῆς Βενετίας» ἡ ἀχρειότης καὶ ἡ ἐπιβουλὴ τοῦ Ἰάγου, ὅστις δηλητηριάζει τὸν εὔπιστον νοῦν τοῦ Ὀθέλλου ἐμπνέων αὐτῷ ὑποψίας ἀτόπους καὶ ψευδεῖς κατὰ τῆς πιστότητος καὶ τῆς ἐναρέτου διαγωγῆς τῆς ὡραίας συζύγου του Δεσδεμόνης, εἰς ὅπερ λίαν καλῶς ἐπιτυγχάνει· ἡ ἀχρειότης, λέγω, τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἰάγου παρίσταται μεθ' ὑπερβολῆς ὑπὸ τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, καὶ κατὰ τὰ φαινόμενα φαίνεται οὖσα ὑπερβολική. Ἀλλ' ὁ ἔρως τῆς Δεσδεμόνης πρὸς τὸν Ὀθέλλον, ἥτις ἐκ της ἁπλῆς καὶ μόνης ἀφηγήσεως καὶ ἐξιστορήσεως τῶν ἀνδραγαθημάτων τοῦ εἰδεχθοῦς μαύρου, συλλαμβάνει πρὸς αὐτὸν ἔρωτα ἄδολον καὶ ἐμπαθῆ μεθ' ὅλας τὰς ἀντιστάσεις τῶν γονέων αὐτῆς, εἶνε συνήθως φυσικὸν φαινόμενον οὐδαμῶς παράδοξον....

Ἀλλ' ἐν τούτοις πιθανῶς τε καὶ εὐλόγως ἤθελέ τις στοχασθῆ ὅτι ἐλαχίστην ἔχουσι χρείαν τῆς παραμυθίας ταύτης τὰ περὶ οὗ ὁ λόγος δυσειδῆ ὑποκείμενα. Ἡ πεῖρα ἀποδεικνύει ἡμῖν, ὅτι ἄνθρωποι ἀσχημοι καὶ εἰδεχθεῖς ὑπόκεινται ἐπίσης τοσούτῳ ἐντελῶς εἰς τὴν κενοδοξίαν, ἐπιποθοῦσι τοσούτῳ ἰσχυρῶς τὴν ἀπόλαυσιν καὶ ἐπαύξησιν θελγήτρων, τοσούτῳ εἰσὶν ἐρασταὶ τοῦ καλλωπισμοῦ καὶ πρόθυμοι εἰς τὸ περιβαλλεσθαι πᾶν νέον τοῦ συρμοῦ ἐπικόσμημα, ὅσῳ καὶ οἱ μᾶλλον ὑπὸ τῆς φύσεως εὐνοούμενοι, οἱ ἀληθῶς ὡραῖοι καὶ καλῶς μορφωμένοι. Οὐ μὴν ἀλλὰ ἤτε ἀσχημία καὶ ἡ δυσμορφία εἰσὶν ἐνίοτε ἀντικείμενα προσποιήσεως λίαν τῷ ὄντι παράδοξος καθόσον ἀμφότεραι αὗται αἱ ἰδιότητές εἰσι τοῖς πᾶσιν ἀπεχθεῖς καὶ ὑπ' οὐδενὸς θαυμάζονται. Ὑπῆρξαν παραδείγματα καθ' ἃ ἤτε ἀσχημία καὶ ἡ δυσμορφία ἐγένοντο ἐλατήριον εἴδους τινὸς κενοδοξίας μεθ' ὅλους τοὺς χλευασμούς, εἰς οὓς ἐκτίθενται, καὶ τὴν ἀποστροφήν, ἣν προκαλοῦσιν. Ὑπεράσχημοί τινες τὴν δυσάρεστον αὐτῶν ὄψιν συναισθανόμενοι, ἥν περ οὐδὲν δύναται νὰ ὑποκρύψῃ, διὰ στωϊκοῦ ἐνίοτε τρόπου καὶ ἡρωϊσμοῦ φέρ' εἰπεῖν ἀποφασίζουσι νὰ μένωσι λίαν εὐχαριστημένοι μὲ τὴν τύχην των, καὶ μηδόλως φροντίζοντες ἵνα ἐπαινῶνται μόνον διὰ τὴν ἀξίαν συμπαθείας ταπεινοφροσύνην αὐτῶν, ἐπιζητοῦσι μᾶλλον ἐπιμόνως

καὶ ἐνοχλητικῶς τὴν πρὸς τοὺς ἄλλους ἐπιδειξιν καὶ ἐκδήλωσιν τῶν φυσικῶν των ἐλλείψεων. Ἡ ἀλλόκοτος αὕτη προσποίησις μετατρέπεται ἐνίοτε εἰς ἀπόλυτόν τινα ἀλαζονείαν καὶ μάλιστα εἰς τοὺς ὑπὸ τῆς φύσεως ἐν ἐλαττώμασιν ἀποκλειστικῶς ἰδιάζουσιν εἰς αὐτοὺς καταρασθέντας. Ὁ τρωγλοδύτης νάνος ἐγκαυχᾶται εἰς τὴν σμικρότητα τοῦ ἀναστήματός του. Ὁ διαβόητος ἀνθρωπίσκος στρατηγὸς Tom Thump μετ' εὐαρεσκείας διατείνεται, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἐπὶ γῆς μικρότερος αὐτοῦ. Ἀναμφιβόλως δὲ μεγάλως ἤθελε λυπηθῆ καὶ διαταραχθῆ, ἂν ἕτερός τις πυγμαιότερος φέρ' εἰπεῖν αὐτοῦ ἔμελλε νὰ παρουσιασθῆ ἐνώπιον τοῦ δημοσίου καὶ διαλάμψῃ ὡς τὸ τέρας τῆς ἐποχῆς, ἢ φιλοφρόνως περιποιηθῆ ὑπὸ τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας ἕνεκεν τῶν ἐλλείψεων, ἃς αὐτὸς μόνος κέκτηται.

Τὴν περὶ Ἀσχημίας πραγματείαν ταύτην περαίνοντες προσεπιφέρομεν καὶ τὸ ἑξῆς ἀνέκδοτον.

Μαῦρός τις, σαλπιγκτὴς ἐν στρατιωτικῷ τινι συντάγματι, ὅστις ἦν ἐπὶ τοσοῦτον δυσειδής, ὥστε τὰ παιδία συνήθως ἀνέκραζον ὑπὸ φόβου ὅτε τὸν ἔβλεπον, αἱ δὲ γυναῖκες ἐλειποθύμουν, σπουδαίως ἠγανάκτησε καὶ δυσηρεστήθη μαθὼν ὅτι ἐν ἑτέρῳ συντάγματι τοῦ αὐτοῦ στρατοῦ ὑπῆρχεν ἕτερός τις σαλπιγκτὴς ἔτι μᾶλλον δυσμορφότερος καὶ φοβερώτερος αὐτοῦ.

Ἄλλως τε τὸ εἶδος τοῦτο τῆς κενοδοξίας σπανιώτατόν ἐστι καὶ οὐδὲ τοιαύτη ἐπὶ δυσμορφίᾳ φιλαρέσκεια ἐν τῷ κόσμῳ ἐπικρατεῖ ὥστε νὰ παράγῃ τοιαύτην προσποίησιν.

Ἐμ. Γιαννακόπουλος.

ΤΑ ΚΑΤΑ

ΠΕΤΡΟΝ ΚΑΙ ΧΑΡΙΚΛΕΙΑΝ.

(Ἐκ τῶν τοῦ Alfred de Musset).

Ὁ ἱππότης Δεζαρσῆς, ἀξιωματικὸς τοῦ ἱππικοῦ, παρῃτήθη τῆς ὑπηρεσίας τὸ 1760 ἔτος· εἰ δὲ καὶ νέος καὶ πλούσιος, καὶ διὰ τοῦτο ἔχων τοὺς τρόπους νὰ συχνάζῃ εἰς τὴν αὐλήν, τοσοῦτον ὅμως ἐβαρύνθη καὶ τὸν συνήθη βίον του καὶ τοὺς Παρισίους, ὥστε ἀνεχώρησεν εἰς ὡραίαν ἐξοχήν. Ἀλλ' ἡ μοναξία, τὴν ὁποίαν κατ' ἀρχὰς ἠγάπησεν, ἤρχισε νὰ τὸν στενοχωρῇ· εἶδεν ὅτι δὲν ἦτον εὔκολον νὰ λησμονήσῃ διὰ μιᾶς τὰς ἕξεις τῆς νεότητος. Καὶ δὲν μετενόησε μὲν ὅτι κατέλιπε τὸν κόσμον, ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἠδύνατο ν' ἀποφασίσῃ νὰ ζήσῃ μόνος, ἀπεφάσισε νὰ ἔλθῃ εἰς γάμον, ἀλλὰ νὰ εὕρῃ, εἰ δυνατόν, σύζυγον ἀγαπῶσαν ὡς καὶ αὐτὸς τὴν ἡσυχίαν καὶ τὸν ἀπράγμονα βίον. Δὲν ἐπεθύμει νὰ ᾖνε ὡραία ἡ σύζυγός του, ἀλλὰ δὲν τὴν ἐπεθύμει οὔτε ἄσχημον· τὴν ἤθελε μᾶλλον εὐπαίδευτον καὶ νοήμονα καὶ νὰ ἔχῃ ὅσον ἔνεστι ἐλιγώτερον πνεῦμα· πρὸ πάντων δὲ τὴν ἤθελεν εὔθυμον καὶ ἱλαράν, διότι ἐδόξαζεν ὅτι αἱ δύο αὗται ἰδιότητες ἦσαν τὰ πρῶτα προτερήματα τῆς γυναικός.

Πλησίον τῆς ἐξοχῆς του κατῴκει ἔμπορός τις ἔχων θυγατέρα. καὶ ἐπειδὴ ἦτον αὐτεξούσιος, δὲν ἐμέτρησε τὴν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ ἐμπόρου ἀπόστασιν, ἀλλὰ τὴν ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν πατέρα της. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ αἴτησίς του ἐγένετο δεκτή.

Ποτὲ γάμος δὲν ἐτελέσθη ὑπὸ αἰσιωτέρους οἰωνούς. Καθ'ὅσον προέβαινεν ὁ καιρός, ὁ ἱππότης ἀνεκάλυπτε καὶ νέα προτερήματα τῆς γυναικός του καὶ ἀναλλοίωτον γλυκύτητα χαρακτῆρος· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ὑπερηγάπησε τὸν σύζυγόν της. Δι' αὐτὸν μόνον ἔζη, εἰς αὐτὸν μόνον ἐπεθύμει νὰ ἀρέσκῃ, καὶ διὰ τοῦτο εἰ καὶ νέα, οὐ μόνον δὲν ἐνθυμεῖτο τὰς διασκεδάσεις τῆς ἡλικίας της, ἀλλὰ καὶ ἠύχετο νὰ διέλθῃ ὅλον τὸν βίον της ὅπως καὶ τότε.

Σημειωτέον ὅτι ὁ βίος οὗτος δὲν ἦτο πάντη μονήρης, διότι ἐνίοτε μετέβαινον εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἄλλοτε φίλοι ἐπεσκέπτοντο αὐτούς. Ὁ ἱππότης εὐχαριστεῖτο νὰ βλέπῃ συνεχῶς καὶ τῆς γυναικός του τοὺς συγγενεῖς, ὥστε αὕτη ἐνόμιζεν ὅτι δὲν τοὺς ἀπεχωρίσθη ποτέ. Εὑρίσκετο εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ πατρός, καὶ ἀπήλαυεν εὐτυχίας τὴν ὁποίαν σπανίως ἡ Θεία Πρόνοια χορηγῇ εἰς τοὺς ἀνθρώπους· διότι σπανίως αἱ νέαι εὐτυχίαι δὲν καταστρέφουσι τὰς ἀρχαιοτέρας.

Καὶ ὁ κ. Δεζαρσῆς εἶχε τὴν αὐτὴν ἀγαθότητα καὶ γλυκύτητα· τὰ πάθη ὅμως τῆς νεότητος καὶ ἡ πεῖρα τοῦ κόσμου, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀποκτήσει, ἐπροξένουν αὐτῷ ἐνίοτε μελαγχολίαν. Ἡ Ἰουλία (οὕτως ὠνομάζετο ἡ κ. Δεζαρσῆ) ἐσέβετο θρησκευτικῶς τὰς ὥρας τῆς μελαγχολίας του· ἡ καρδία της ἔλεγεν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ παραπονῆται διὰ τὰ μικρὰ καὶ διαβατικὰ ταῦτα νέφη, τὰ ὁποῖα καταντῶσι σημαντικά, ὅταν τὰ βλέπωμεν μὲ προσοχήν, ἀποβαίνουσι δὲ εἰς καπνὸν ὅταν τ' ἀφίνωμεν καὶ περῶσιν.

Ἡ οἰκογένεια τῆς Ἰουλίας συνέκειτο ἐξ ἀγαθῶν ἀνθρώπων, ἐμπόρων πλουτησάντων διὰ τῶν ἱδρώτων αὐτῶν, τῶν ὁποίων τὸ γῆρας ἦτον οὕτως εἰπεῖν ἀδιάκοπος ἑορτή. Ὁ ἱππότης ἠγάπα πολὺ τὴν ἀνάπαυσιν ταύτην, τὴν ὁποίαν ἀπέκτησαν ἐκ τῆς ἐργασίας, καὶ συμμετεῖχεν εὐχαρίστως αὐτῆς. Ναὶ μὲν οἱ τρόποι καὶ τὰ ἤθη των ἦσαν ὁπωσοῦν διάφορα ἐκείνων, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχε συνηθίσει, ἀλλ' ἠρέσκετο εἰς ταῦτα ὡς νέα· ἡ Ἰουλία εἶχε θεῖον ἀξιόλογον, εὔθυμον καὶ φαιδρόν, ὀνομαζόμενον Γιρώ. Κατὰ πρῶτον οὗτος ὑπῆρξε τέκτων, μετὰ ταῦτα δὲ ἐγένετο βαθμηδὸν ἀρχιτέκτων, καὶ κατώρθωσε νὰ ἔχῃ εἰσόδημα οὐχὶ εὐκαταφρόνητον· Ὁ θεῖος οὗτος ἠγάπα τὴν οἰκίαν τοῦ ἱππότου, ὅστις τὸν ὑπεδέχετο πάντοτε εὐχαρίστως, ἄν καὶ ἤρχετο ἐνίοτε σκονισμένος καὶ λασπωμένος, διότι καί τοι ἡλικιωμένος καὶ πλούσιος, ὅμως ἐνοστιμεύετο πάντοτε νὰ ἀναβαίνῃ εἰς τὰς στέγας καὶ νὰ μετρᾷ μὲ τὸν πῆχυν· ἀφοῦ δὲ ἔπινε δύω ἢ τρία ποτήρια καμπανίτου, ἤρχιζε νὰ ρητορεύῃ. «Εἶσαι εὐτυχής, ἔλεγε συνήθως εἰς τὸν ἱππότην, ἀνεψιέ μου, εἶσαι πλούσιος, νέος, ἔχεις καλὴν γυναῖκα καὶ οἰκίαν καλῶς κατεσκευασμένην, τίποτε δὲν σοὶ λείπει· σὲ λέγω καὶ πάλιν ὅτι εἶσαι εὐτυχής.»

Ἡμέραν τινὰ ἡ Ἰουλία, ἀφοῦ ὁ θεῖός της εἶπε τὰ ἀνωτέρω, κύψασα πρὸς τὸν σύζυγόν της ἠρώτησεν.

— Ἀφοῦ ἀκούεις αὐτὰ χωρὶς νὰ ἀποκριθῇς, θὰ εἰπῇ ὅτι εἶνε ἀληθινά.

Μετά τινα καιρὸν εὑρισκομένη μὲ τὸν σύζυγόν της εἴς τινα λό-

φον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐφαίνετο δλη ἡ ἐξοχή των, ἐκάθησεν εἰς τὴν χλόην καὶ εἶπε·

— Προχθὲς δὲν ἀντεῖπες εἰς τὸν θεῖόν μου· νομίζεις λοιπὸν ὅτι ἔχει δίκαιον; εἶσαι τῳόντι εὐτυχής;

— Ὅσον ἠμπορεῖ νὰ ἦνε εὐτυχὴς ἕνας ἄνθρωπος, ἀπεκρίθη ὁ ἱππότης, καὶ δὲν βλέπω τί δύναται ν' αὐξήσῃ τὴν εὐτυχίαν μου.

— Ἐγὼ λοιπόν, ἐπανέλαβεν ἡ Ἰουλία, ἔχω περισσοτέρας ἐπιθυμίας ἀπὸ σέ, διότι εἰμπορῶ νὰ σοὶ ἀναφέρω κάτι, τὸ ὁποῖον μᾶς λείπει καὶ τοῦ ὁποίου ἔχομεν ἀναπόφευκτον ἀνάγκην.

Ὁ ἱππότης νομίσας ὅτι ἐπρόκειτο δι' εὐτελές τι πρᾶγμα, διὰ γυναικείαν ὄρεξιν, ἐπρότεινε πολλὰς εἰκαστίας μίαν μετὰ τὴν ἄλλην, ἐνῷ ἡ Ἰουλία ἐξεκαρδίζετο γελῶσα. Οὕτω δὲ ἀστειευόμενοι ἐσηκώθησαν καὶ κατέβαινον τὸν λόφον. Ὁ κ. Δεζαρσῆς ἐτάχυνε τὸ βῆμα καὶ ἕνεκα τῆς κατωφερείας παρέσυρε καὶ τὴν γυναῖκά του. Αὐτὴ ὅμως σταθεῖσα ἐστηρίχθη εἰς τὸν ὦμόν τοῦ ἱππότου καὶ εἶπε·

— Πρόσεχε, φίλε μου. μὴ μὲ βιάζῃς νὰ ..εριπατῶ τόσον γρήγορα. Πολλὴν ὥραν ἀνεζήτεις τί ἐπεθύμουν, τὸ ἔχω ἐπάνω μου.

Διὰ τῶν λόγων τούτων ἐνόει ἡ Ἰουλία ὅτι ἐπρόκειτο νὰ γείνῃ μήτηρ.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης αἱ συνομιλίαι των περιεστρέφοντο εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, δὲν ὡμίλουν παρὰ διὰ τὸ τέκνον των, διὰ τὰς φροντίδας τὰς ὁποίας θὰ κατέβαλλον δι' αὐτό, διὰ τὸν τρόπον, δι' οὗ θὰ τὸ ἀνέτρεφον καὶ διὰ τὴν μέλλουσαν ἀποκατάστασίν του. Ὁ ἱππότης ἀπῄτησε νὰ προσέχῃ καλῶς ἡ σύζυγός του ὅπως προφυλάξῃ τὸν θησαυρὸν καὶ ἐδιπλασίασε τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην του.

Ὅτε ἦλθεν ἡ ὥρα, νέα κόρη, τὴν ὁποίαν ὠνόμασαν Χαρίκλειαν, εἶδε τὸ φῶς. Ἡ δὲ Ἰουλία ἐναντίον τῆς κοινῆς συνηθείας καὶ παρὰ τὴν γνώμην αὐτὴν τῶν ἰατρῶν ἠθέλησε νὰ τὴν βυζάσῃ μόνη. Τόσον δὲ ἐθαύμαζε τὸ κάλλος τῆς θυγατρός της, ὥστε κατ' οὐδένα τρόπον δὲν ἤθελε νὰ χωρισθῇ ἀπ' αὐτήν. Καὶ τῳόντι σπανίως νεογνὸν ἔχει χαρακτῆρας τόσον εὐρύθμους καὶ τόσον ὡραίους· οἱ ὀφθαλμοί του μάλιστα ἔρριπτον λάμψιν ἔκτακτον. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἰουλία, ἀνατραφεῖσα εἰς μοναστήριον, ἦτο πολλὰ εὐλαβής, ὅτε ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν κλίνην ὑπῆγεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Θεόν.

Ἐν τοσούτῳ τὸ παιδίον ἤρχισε νὰ μεγαλώνῃ· καθ' ὅσον δὲ ηὔξανεν, ἔβλεπον ἐκπεπληγμένοι ὅτι ἔμεινε πάντη ἀτάραχον· ἐφαίνετο ὅτι κανεὶς κρότος δὲν τὸ προσέβαλλε, καὶ ἦτον ἀναίσθητον εἰς ὅλα τὰ λόγια τὰ ὁποῖα αἱ μητέρες ἀποτείνουσιν εἰς τὰ βρέφη· ἀλλὰ καὶ ὅτε ἐνανούριζον αὐτό, ἐστέκετο μὲ ὀρθαλμοὺς ἀνοικτοὺς καὶ ἀκινήτους, παρετήρει μόνον τὴν λάμψιν τοῦ κηρίου καὶ ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἤκουε τίποτε. Καί, ἐνῷ ἐκοιμᾶτο ποτε, ὑπηρέτης τις ἀνεποδογύρισε σκεῦος· ἡ μήτηρ ἔτρεξεν ἀμέσως καὶ εἶδεν ἐκστατικὴ ὅτι ἡ κόρη της δὲν εἶχεν ἐξυπνήσει. Ὁ ἱππότης κατεταράχθη ἰδὼν τὰ βέβαια ταῦτα σημεῖα τῆς δυστυχίας τῆς θυγατρός του. Εἰς μάτην ἡ μήτηρ ἠθέλησε νὰ μείνῃ εἰς τὴν ἀπάτην καὶ ἐπροσπάθησε διὰ παντὸς τρόπου νὰ καθησυχάσῃ τὸν σύζυγόν της. Ἐλθὼν ὁ ἰατρὸς ἐπείσθη εὐκόλως ὅτι ἡ ταλαίπωρος Χαρίκλεια ἦτο καὶ κωφὴ καὶ ἄλαλος.

Β'.

Ἡ μήτηρ ἠρώτησεν εὐθὺς ἂν ὑπῆρχεν ἐλπὶς θεραπείας· ἔμαθεν ὅτι δὲν ἦσαν σπάνια τοιαῦτα παραδείγματα. Ἐπὶ ἓν ἔτος εἶχέ τινας ἐλπίδας, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπέτυχον ὅλα τὰ μέσα τῆς τέχνης, ἀπηλπίσθη τέλος πάντων. Δυστυχῶς τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅτε τόσαι προλήψεις κατεστράφησαν καὶ ἀντεπληρώθησαν παρ' ἄλλων, ὑπῆρχε καί τις ἀνηλεὴς κατὰ τῶν ταλαιπώρων ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ὀνομάζομεν κωφοὺς καὶ βωβούς. Πολλοὶ σοφοὶ καὶ φιλάνθρωποι διεμαρτυρήθησαν κατὰ τῆς βαρβαρότητος ταύτης, καί, πρᾶγμα παράδοξον, πρῶτος Ἱσπανός τις μοναχὸς ἐπεχείρησε τὴν δεκάτην ἕκτην ἑκατονταετηρίδα ἐπιχείρημα ἕως τότε ἀπίστευτον, ἐπεχείρησε, λέγω, νὰ διδάξῃ τοὺς βωβοὺς νὰ ὁμιλῶσι. Τὸ παράδειγμά του ἐμιμήθησαν καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν, ὅπου πολλὰ συγγράμματα ἄξια λόγου ἐξεδόθησαν. Ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα δὲν ἀνταπεκρίθη εἰς τὴν προαίρεσιν. Ναὶ μὲν ἐγίνετό τι καλὸν ἀλλὰ σχεδὸν κατὰ τύχην καὶ χωρὶς πολὺν καρπόν. Παντοῦ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς Παρισίους μεταξὺ καὶ τῶν πλέον πεπολιτισμένων οἱ βωβοὶ καὶ κωφοὶ ἐθεωροῦντο ὡς ὄντα κατηραμένα. Ἐπειδὴ δὲν ἠδύναντο νὰ ὁμιλήσωσιν, ὑπέθετον ὅτι οὔτε νὰ σκεφθῶσιν εἶχον ἱκανότητα. Καὶ ἂν μὲν ἦσαν πλουσίων τέκνα, τὰ ἔστελλον εἰς μοναστήριον ἂν δὲ πτωχῶν, τὰ κατελίμπανον· ἀντὶ νὰ τὰ λυπῶνται, τ' ἀπεστρέφοντο.

Ὁ ἱππότης ἐκυριεύθη μικρὸν κατὰ μικρὸν ἀπὸ μεγίστην λύπην· μέγα μέρος τῆς ἡμέρας ἐκλείετο εἰς τὸ δωμάτιόν του ἢ περιεφέρετο εἰς τὰ δάση, καὶ ὁσάκις ἔβλεπε τὴν γυναῖκά του, ἐπροσπάθει νὰ φαίνεται εὔθυμος καὶ νὰ τὴν παρηγορῇ· ἀλλὰ καὶ ἡ Ἰουλία ἦτον εἰς ἄκρον περίλυπος. Ἡ δυστυχία, εἰς τὴν ὁποίαν ἀξίως περιπίπτομεν, προκαλεῖ μὲν τὰ δάκρυα, δάκρυα ὅμως παράκαιρα καὶ ἀνωφελῆ· ἀλλ' ἡ δυστυχία, εἰς τὴν ὁποίαν ὑποπίπτομεν ἀναξίως, καταβάλλει τὸν νοῦν καὶ ῥίπτει εἰς ἀθυμίαν.

Καὶ λοιπὸν οἱ δύο σύζυγοι, οἱ ὁποῖοι τόσον ἀντηγαπῶντο, ἤρχισαν νὰ βλέπωσιν ἀλλήλους μὲ λύπην καὶ νὰ προσέχωσι νὰ μὴ ἀπαντῶνται εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ὡμίλουν διὰ τὴν εὐτυχίαν των. Ὁ ἱππότης ἀποχωρήσας ἑκουσίως εἰς τὴν ἐξοχήν του προ ὀφθαλμῶν εἶχε τὴν εὐδαιμονίαν, ἥτις τῳόντι ἦλθεν αἴφνης εἰς αὐτόν. Ἡ δὲ Ἰουλία, ἡ ὁποία εἶχε ὑπανδρευθῆ ἄνευ προηγουμένης κλίσεως, ᾐσθάνθη μετὰ ταῦτα ἀληθῆ ἀγάπην, καὶ ἀγάπην ἥτις ἦτον ἀμετάβατος. Ἀλλ' αἴφνης τρομερὸν ἐμπόδιον ἀνεφύη μεταξὺ αὐτῶν, καὶ τὸ ἐμπόδιον τοῦτο ἦτον ἴσια ἴσια τὸ ἀντικείμενον, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ χρησιμεύσῃ ἀντὶ ἱεροῦ δεσμοῦ.

Τὸν αἰφνίδιον καὶ σιωπηλὸν τοῦτον χωρισμόν, τρομερώτερον καὶ διαζυγίου καὶ δεινότερον θανάτου μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐρχομένου, καθίστα τοιοῦτον ἡ ἀκατάσχετος ἀγάπη τῆς μητρὸς πρὸς τὸ τέκνον της καὶ ἡ ἀποστροφὴ τοῦ πατρὸς πρὸς αὐτό, ὅστις μὲ ὅλην τὴν ἀγαθότητα καὶ ὑπομονήν του τὴν ἐθεώρει ὡς κατάραν Θεοῦ.

Καὶ πρέπει νὰ μισῶ τὴν κόρην μου; ἐσκέπτετο πολλάκις περιπατῶν μόνος. Μήπως εἶνε σφάλμα ἐδικόν της; Δὲν ἔπρεπεν ἐξ ἐναντίας νὰ τὴν λυποῦμαι, νὰ προσπαθῶ νὰ μετριάσω τὴν θλῖψιν τῆς γυναικός μου, νὰ κρύπτω τί αἰσθάνομαι καὶ νὰ φροντίζω διὰ τὸ τέκνον μου; Ποῖον θὰ ἦνε τὸ μέλλον του, ἐὰν ἐγώ, ὁ πατήρ του, τὸ ἐγκαταλείψω; Τί θὰ γίνῃ; ὁ Θεὸς μοὶ τὸ ἔστειλε, καὶ πρέπει νὰ τὸ δεχθῶ. Ποῖος θὰ φροντίσῃ περὶ αὐτοῦ; ποῖος θὰ τὸ ἀναθρέψῃ; ποῖος θὰ τὸ προστατεύσῃ; Εἰς τὸν κόσμον ποῖον ἄλλον ἔχει παρὰ τὴν μητέρα του καὶ ἐμέ; Δὲν θὰ εὕρῃ σύζυγον καὶ δὲν θὰ ἀποκτήσῃ ποτὲ οὔτε ἀδελφὸν οὔτε ἀδελφήν· φθάνει μία δυσυχὴς εἰς τὸν κόσμον. Δὲν θὰ εἶχα βεβαίως καρδίαν, ἂν δὲν ἀφιέρονα τὴν ζωήν μου εἰς τὸ νὰ καταστήσω τὴν ἐδικήν της ὑποφερτήν.

Καὶ τοιαῦτα σκεπτόμενος ἐπανήρχετο εἰς τὰ ἴδια ἀπόφασιν ἔχων σταθερὰν νὰ ἐκπληρώσῃ τα πατρικὰ καὶ συζυγικὰ καθήκοντα· εὕρισκε τὴν γυναῖκά του ἔχουσαν εἰς τὰς ἀγκάλας τὸ τέκνον της καὶ γονυπετῶν ἔμπροσθέν των ἐλάμβανε τὰς χεῖράς της καὶ ἔλεγεν, ὅτι ἔμαθεν ὅτι ὑπάρχει περίφημός τις ἰατρὸς τὸν ὁποῖον θὰ φέρῃ· ὅτι πολλάκις ἐθεραπεύθησαν τοιαῦτα νοσήματα καὶ τὰ παρόμοια. Καὶ ταῦτα λέγων ἐλάμβανεν εἰς τὰς ἀγκάλας του τὸ θυγάτριον καὶ τὸ περιέφερεν εἰς τὸν θάλαμον· εὐθὺς ὅμως ἐπήρχοντο εἰς τὴν κεφαλήν του τρομεροὶ λογισμοί· ἡ ἰδέα τοῦ μέλλοντος, ἡ ὄψις τοῦ ἀτυχοῦς ὄντος, οὗτινος αἱ αἰσθήσεις ἦσαν κλειστάι, ἡ ἀποστροφή, ἡ ἀηδία, ὁ οἶκτος, ἡ καταῤῥόνησις τοῦ κόσμου τὸν κατέβαλλον, τὸ πρόσωπόν του ὠχρία καὶ αἱ χεῖρές του ἔτρεμον· καὶ ἀποδίδων τὸ παιδίον εἰς τὴν μητέρα ἔστρεφε τὸ πρόσωπον διὰ νὰ μὴ φανῶσι τὰ δάκρυά του.

Εἰς ταύτας τὰς στιγμὰς ἡ Ἰουλία περιεπτύσσετο περιπαθῶς τὴν θυγατέρα της καὶ τὴν ἠτένιζε μὲ ἄφατον ἀγάπην. Ποτὲ δὲν παρεπονεῖτο· ἤρχετο εἰς τὸν κοιτῶνά της, ἀπέθετε τὴν Χαρίκλειαν εἰς τὴν κοιτίδα της καὶ κατέτριβεν ὥρας ὁλοκλήρους σιωπηλὴ ὡς καὶ τὸ βρέφος εἰς τὸ νὰ τὴν βλέπῃ.

Τὸ πάθος τοῦτο ἐγένετο ἐπὶ τέλους τοσοῦτῳ ἰσχυρόν, ὥστε ἐνίοτε ἐσιώπα σιωπὴν ἀδιάκοπον ἐπὶ ὁλοκλήρους ἡμέρας. Εἰς μάτην ὡμίλουν πρὸς αὐτήν. Ἐφαίνετο ὅτι ἤθελε νὰ μάθῃ ἐξ οἰκείας πείρας, τί πρᾶγμα ἦτο τὸ σκότος τοῦ πνεύματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον κατείχετο τὸ θυγάτριόν της.

Ὡμίλει διὰ νευμάτων μὲ τὴν κόρην της, ἤτις μόνην αὐτὴν ἐνόει. Οἱ ἄλλοι κάτοικοι τῆς οἰκίας καὶ αὐτὸς ὁ ἱππότης ἐφαίνοντο ξένοι εἰς τὸ βρέφος· ἡ μήτηρ τῆς Ἰουλίας, γυνὴ Ἰουδαία, ὁσάκις ἤρχετο εἰς τοῦ γαμβροῦ της, ἄλλο δὲν ἔκαμε παρὰ νὰ ὁμιλῇ διὰ τὴν δυστυχίαν τῆς θυγατρός της. Νομίζουσα ὅτι ἐδείκνυεν εὐαισθησίαν, ἐθρηνολόγει ἀδιακόπως, καί ποτε μάλιστα εἶπεν, ὅτι ἦτο προτιμότερον νὰ μὴ ἐγεννᾶτο.

— Καὶ τί θὰ ἔκαμες, ἠρώτησεν ἡ Ἰουλία ἀγανακτήσασα, ἂν ἐγεννώμην καὶ ἐγὼ ὡς τὸ τέκνον μου;

Ὁ δὲ θεῖος Γιρώ, ὁ ἀρχιτέκτων, δὲν ἐθεώρει τόσῳ μέγα δυστύχημα τὸ νόσημα τῆς ἀνεψιᾶς του. — Ἡ σύζυγος μου, ἔλεγεν, ἦτο τόσῳ φλύαρος, ὥστε ὅλα τὰ πράγματα, ὁποιαδήποτε, μὲ φαίνονται προτιμότερα. Ἠξεύρομεν ἀπὸ τώρα ὅτι ἡ νέα αὐτὴ ποτέ της οὔτε θὰ εἴπῃ οὔτε θὰ ἀκούσῃ κακὰ λόγια, καὶ ὅτι δὲν θὰ ξεκωφαίνει τὸν κόσμον μὲ τὰ τραγούδια της. Δὲν θὰ ἦνε φιλόνεικος, δὲν θὰ ὑβρίζῃ τοὺς ὑπηρετρίας, ὡς τὸ ἔκαμνεν ἀδιακόπως ἡ γυναῖκά μου· δὲν θὰ ἐξυπνᾷ, ἂν ὁ ἄνδρας της βήχῃ ἢ, ἂν ἐξυπνᾷ προτήτερα, θὰ φροντίζῃ τὰ τῆς οἰκίας της· θὰ ἦνε διακριτική· θὰ βλέπῃ καθαρά, διότι οἱ βωβοὶ ἔχουν καλὰ ἰμμάτια· θὰ κρατῇ καλὰ κατάστιχα, καὶ μὲ μόνα τὰ δάκτυλά της ἂν μετρᾷ, καὶ θὰ πληρόνῃ, ἂν ἔχῃ χρήματα, χωρὶς πολλὰ λόγια· θὰ ἠξεύρῃ οἴκοθεν τὰς ἀγαθὰς πράξεις καὶ θὰ τὰς κάμνῃ, τὸ ὁποῖον εἶνε προτιμότερον ἀπὸ τὸ νὰ τὰς λέγῃ μόνον· ἐὰν ἔχῃ καλὴν καρδίαν, θὰ τὴν δείχνῃ χωρὶς νὰ ἔχῃ ἀνάγκην νὰ βάλλῃ μέλι εἰς τὰ χείλη της. Ναὶ μὲν δὲν θὰ γελᾷ μὲ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ δὲν θὰ ἀκούῃ εἰς τὸ γεῦμα τοὺς μεθυσμένους ῥήτορας· θὰ ἦνε εὔμορφη, θὰ ἔχῃ πνεῦμα καὶ δὲν θὰ κάμνῃ κρότον· δὲν θὰ ἦνε ὑποχρεωμένη, ὡς τυφλή, νὰ ἔχῃ σκυλίον διὰ νὰ περιδιαβάζῃ. Μὰ τὴν πίστιν μου, ἂν ἤμην νέος, θὰ τὴν ὑπαδρευόμην· καὶ σήμερον, ὅτε εἶμαι γέρων καὶ χωρὶς τέκνα, τὴν πέρνω εὐχαρίστως ὡς κόρην μου, ἐὰν σᾶς βαρύνῃ.

Ὅτε ὁ Κ. Δεζαρσῆς ἤκουε ταῦτα, ἐνεθαρρύνετο καὶ ἐπλησίαζε τὴν γυναῖκά του. Καὶ οἱ δύο ἐμειδίων διὰ τὴν ἀπότομον μὲν ἀλλ' εὐεργετικὴν ἀγαθότητα τοῦ θείου των, ὁ ὁποῖος ὅλα τὰ ἔβλεπε μέλι καὶ γάλα· διότι ὅλοι οἱ λοιποὶ ἔβλεπον ἔντρομοι τὴν δυστυχίαν τοῦ θυγατρίου.

(ἀκολουθεῖ).

Ο ΑΤΤΙΛΑΣ.

Ἀττίλας, ὁ ἀποκαλέσας αὐτὸς ἑαυτὸν *θείαν μάστιγα*, ἐγένετο βασιλεὺς τῶν Οὔννων περὶ τὸ 434 μ. Χ. καί, φονευθέντος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Βλέδα, κατέστη ὁ μόνος ἀρχηγὸς τοῦ λαοῦ τούτου. Ἐποφθαλμιάζων δὲ τοῖς πλουσίοις λαφύροις τῶν Ρωμαϊκῶν ἐπαρχιῶν, ἀπεφάσισε νὰ κατακλύσῃ αὐτὰς διὰ τῶν ἀγρίων αὐτοῦ στιφῶν καὶ προσεποιήθη ὅτι εὗρε θεῖον ξίφος. Ἡ Σκυθία καὶ ἡ Γερμανία ἔπεσαν εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, οἱ δὲ αὐτοκράτορες τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως ἐγένοντο αὐτῷ φόρου ὑποτελεῖς, ἀφοῦ μεθ' ἑπτακοσίων χιλιάδων βαρβάρων ἠρήμωσε πάσας τὰς Ρωμαϊκὰς ἐπαρχίας τῆς Ἀνατολῆς μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ κατέστρεψεν ἑβδομήκοντα πόλεις.

Πρόσωπον ἔχων Καλμούκου, ὀγκώδη τὴν κεφαλήν, ἠλιοκαῆ τὴν μορφήν, σιμὴν τὴν ῥῖνα, βραχὺ καὶ τετράγωνον τὸ σῶμα καὶ θηριώδες τὸ βλέμμα, ὁ Ἀττίλας διεκρίθη ἐπὶ ὠμότητι ἐν τῷ πολέμῳ, ἐν ᾧ ἀνέπτυσσε μᾶλλον τὰς ἀρετὰς στρατηγοῦ ἢ τὴν ἀνδρίαν στρατιώτου. Ἦτον ἐπιτήδειος περὶ τὸ ἐκμεταλλεύεσθαι τὴν εὐπιστίαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀγομένων στιφῶν. Τὸ θεῖον ξίφος, περὶ οὗ εἴπομεν ἀνωτέρω, εἶχε λάβει παρὰ πειμένος, εὑρόντος αὐτὸ ἐν τῇ γῇ καὶ κηρύξαντος, ὅτι ἦτο τὸ ξίφος τοῦ Ἄρεως ἢ ὅπλον θεῖον δίδον αὐτῷ τὸ δικαίωμα τοῦ ἄρχειν ἁπάσης τῆς γῆς. Ὅθεν οἱ Οὔννοι ἐλάτρευον τὸ ξίφος τοῦτο ὡς εἴδωλον καὶ ἔθυον αὐτῷ τὸ ἑκατοστὸν τῶν λαφύρων. Πάντες οἱ φοβεροὶ πολεμισταὶ τῆς Ἄρκτου ἔτρεμον πρὸ τοῦ Ἀττίλα, καὶ πεπεισμένοι περὶ τῆς θειότητος αὐτοῦ, ἔλεγον ὅτι «οἱ ὀφθαλμοὶ των δὲν ὑπέμενον τὸ πῦρ τῶν βλεμμάτων αὐτοῦ.» Οὐχ ἧττον ὅμως ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη

τῶν ὑπηκόων του ἦτον ἀκμαία ἕνεκα τῆς πρὸς πάντας ἀμεροληψίας του καὶ τῆς αὐστηρᾶς τηρήσεως τῶν ἠθῶν καὶ τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς τῶν ὁμοφύλων του. Εἰς πάντα τὸν βίον του οὐδὲ γραμμὴν παρεξετράπη τῆς βαναύσου ἁπλότητος τῶν ἐθνικῶν ἕξεων, καὶ ἐνῶ οἱ περὶ αὐτόν, οἱ ξένοι πρέσβεις ἢ οἱ βασιλεῖς οἱ συμμαχοῦντες καὶ συστρατεύοντες μετ' αὐτοῦ, ἔφερον στολὰς καὶ πανοπλίας βαρυτίμους, ἐνῶ εἰς τοὺς συνδαιτυμόνας του παρετίθεντο ποικίλα φαγητὰ καὶ ποτὰ εἰς διάχρυσα σκεύη, καὶ ἐν ἑνὶ λόγῳ ἐνῶ οἱ ὑποδεέστεροί του διῆγον ἐν Ἀσιατικῇ πολυτελείᾳ, αὐτὸς ἔφερεν ὁπλισμὸν ἐξ ἁπλουστάτου σιδήρου, κατῴκει εἰς ξυλίνην εἰκίαν ἐν μέσῳ πεδιάδος θαμνώδους καὶ ἀκαλλιεργήτου, εἰς τὴν τράπεζάν του μετεχειρίζετο σκεύη ξύλινα καὶ εὐτελέστατα, ἐτρέφετο δὲ διὰ μόνου κρέατος, ἀφίων τὸν ἄρτον εἰς τοὺς γεωργικούς. Οὐδεὶς προσέτι παρεπονήθη ποτέ, ὅτι ἰσχυρός τις τὸν κατέθλιψε· διότι ὁ Ἀττίλας εἰς πάντας τοὺς τόπους τοὺς ὑπ' αὐτὸν οὐδενὶ ἑτέρῳ ἔστεργε τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀδικεῖν ἢ καταπιέζειν, ἐπιφυλάττων τὸ δικαίωμα τοῦτο εἰς μόνον ἑαυτόν, ὁσάκις τοῦτο συνέτεινεν εἰς τοὺς σκοπούς του.

Ἐρημώσας τὴν Μακεδονίαν καὶ ἑβδομήκοντα πόλεις, ὡς εἴπομεν, προέβη μέχρι τῶν προαστείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τρὶς νικήσας Θεοδόσιον τὸν Β'. ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ αἰτήσῃ τὴν εἰρήνην δι' ὑποταγῆς καὶ δώρων. Εἶτα ἐπέδραμε τὴν Γαλλίαν, καὶ περὶ τῆς ἐπιδρομῆς ταύτης ποιοῦνται λόγον οἱ σύγχρονοι ἱστορικοί, ὡς περὶ φοβερᾶς τινος πυρκαϊᾶς. Οἱ βάρβαροι ἔσφαζον ἀδιακρίτως γέροντας, γυναῖκας καὶ παιδία καὶ ἐπυρπόλουν τὰς πόλεις. Μετὰ ταῦτα ὁ βασιλεὺς τῶν Οὔννων διέβη τὸν Ὑόγγην καὶ ἐστρατοπέδευσεν ὑπὸ τὰ τείχη τῆς Αὐρηλίας (Orléans), ὅπου κατὰ πρῶτον εὗρε πύλας κλειστὰς καὶ ἀντίστασιν ἰσχυράν. Ἀποδιωχθεὶς ἐντεῦθεν, μανιώδης ὀπισθοπορεῖ πρὸς τὸν Ῥῆνον, παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ ἀνδρείου Ἀετίου. Φθάσας δὲ εἰς τὰ ἀπέραντα *Καταλαυνικὰ πεδία* (plaines de châlons), ἵσταται καὶ μετά τινων ὡρῶν ἀνάπαυσιν ὁρμᾷ κατὰ τοῦ Ἀετίου καὶ συγκροτεῖ μάχην φοβεράν, ἥτις ἀπεφάσισε τὴν τύχην τῆς Δύσεως. Πρὸ τῆς μάχης ὁ Ἀττίλας, οὗτινος ἡ θηριωδία ἐξήπτετο ἐκ τοῦ μεγέθους τοῦ κινδύνου, διατρέχει τὰς πυκνὰς αὐτοῦ τάξεις, συγκεκμένας ἐκ παντοδαπῶν βαρβάρων. Οἱ περὶ αὐτὸν βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνες τῆς Ἄρκτου φαίνονται μᾶλλον δοῦλοι αὐτοῦ καὶ μόλις τολμῶσι ν' ἀτενίσωσιν αὐτὸν ἀναμένοντες ἐν σιγῇ τὰς διαταγὰς αὐτοῦ.— «Δύνασθε νὰ ἐλπίζητε τὸ πᾶν καὶ οὐδὲν νὰ φοβῆσθε, εἶπεν αὐτοῖς· στρατηγὸς εἰμὶ ἐγὼ καὶ προστάτης ὑμῶν ὁ Ἄρης· τὰ παρελθόντα ἀνδραγαθήματά μου ὑπόσχονται ἡμῖν τὴν νίκην· ἡ ἀναν-

Ο ΑΤΤΙΛΑΣ.

δρία τῶν Ρωμαίων ἐγγυᾶται περὶ τῆς ἥττης αὐτῶν. Καὶ τίς θὰ δυνηθῇ ν' ἀποκρούσῃ ἡμᾶς; μήπως οἱ διῃρημένοι Φράγκοι, ἐξ ὧν οἱ ἡμέτεροι μάχονται ὑπὸ τὰς ἡμετέρας σημαίας; ἢ μήπως οἱ Βισιγότθοι καὶ οἱ Βουργούνδιοι, οἵτινες πρὸ τοσούτων ἐτῶν φεύγουσιν ἔμπροσθεν ἡμῶν καὶ ἵστανται ἐντεῦθα ἕνεκα κοπώσεως μᾶλλον ἢ ἀνδρίας; ἐπιτεθῆ τε θαρρούντως· οὐδὲν ὑπέρτερον ἡμῶν εἰμὴ ἡκοσμοκράτωρ εἰμαρμένη. Τούτης τὰς βουλὰς οὐδεὶς θνητὸς διαφεύγει· αὐτὴ φονεύει τὸν ἄνανδρον ἐν τῇ φυγῇ καὶ ἐν τῇ ἀναπαύσει, καὶ σώζει τὸν ἀνδρεῖον ἐν μέσῳ πάντων τῶν κινδύνων τοῦ πολέμου. Ἓν ἔτι μόνον λέγω ὑμῖν· θεόπνευστος ἐγώ, θὰ ρίψω τὸ πρῶτον δόρυ, καὶ τοῖς ἀνάνδροις θὰ ἐπιβάλω ἄτυκτον θάνατον.» Οἱ λόγοι οὗτοι ἤναψαν τὸ πῦρ ἀγρίου ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὰ στήθη τῶν βαρβάρων. Ὁ Ἰορνάνδης, ἱστορικὸς τῶν Γότθων, βεβαιεῖ, ὅτι οὐδέποτε ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἐγένετο σύγκρουσις θηριωδεστέρων παθῶν, πολυαριθμοτέρων μαχητῶν, οὔτε μάχη αἱματηροτέρα καὶ πεισματωδεστέρα. Οἱ πολεμισταὶ τοῦ Ἀττίλα ἐδείκνυντο μείζονες ἑαυτῶν, ἀποβλέποντες εἰς τὰ πλουσιώτατα λάφυρα μετὰ τὴν νίκην. Τὰ στρατεύματα τοῦ Ἀετίου καὶ τῶν συμμάχων του Θεοδωρίχου καὶ Μεροβαίου ἐμάχοντο μετὰ τῆς λύσσης τῆς ἀπελπισίας, ἑκάστου γινώσκοντος, ὅτι ἔπρεπε ἢ ν' ἀποθάνῃ ἢ νὰ νικήσῃ σώζων ἐλευθερίαν, τιμὴν καὶ πατρίδα. Ἂν οἱ Οὖννοι ἐνίκων, ἡ Εὐρώπη ἐγίνετο βάρβαρος. Τὰ αἴτια ταῦτα ἀναφλέγοντα τὴν ἀνδρίαν κατέστρεφον τὴν ἀπάθειαν, καὶ οἱ στρατιῶται ἀντὶ νὰ κινῶνται τακτικῶς ἐπετίθεντο κατ' ἀλλήλων ἢ συνεπλέκοντο ἐκ τοῦ συστάδην. Ὅθεν ἡ πολύωρος αὕτη μάχη ἐγένετο κρατερὰ σύμμιξις. Μετὰ πολλὰ καὶ γενναῖα ἔργα πληγωθεὶς πίπτει καὶ θνήσκει ὁ Θεοδώριχος, σύμμαχος τῶν Ρωμαίων. Καθ' ἣν ὅμως στιγμὴν οἱ Οὖννοι ἤδον τὸν ἐπινίκειον, ὁ Θορισμόνδος, ἡγεμὼν τῶν Βισιγότθων καὶ σύμμαχος τῶν Ρωμαίων, κατέρχεται

ἀπὸ λόφου μετ' ἐφεδρείας, διασπᾷ τὰς ἐχθρικὰς φάλαγγας, ἀναζωογονεῖ τοὺς συμμάχους αὐτοῦ καὶ μεταβάλλει τὰ τῆς μάχης. Τότε ἄρχεται γενικὴ σφαγὴ τῶν Οὔννων. Ὁ Ἀττίλας βρυχᾶται ὡς λέων, ἀνακαλεῖ τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ εἰς τὰς τάξεις, ἀλλ' εἰς μάτην· οὗτοι τρέπονται εἰς φυγὴν καὶ ἀποσώζονται εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν, ἔνθα χαρακοῦνται ὄπισθεν τῶν πολυαρίθμων αὐτῶν ἁμαξῶν. Κατὰ τὰς ἀκριβεστέρας εἰδήσεις τὸ πεδίον τῆς μάχης ἐστρώννυτο ὑπὸ ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδων πτωμάτων. Συνέβη δὲ ἡ μάχη αὕτη τῷ 451.

Τὸ ἀκόλουθον ἔτος ὁ Ἀττίλας θέλων ν' ἀποζημιωθῇ διὰ τὴν ἧτταν ταύτην, ὑπερβὰς τὰς Ἄλπεις, εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἐξεπολιόρκησε τὴν Ἀκουίλειαν (πόλιν τῆς ἄνω Ἰταλίας), ἐπικαλουμένην δευτέραν Ρώμην διὰ τὰ πλούτη καὶ τὸ μεγαλεῖον αὐτῆς, καὶ ὑπέταξε τὰς πόλεις Βερώνην, Πατάυϊον καὶ Μεδιόλανα, ὅπου ἰδὼν εἰκόνα παριστῶσαν τὸν αὐτοκράτορα καθήμενον ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ Σκύθας ἡγεμόνας προσκυνοῦντας αὐτῷ, αὐτὴν μὲν ἔκαυσεν, ἄλλη δὲ διέταξε νὰ γραφῇ, ἐν ᾗ παρίστατο ὁ ἴδιος ἀποδεχόμενος τὰς ἐκφράσεις τοῦ σεβασμοῦ τῶν δύο αὐτοκρατόρων, οἵτινες κατέθετον πολύτιμα δῶρα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ.

Τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀττίλα ἀγόμενα στίφη δέν περιωρίζοντο εἰς μόνην τὴν λαφυραγωγίαν, ἀλλ' ἠρήμουν τοὺς ἀγρούς, κατέβαλλον τὰ δένδρα καὶ ἔκαιον τὰς καλύβας, ἐνθαρρυνόμενα εἰς ταῦτα πάντα ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀρχηγοῦ, ὅστις σεμνυνόμενος ἔλεγεν, ὅτι «ὁπόθεν ἑπέρα ὁ ἵππος αὐτοῦ χόρτος δὲν ἐφύετο.» Διὸ οἱ κάτοικοι τῆς Λομβαρδοβενετίας ἐπεζήτησαν ἄσυλον εἰς τὰς νήσους τοῦ Ἀδριατικοῦ, ἀφέντες ἐρήμους πολιτῶν τὰς πόλεις. Ἐκ δὲ τῶν μεταναστεύσεων τούτων ἐγεννήθη ἡ Βενετία. Ὀλεθριώτατος τῷ Ἀττίλα ἐδείχθη ὁ γενναῖος στρατηγὸς Ἀέτιος, ὅστις ἀείποτε καιροφυλακτῶν ἐπετίθετο κατὰ τῶν πολεμίων καὶ ἐδεκάτιζεν αὐτούς, μηκύνων οὕτω τὸν πόλεμον κατὰ τὸ σύστημα Φαβίου τοῦ ἐπικληθέντος *μελλητοῦ*. Ἀλλ' ἡ ἀνανδρία τοῦ αὐτοκράτορος Οὐαλεντινιανοῦ, φεύγοντος ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν πρὸ τοῦ ἐπιδραμόντος ἐχθροῦ, ἠνάγκασε τὸν Ἀέτιον νὰ συνθηκολογήσῃ μετ' αὐτοῦ. Ὅθεν ἔπεμψε τῷ Ἀττίλα πρέσβεις, ἐν οἷς εὑρίσκετο καὶ ὁ πάπας Λέων ὁ *Μέγας* ἐπικληθείς. Οἱ πρέσβεις εὗρον τὸν θηριώδη Ἀττίλαν ἐστρατοπεδευμένον ἐπὶ τῶν ἄλλοτε γαιῶν τοῦ ποιητοῦ Βιργιλίου. Οἱ ἱστορικοὶ ἀναφέρουσιν, ὅτι μέγαν σεβασμὸν ἐνεποίησαν τῷ Ἀττίλα ἡ σοβαρότης, ἡ εὐγλωττία τοῦ Λέοντος καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς τῆς ἀρχιερατικῆς αὐτοῦ στολῆς, καὶ ὅτι οἱ Ρωμαῖοι πρεσβευταὶ ἔτυχον εὐνοϊκῆς ὑποδοχῆς καὶ συνωμολόγησαν τὴν εἰρήνην ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ ἐκκενώσῃ μὲν ὁ Ἀττίλας τὴν Ἰταλίαν, νὰ δοθῇ δὲ αὐτῷ εἰς γάμον ἡ ἀδελφὴ τοῦ αὐτοκράτορος Ὀνωρία μετὰ πλουσίας προικός· ταὐτοχρόνως δ' ἐκήρυξεν, ὅτι, ἂν ἡ ἡγεμονὶς δὲν μετέβαινε παρ' αὐτῷ ἐντὸς τῆς ὡρισμένης προθεσμίας, θὰ ἐπανήρχετο μετὰ πολυαριθμοτέρας στρατιᾶς, ἅπως διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου καταστρέψῃ τὴν Ἰταλίαν καὶ κατεδαρίσῃ τὴν Ρώμην. Πιστὸς δὲ εἰς τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ ἀπῆλθε ταχέως εἰς τὰ ἀγροτικὰ αὐτοῦ ἀνάκτορα ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Δουνάβεως. Καίτοι δὲ ἀναμένων τὴν Ὀνωρίαν, ἐκ τῆς δίψης τῶν ἡδονῶν ἐπηύξησε τὸν ἀριθμὸν τῶν γυναικῶν αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς βίας ἐνυμφεύθη τὴν Ἰλδικώ, περικαλλῆ καὶ πλουσίαν αἰχμαλωτον. Ἀλλ' ὁ ὑμέναιος οὗτος ὑπῆξε δι' αὐτὸν ὀλέθριος. Εἰς τὰς τελετὰς τοῦ γάμου του ὁ βασιλεὺς τῶν Οὔννων ἐδαπάνησεν ὅλην ἡμέραν καὶ μέρος τῆς νυκτὸς ἐν εὐωχίαις καὶ πανηγύρεσι· μεμεθυκὼς δὲ ἀπεσύρθη εἰς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ μετὰ τῆς νύμφης. Τὴν δ' ἐπιοῦσαν οἱ πολεμισταὶ μὴ βλέποντες αὐτὸν ἐμφανιζόμενον καὶ ἐκπληττόμενοι εἰσδύουσιν εἰς τὴν σκηνὴν καὶ εὑρίσκουσιν αὐτὸν νεκρὸν καὶ αἱματόφυρτον. Οὕτως ἡ ἀπελπισία μιᾶς γυναικὸς ἀπήλλαξε τὴν γῆν τέρατος, καθ' οὗ μάτην ἐπάλαισαν οἱ φοβερώτατοι στρατοί. Οἱ βάρβαροι διέδωκαν, ὅτι ἀπέθανεν ἐξ αἱμορραγίας σφοδρᾶς, ἀλλ' οἱ Ρωμαῖοι ἀπέδωκαν τὸν θάνατον αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκδίκησιν τῆς Ἰλδικοῦς.

Ὁ στρατὸς ἐτέλεσε μετὰ βαρβαρικῆς πομπῆς τὴν κηδείαν αὐτοῦ, ὕμνοι ἐψάλησαν πρὸς ἀπαθανάτισιν τῶν ἀνδραγαθημάτων αὐτοῦ καὶ πολυτελῆ συμπόσια ἐγένοντο, καθ' ἃ παραδόξως ἠνοῦτο ἡ παραφορὰ τῆς μέθης καὶ τῆς λύπης. Τὰ ὅπλα τῶν μαχητῶν ἔκλαγξαν θορυβωδῶς περὶ τὸ σῶμα τοῦ ἥρωος αὐτῶν, καί, ὡς ἔθος παρ' αὐτοῖς, ἔτυπτον καὶ ἐσπάραττον ἀνηλεῶς τὸ πρόσωπον. Τὰ λείψανα αὐτοῦ ἐτέθησαν ἐντὸς μεγαλοπρεποῦς φερέτρου· τὸ δὲ εὐρὺ κράτος αὐτοῦ, ὅπερ μόνον διὰ τοῦ πολέμου διετηρεῖτο, ἐξηφανίσθη μετ' αὐτοῦ. Τοιοῦτον τέλος ἔλαβε τὸ φόβητρον τοῦτο τοῦ κόσμου τῷ 483 μ. Χ. καὶ 19ῳ ἀπὸ τῆς βασιλείας του.

Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΣΥΓΚΡΙΝΟΜΕΝΗ

πρὸς

ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ

Ἐκ διαφόρων πηγῶν ἐρανισθεῖσα καὶ διὰ ποικίλων σημειώσεων ἐπαυξηθεῖσα, διδασκομένη ἐν τῷ Φιλεκπαιδευτικῷ Συλλόγῳ «Ὅμηρος».

Ὑπὸ Γ. Φραντζῆ καθηγητοῦ

(συνέχεια ἀπὸ σελ. 238).

Ἡ Μυθολογία ἢ Θεολογία τῶν ἀρχαίων ἡμῶν ἐκείνων προγόνων, οἵτινες θνητοὶ γενόμενοι ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην κατέλιπον τοῖς ἐπιγιγνομένοις καὶ πενθοῦνται μὲν διὰ τὴν φύσιν ὡς θνητοί, ὑμνοῦνται δὲ καθ' ἑκάστην ὡς ἀθάνατοι διὰ τὰς ἀρετὰς αὐτῶν, ἡ Μυθολογία, λέγω, αὕτη ἡ καὶ προγενεστέρα ἀδελφὴ τῆς ἱστορίας ἐπονομαζομένη, ὡς εὐφυῶς ὁ εὐφυὴς Λουκιανὸς τῆς Γαλλίας Βολταῖρος ἀπεκάλεσεν αὐτήν, καὶ ἤτις ἴσως ἠδύνατο ἔτι νὰ ὀνομασθῇ τὸ φῶς τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας, ἔχει ὡς ποιητὰς ἢ ἐφευρετὰς αὐτῆς, ὡς πάντες γινώσκετε, τὸν Ὀρφέα, τὸν μαθητὴν αὐτοῦ Μουσαῖον, τὸν Ἡσίοδον καὶ τὸν πατέρα τῶν τε θεῶν καὶ τῶν μεγάλων ποιητῶν, τὸν θεῖον Ὅμηρον, ἐκ τῆς ποιήσεως τοῦ ὁποίου δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐπήγασε πᾶσα σοφία καὶ τέχνη καὶ ἅπας ὁ ἀρχαῖος πολιτισμός.

«Πάλαι ποθ', ὅτ' ἦσαν αἰῶνες χρυσοῖ ».

Ὁποῖοι αἰῶνες! εἰς οἷας ἀναμνήσεις φέρουσιν ἡμᾶς. Ἄρά γε καὶ ἐκεῖνοι δὲν ἦσαν ἄνθρωποι, ὡς καὶ ἡμεῖς; ἄρά γε καὶ ἐκεῖνοι δὲν ἔφερον ψυχὴν καὶ σῶμα, ὡς ἡμεῖς; διὰ τί τὰ ἔργα αὐτῶν θαυμάζονται καὶ στεφανοῦνται ὑφ' ὅλου τοῦ κόσμου καὶ ἡ μνήμη αὐτῶν μεταδίδεται ἀπὸ γενεῶν εἰς γενεὰς ἀείποτε δεδοξασμένη καὶ ἀκμαία; διατί ἄρά γε ἐκεῖνοι κατέκτησαν ὡς βωμοὺς αὐτῶν τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων παντὸς χρόνου καὶ τόπου παντός;

Καί τοι δὲ πολλῶν διϊσχυριζομένων ὅτι οἱ μεγάλοι ἄνδρες γεννῶνται ὑπὸ ἡγεμόνας πατρικούς, ἡ Ἑλλὰς δὲν φαίνεται ἐκπληκτική τις καὶ μοναδικὴ ἐξαίρεσις, ἀναδείξασα τοσούτους καὶ τοιούτους δλη δημοκρατουμένη; ἡ ἀρχαία αὕτη Ἑλλὰς δὲν εἶνε μοναδικὸν φαινόμενον εἰς τὴν ἱστορίαν;

Πῶς ἔκτοτε εἰς οὐδὲν ἔθνος καὶ τῆς γῆς οὐδαμοῦ δὲν ἀνεφάνη ἕως σήμερον νέος Φειδίας, ἄλλος Πολύκλειτος ἢ Ζεῦξις καὶ Πραξιτέλης; Πῶς τοσοῦτοι αἰῶνες δὲν ἐγέννησαν πλέον ἄλλον Σωκράτην ὡς τὸν οὐρανόπεμπτον ἐκεῖνον μάρτυρα τῆς ἀληθείας, ὅστις κατὰ τὸν Κικέρωνα κατεβίβασε τὴν φιλοσοφίαν αὐτοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ; ποῦ Πυθαγόρας; ποῦ Ὅμηρος ἢ Ἀριστοτέλης ἢ Πλάτων; Ἐκ τῆς Ἀκαδημίας τούτου, τοῦ μαθητοῦ τοῦ Σωκράτους, ἀνεφάνησαν αἱ ὑγιέστεραι ἰδέαι τῆς ἀρχαίας φιλοσοφίας, ἐκ τῆς ὁποίας οἱ τῶν μεταγενεστέρων αἰώνων ἐπιφανεῖς φιλόσοφοι καὶ πολυμαθεῖς νομοθέται ἀρύονται πλεῖστα ὅσα τὰ μαθήματα, διότι, ὡς εἰπεῖν, πρῶτοι ἐκεῖνοι ἔστησαν τὴν κλίμακα τῶν ἐπιστημῶν, ἣν νῦν οἱ λαοὶ τῆς πεφωτισμένης Εὐρώπης ἀναβαίνουσι βρενθυόμενοι.

Δι' ὃ καὶ ἡ τοῦ αἰῶνος ἡμῶν καλλικέλαδος Μοῦσα τοῦ ἀειμνήστου Ἀλ. Σούτσου ψάλλει ὑπερηφάνως ἐν τοῖς μήπω, ὡς ἐγὼ ἐνθυμοῦμαι, εἰς φῶς ἐλθοῦσιν ἔργοις αὐτοῦ:

„Πλὴν ὁ Νεύτων ὁ μονάρχης τῆς σοφίας ἦτο Σάξων
»κ' εἰς τὰς χεῖράς του ἐστράφη τοῦ φωτὸς ὁ μέγας ἄξων·
„Ναί, μονάρχης, πλὴν τὸν θρόνον ἔλαθεν ἀπὸ ἀρχαίους
„Ἄνακτας τῆς διανοίας Μέτωνας καὶ Πτολεμαίους·
»Κ' ἂν εἰς οὐρανὸν ἀνέθη μέχρι τοῦ Ὑψίστου φθάνων,
»εὗρε κλίμακα στηθεῖσαν ὑπ ἐκείνων τῶν Τιτάνων,».

Ποῖοι δ' αἰῶνες ἀνέδειξαν Πίνδαρον ἢ Εὐριπίδην, Μένανδρον καὶ Σοφοκλέα καὶ πλείστους ἄλλους; οὐδείς, οὐδεὶς λαός, λέγει ὁ Εἰρηναῖος Ἰάκωβος (Γερμανὸς φιλόσοφος) οὐδεὶς ἄλλος λαὸς ἐκ τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων ἐκαλλιέργησε τοσοῦτο τὸν εὐρύτατον καὶ εὐανθέστατον λειμῶνα τῶν Μουσῶν, ὅσον οἱ Ἕλληνες! δύναταί τις ἀναμαρτήτως νὰ φρονῇ ὅτι ἐκεῖνοι οἱ τηλικοῦτοι καὶ τοιοῦτοι ἔσυραν, οὕτως εἰπεῖν, μεθ' ἑαυτῶν τὴν κλίμακα, ἵνα μήτις καὶ ἄλλος ἀναβῇ ὅπου ἐκεῖνοι ἀνέβησαν, καὶ ἐκεῖθεν ὡς ἀπὸ σκοπιᾶς ὑψηλῆς ἤταζον τὰς καρδίας τῆς ἀνθρωπότητος πάσης; Τίς ἄρά γε ὁ λόγος ὁ τοσοῦτον ἐκείνους προαγαγὼν ἐπὶ τοσαύτην σοφίαν καὶ δόξαν ἀκμαιοτάτην;

Παπίδηλος τὸ κατ' ἐμὲ ὑπάρχει ὁ λόγος οὗτος, ὅτι δηλαδὴ ἐκεῖνοι προτιμήσαντες ὑπὸ τῆς φύσεως κρίσιν ἀτραλῆ εἰς ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῆς φαντασίας, δι' ὧν ἕτερον τὸν λαόν, ὅστις πανταχοῦ εἰς ἄλλα μέρη ἦτον ἀναίσθητος καὶ βάρβαρος, δὲν ἐδάδιζον ὡς ἡμεῖς διὰ τῆς πλατείας ὁδοῦ, οὐδὲ ἔχαινον, ὡς ἄλλοι τοῦτο ποιοῦσιν, εἰς τὰ ἀεὶ παρόντα πράγματα οὐδὲ ἠπείγοντο εἰς τὰς σωματικὰς ἀπολαύσεις, ἐῶντες τὰς ψυχὰς αὐτῶν νὰ κατατήκωνται ἐν λιμῷ διψώσας καὶ αὐχμώσας καὶ ὑπὸ μυρίων νὰ ἐνοχλῶνται κακῶν, ἀλλ' εἰργάζοντο ὑπὲρ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀληθείας, τῆς ἀθανάτου ἐκείνης ἀληθείας τῆς τροφοῦ τῆς ψυχῆς ἡμῶν, ὡς ἄριστα λέγει ὁ Μαλεβράγχης «ὁ ἄρτος οὗτος τῶν πνευμάτων εἶνε τόσον γλυκὺς καὶ τόσον ὀρέγεται αὐτοῦ ἡ ψυχή, ὅταν τὸν γευθῇ, ὥστε, ὅταν ἀπαυδήσῃ ζητοῦσα αὐτόν, δὲν ἀπαυδᾷ καὶ ἐπιθυμοῦσα αὐτὸν καὶ ἀρχομένη ἐκ νέου τὰς ἐρεύνας αὐτῆς, διότι δι' αὐτὸν ἐγεννήθημεν». Πόσον γλυκεῖα ὑπάρχει τῷ ὄντι ἡ ἀλήθεια εἰς τὴν ταύτην ἀνακαλύπτουσαν ψυχήν! Τρέχει ὁ Ἀρχιμήδης εἰς τὰς ὁδοὺς ὡς παράφρων «*Εὕρηκα*!» φωνάζων· θύει ἑκατόμβην ὁ Πυθαγόρας εἰς τους θεοὺς διὰ τὴν εὕρεσιν τοῦ τετραγώνου τῆς ὑποτεινούσης. Ἐπιμένει πεισματωδῶς ὁ Γαλιλαῖος εἰς τὴν ἰδέαν αὐτοῦ καὶ διαγράφει τὸ ἀστρονομικὸν αὐτοῦ σύγγραμμα καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς τοίχους τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἐμψυχούμενον σχῆμα λέγει «*Καὶ ὅμως κινεῖται*». Θυσιάζονται Σωκράτης, Ρήγουλος, Θρασέας κλ. ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς ἀληθείας, ὑπὲρ τοῦ καθήκοντος· διότι, λέγω, ἐκεῖνοι δὲν ἔρρεπον μᾶλλον εἰς τὰ βιωτικά, οὐδὲ εἰς τοὺς φιλοσάρκους ἐνηδυπάθουν συλλογισμοὺς ἀλλ' ἐφρόντιζον μᾶλλον περὶ τῆς διὰ τῆς ἀθανασίας τιμηθείσης καὶ κατ' εἰκόνα θείαν γενομένης ψυχῆς, εἰς ἣν ἐνεπιστεύθησαν οἱ οἴακες τοῦ σώματος. Ἐγίνωσκον ἄρα ἐπισταμένως ὅτι καὶ πάσας τὰς τέχνας ἂν ἤθελον διέλθει, ὅσας οἱ ἄνθρωποι ἐφεῦρον διὰ τὰς χρείας τοῦ σώματος, δι' ἃς τὰ πάντα πράττουσι κοπιῶντες, οὐδέποτε ἤθελον καὶ μετὰ τοσούτους πόνους καὶ μόχθους καταστήσει τὸ θνητὸν αὐτῶν σῶμα ἀθάνατον ὡς τὴν ψυχὴν αὐτῶν, ἀλλ' ὅτι ἔτι μᾶλλον ἤθελον ὑποβάλει εἰς ἀθανάτους τιμωρίας τὴν ἀθάνατον ψυχὴν διὰ τοῦ θνητοῦ σώματος· περισσότερον ἐφρόντιζον περὶ τοῦ κυβερνήτου παρὰ περὶ τοῦ κυβερνωμένου. Καὶ ἰδοὺ οὗτοι ἀθάνατοι γεγόνασιν ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις, καίτοι πρὸ ὑπερδισχιλίων ἐτῶν ζήσαντες, καὶ ἔσονται τοιοῦτοι μνημονευόμενοι μέχρι τῆς συντελείας τοῦ κόσμου, μενόντων τῶν ἀποτελεσμάτων διὰ παντὸς ἄνευ συγκρίσεως, ὡς οἱ χρόνοι αὐτῶν ὑπῆρξαν μοναδικοὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ· καὶ τοῦτο ἴσως ἵνα ἡ μνήμη αὐτῶν, ἡ ἔνδοξος καὶ λαμπρά, ἔναυλος οὖσα εἰς τὰ ὦτα τῶν ἀπογόνων αὐτῶν, παροτρύνῃ αὐτοὺς εἰς τὸν ἑλληνοπρεπῆ βίον, ὁσάκις ὑπὸ ἀσυγγνώστου ἀφροντισίας καταλαμβάνωνται, ὅτε δὴ οὔτε τοὺς ἐχθροὺς τοῦ ὀνόματος τῶν προγόνων ἡμῶν δυνάμεθα νὰ φιμώσωμεν, ὄντες ἡμεῖς αὐτοὶ αὐτόχρημα ἐχθροὶ καὶ ἐναντίοι πρὸς εὐεργέτας καὶ ἀγνώμονες περὶ τοσαύτας χάριτας. Οἱ ἐχθροὶ βεβαίως δὲν λείπουσιν οἱ τὴν εὔκλειαν τοῦ γένους ἡμῶν λυμαινόμενοι καὶ ἐξ αὐτῶν ἔτι τῶν μεγάλων λεγομένων, ἐκ τῶν μεγάλων ἀληθῶς τῆς Εὐρώπης ἐθνῶν, ἔτι καὶ νῦν δὲν παύονται, καίτοι τοσοῦτον ἀπέχοντες τῆς Ἑλληνικῆς δόξης, ὅσον ἀφέστηκ' οὐρανὸς γαίης, νήπιοι πάντως ὄντες μᾶλλον ἢ φθονεροί, δὲν παύονται, λέγω, ὑίζοντες κατὰ τῶν ἀρετῶν ἐκείνων, πρὸς οὓς ἄλλοι, ἐκ τῶν αὐτῶν τούτων, παράδοξον! ἀπονέμουσι τὸν κατ' ὀφειλὴν δικαίαν δίκαιον ἔπαινον καὶ σεβασμόν, καὶ θεωροῦσιν ὕψιστον αὐτῶν καθῆκον τὴν ἀνθ' ὧν εὐηργετήθησαν αἰώνιον αὐτῶν εὐγνωμοσύνην.

Ἀλλ' ἡμεῖς «ἐάσωμεν τούτους φθινόθειν, ἕνα καὶ δύο, στρε-

» πτὴ δὲ γλῶσσ' ἐστι βροτῶν, πολλέες δ' ἔνι μῦθοι παντοῖοι», διότι τὸ ζωοπάροχον ἐκεῖνο φῶς, τὸ λάμπον θριαμβευτικῶς ἐπὶ πάσης τῆς ὑφηλίου ὡς ἄλλος ἥλιος, καὶ ὅπερ οἱ νήπιοι οὗτοι καταπολεμοῦσι δι' ἀνισχύρων φυσημάτων, μενεῖ ἐσαεὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ μακροῦ καὶ πανδαμάτορος χρόνου προστατευόμενον διά τε τὸν θρίαμβον τῆς ἀληθείας καὶ ἐπονείδιστον καταισχύνην τῶν ἐχθρῶν τῆς εὐφυΐας, τῆς ἀνδρείας, τῆς ἐλευθερίας, τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ· πρὸς δὲ καὶ πρὸς αἰώνιον χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν τῶν εὐφρονούντων. «Ἂς ἔβλεπον, ἔλεγέ τις Γάλλος ἱστορικός, ἂς ἔβλεπον κατ' ὄναρ τὴν ἐπὶ Περικλέους δόξαν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἂς μὴ ἐγειρόμην πλέον».

Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν ὅθεν ἀπεμακρύνθημεν. Εἶνε μὲν ἀναντίρρητον ὅτι κατὰ τὴν πρωτόγωνον ἱστορίαν, τὴν Μυθολογίαν, δῆλον ὅτι τὸν χαριέστατον τοῦτον μῦθον, ὅστις ἐπὶ τοσούτους εὐδαίμονας αἰῶνας τὰ μέγιστα κατέθελγε τοὺς τὰ μάλιστα ἀνεπτυγμένους καὶ πεφωτισμένους, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πνευματωδεστάτους λαούς, εἶνε, λέγω, ἀληθέστατον ὅτι κατὰ τὴν θεολογίαν τῶν ἀρχαίων οἱ τῆς ἀρχαιότητος ἄνθρωποι ἐπίστευον τοὺς πολυπληθεῖς αὐτῶν θεοὺς ἀνθρωποπαθεῖς καὶ ὅτι τὰ πάντα ἦσαν κοινὰ ἀνθρώποις τε καὶ θεοῖς, πλὴν τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἀθανασίας.

Διὸ καὶ ὁ πατὴρ πάσης ποιήσεως καὶ ποιητῶν ἁπάντων, ὁ ἀναβιβάζων θαυμασίως τὴν γῆν εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ τούτους πάλιν μετ' ἐκπλήξεως καταβιβάζων ἐπὶ τῆς γῆς, ὁ αἴρων ἡμᾶς μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὰ συμβούλια τῶν θεῶν καὶ ἐκεῖθεν καταμετρῶν τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν ζωγραφίζει τοὺς θεοὺς διὰ τῆς παλλούσης αὐτοῦ ζωγραφίας, τῆς ποιήσεως, ποτὲ μὲν εὐωχουμένους καὶ πίνοντας διὰ τοῦ ἀμφικυπέλου καὶ ἐν εἰρήνῃ διάγοντας, ποτὲ δὲ ἐρίζοντας καὶ φιλονεικοῦντας, τώρα μὲν διῃρημένους καὶ πᾶν ἀνθρώπινον πάσχοντας, τώρα δὲ ἡνωμένους καὶ ἀποδημοῦντας.

Ὅμως οὐδόλως πρέπει νὰ φρονῶμεν ὅτι καὶ οἱ πεπαιδευμένοι ἐκ τῶν προγόνων ἡμῶν, κατ' ἐξοχὴν δὲ οἱ φιλόσοφοι, οἷοι Σωκράτης, Πλάτων καὶ πλεῖστοι ἄλλοι, ἐπίστευον εἰς τοὺς μύθους τούτους, ὅσους θέλομεν ἀναφέρει.

Πῶς λοιπόν; οἱ σοφώτεροι τῶν ἀνθρώπων ἦσαν ἀσεβεῖς; πῶς; οἱ διδάσκοντες τὴν θεοσέβειαν ἀνήρουν τὴν θρησκείαν ἀπιστοῦντες; οἱ καυχώμενοι ὅτι διορθοῦσι τὸν ἄνθρωπον διὰ τῶν γνώσεων αὐτῶν καὶ τοῦ ἑαυτῶν παραδείγματος ἐνέπαιζον τὴν ἀνθρωπότητα; ὁ Σωκράτης ὁ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα διδάξας τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τέλος μάρτυς τῆς ἀληθείας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὸν βίον τελευτήσας δὲν ἐπίστευεν οὓς ἡ πόλις ἐπίστευε θεούς; Πῶς; ἄλλα λοιπὸν ἐδίδασκον καὶ ἄλλα ἐφρόνουν οἱ σοφοί, οἱ ὁλόκληρον τὸν βίον αὐτῶν ὑπὲρ τῶν μεταγενεστέρων θυσιάσαντες;

Οὐχί, οὐχί! ἀλλὰ δὲν ἐπίστευον ὡς ὁ χύδην λαὸς ἀκρίτως καὶ μετὰ δεισιδαιμονιῶν κατὰ τὴν κατὰ γράμμα αὐτῶν ἔννοιαν, ἀλλά, διερευνῶντες τὰ δι' αὐτῶν παριστανόμενα σύμβολα καὶ τὰς ἀλληγορίας, ἀνεκάλυπτον ἐν αὐτοῖς ὑψηλοτέρας καὶ ἐμβριθεστέρας ἐννοίας.

Ἀλλ' εἴθε καὶ ἡμεῖς μηδόλως ὀκνοῦντες μηδὲ βραδύνοντες, ἐρῶντες δὲ τὰ παρόντα καὶ τὸν σκοπὸν αὐτῶν ἀκριβῶς διερευνῶντες, ἐννοῶμεν ὑψηλότερα, ἵνα φθάσαντες εἰς τὸν προτιθέμενον σκοπὸν τοῦ εὐγενοῦς τούτου μελήματος, εὖ ἀκούωμεν καὶ ἡμεῖς, ὡς αἱ σκιαὶ τῶν πατέρων ἡμῶν, ὧν τότε δυνάμεθα νὰ καλώμεθα υἱοὶ καὶ ἀπόγονοι, ἐὰν τοιαῦτα μόνον πράττωμεν.

(ἀκολουθεῖ).

Ο ΣΑΛΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΑΚΑΔΗΜΙΑΙ.

Γνωστὸν ὅτι ὁ «σαλικὸς νόμος» ἐν πολλοῖς τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἀπέκλειε τὰς γυναῖκας τοῦ βασιλικοῦ στέμματος. Ἀλλ' ἡ πρόληψις αὕτη δὲν ἴσχυσε καὶ παρ' ἡμῖν, καθ' ὅσον—ἵνα ἓν καὶ μόνον ἀναφέρωμεν παράδειγμα—ἡ ἁγία Πουλχερία περιεβλήθη *Αὐγούστα* τὸ διάδημα τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου. Ἀλλ' ὁ σαλικὸς νόμος ἐπεκράτησε τέλος ἐν ταῖς ἀκαδημίαις καὶ ἐν ταῖς ἐπιστημονικαῖς ἑταιρίαις, ἐν αἷς οἱ τοσοῦτον δικαίως κολαφισθέντες ὑπὸ τοῦ Μολλιέρου Τρισσοτὲν καὶ Βάδιοι ἐνόμιζον ἑαυτοὺς πολλῷ κρείττους τῆς κυρίας Δασιέ, τῆς ἱκανωτέρας ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς ἐπὶ τῶν χρόνων αὐτῆς, καὶ τῆς κυρίας Σεβινιέ, μιᾶς τῶν ἀρίστων πεζογράφων τῆς ἐποχῆς Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ'. Αἱ προλήψεις αὗται ἐξαφανίζονται νῦν ὁσημέραι πανταχοῦ. Οὕτως ἐν τῇ πάλαι Μεγάλῃ Ἑλλάδι, ἐν ταῖς εὐρείαις πεδιάσιν, ὧν ὑπέρκειται τὸ ὄρος Γαργανός, ἐν Σὰν-Σεβέρῳ, ἡ κυρία Δώρα Ἰστριὰς ὠνομάσθη Ὑψηλὴ Προστάτις (Alta Protettrice) τοῦ Γαργανικοῦ Ἀθηναίου τῆς ἐπιστήμης, τῶν γραμμάτων καὶ τῆς τέχνης.

ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΑΡ ΤΗΣ ΖΩΗΣ.

Ὁ κρυσταλλόχειρ καὶ σκληρὸς ἀπῆλθε μονοκράτωρ...
ς' τὰ νέφη τῶν ὀφρύων του περιδεής, ὦ φύσις,
τὰ τέκνα σου ροδοστεφῆ δὲν ἤθελες ν' ἀφήσῃς
τοὺς λόφους ν' ἀναβοῦν.
Ἡ πεδιὰς ἦν ἔρημος, ἡ ἔλαφος πεινῶσα,
τὰ χείλη χωρὶς γέλωτας καὶ ᾄσματα ἡ γλῶσσα!
πτηνὰ δὲν μελῳδοῦν,

Ὁπόταν χεὶρ τυραννικὴ τὰ στήθη καταθλίβῃ
καὶ θραύῃ τὸ ποτήριον οἰνοχοοῦσα Ἥβη
Εἰς χεῖλη σιωπῆς·
Ὁπόταν κρῦον μάρμαρον τῆς Γῆς μας ἡ ἀγκάλη
τὴν ρίζαν ὡς εἰς ἄσυλον καὶ μόνην περιβάλλῃ
θαλλούσης ἐποχῆς

Ὄγκοι χιόνων, παγετῶν, πλημμύρα, χθὲς ἀκόμα
τὸ δάκρυον ἐπήγνυε 'ς τὸ ἄκλειστόν σου ὄμμα,
καὶ δάκτυλα ψυχρὰ
Τὸν στεναγμὸν ἐμπόδιζον τὸ στῆθός σου ν' ἀφήσῃ,
διότ' εἶχον τὰ χείλη σου μὲ σιωπὴν σφραγίσει
ἀναίσθητα, ὠχρά.

Ὁ κρυσταλλόχειρ σήμερον ἀπῆλθε μονοκράτωρ...
καὶ ὁ Νυμφαῖος μειδιᾷ 'ς τὰ πέρυξ αὐτοῦ ὄρη,
τὴν παγωμένην τήθεννον ὅπου τὴν χθὲς ἐφόρει
οἱ ποταμοὶ κυλοῦν.
Αἱ πεδιάδες ἀνθηραὶ κ' αἱ ἐλαφοι πηδῶσαι
τὰ χείλη μὲ μειδίαμα καὶ μ' ᾄσματα αἱ γλῶσσαι
τὰς Χάριτας καλοῦν.

Ἔφθασαν ἀνθοπτέρυγες μὲ τὰς χρυσᾶς των λύρας
κ' εἰς τὴν σκιὰν ἐκάθησαν τῆς ἀνθηρᾶς φιλύρας
νὰ ψάλλουν ἡδονάς.
Τὰς ἠκροάσθη ἡ χαρὰ καὶ εἶπεν ἡ Νεότης,
—" δὲν εἶν' ὁ βίος ὄνειρον, δὲν εἶνε ματαιότης
μ' ἐλπίδας μακρυνάς. »

— 'Αλλὰ ἐγὼ ἀπήντησα, χαρά μου καὶ Νεότης,
δὲν εἶνε οὐδ' αἰώνιος, οὐδὲ πραγματικότης,
ἀφοῦ δὲν διαρκεῖ.
—"Σιγή, σιγή! αἱ Χάριτες ἀνέκραξαν ὀργίλοι,
εὐφραίνεσθε, ὦ ὀφθαλμοί, καὶ μειδιᾶτε χείλη!
φιλόσοφε, ἀρκεῖ...!»—

Ὁ κρυσταλλόχειρ σήμερον ἀπῆλθε μονοκράτωρ...
ἡ φύσις ἐλησμόνησ, ἐτί ἦτο χθὲς ἀκόμη
καὶ ὅτι ἀπαράγραπτοι οἱ ἄγραπτοί της νόμοι
τὴν λήθην τιμωροῦν,..
Ὦ Χάριτες, 'ς τὴν λύραν σας τονίσατε ἓν ᾄσμα
καὶ ψάλλετ' : εἶνε πήλινον τῆς σφαίρας σας τὸ πλάσμα,
τὴν τήθεννον φοροῦν.

Ὁ χρόνος βράχος τρομερὸς κ' αἱ τέρψεις τρικυμία,
ἡ σύγκρουσις ταυάγιον καὶ εἶτα... ἐρημία
καὶ ἀχανὴς ὁδός.....
Ἡ λύρα κώδων νεκρικός, ἡ χεὶρ της τάφου κόνις,
τῶν πράξεών της αὐστηρὸς ὁ θάνατος τελώνης,
κ' ἡ τήθεννος σποδός.

Ἐν Σμύρνῃ 1873.

Μιλτιάδης Δ. Σειζάνης.

ΦΕΙΔΙΑΣ.

ΦΕΙΔΙΑΣ, ὁ διασημότατος τῶν ἀρχαίων ἀγαλματοποιῶν, εἰς ὃν ὁ αἰὼν τοῦ Περικλέους ὀφείλει μέγα μέρος τῆς δόξης του, ἐγεννήθη ἐν 'Αθήναις περὶ τὸ ἔτος 498 π. Χ. καὶ ἑπομένως ὑπῆρξε μάρτυς αὐτόπτης τῶν θριάμβων τοῦ Μιλτιάδου καὶ Θεμιστοκλέους, τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Πινδάρου καὶ τοῦ Ἡροδότου. Ὁ ἰδιωτικὸς βίος του εἶνε καθ' ὁλοκληρίαν σχεδὸν ἄγνωστος εἰς ἡμᾶς, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ τρόπος καὶ τὸ εἶδος τοῦ θανάτου του δὲν εἶνε ἀκριβῶς γνωστά. Τί πρὸς ταῦτα ὅμως; Ὁ βίος τοῦ τεχνίτου ἔγκειται ὅλος ἐν τοῖς ἔργοις του· ἂν δὲ ὁ χρόνος δὲν μᾶς ἀφῆκε τὰ ἀριστουργήματα τοῦ μεγάλου τούτου καλλιτέχνου, ἔχομεν ὅμως τὸν κατάλογον αὐτῶν συνοδευόμενον ἐκ πληροφοριῶν ἱκανῶς διεξοδικῶν καὶ ἱκανῶς ἀκριβῶν, ὥστε νὰ δικαιολογήσωμεν τὸν πρὸς ταῦτα θαυμασμὸν τῶν ἀρχαίων. Ἐνταῦθα περιοριζόμεθα εἰς τὸ νὰ σημειώσωμεν τὰ κυριώτερα τῶν ἔργων του, τὰ ὁποῖα ἔπληττον τὴν φαντασίαν τῶν ἀρχαίων διὰ τριῶν ἰδιαιτέρων χαρακτήρων, ἤτοι πρῶτον διὰ τῆς ἀναμίξεως τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐλέφαντος καὶ τῶν πολυτίμων λίθων καὶ χρωμάτων, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν τότε καλουμένην χρυσελεφαντίνην ἢ πολύχρωμον ἀγαλματοποιΐαν· δεύτερον διὰ τοῦ μεγαλείου τῶν ἀναλογιῶν, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ κολοσσιαῖον εἶδος· τρίτον διὰ τῆς ἐκφράσεως τῆς ἀγνῆς καὶ ὑπερανθρώπου ἐκείνης καλλονῆς, ἣν ἀποκαλοῦσιν ἰδανικήν. Διὰ τῶν μέσων τούτων συνηνωμένων ἔφθασεν εἰς τὴν μεγάλην ἐκείνην τελειότητα τῶν ἀγαλμάτων του, τὰ ὁποῖα, καθὼς λέγει ὁ Κυντιλιανός, ἐφαίνοντο αὐξάνοντα καὶ κραταιοῦντα τὴν πρὸς τὰ εἴδωλα πίστιν τῶν λαῶν.

Μεταξὺ τῶν ἔργων του οἱ ἀρχαῖοι ἀναφέρουσιν ἕως ἑπτὰ ἀγάλματα τῆς 'Αθηνᾶς. Τὸ ἄγαλμα τῆς 'Αρείας 'Αθηνᾶς, τὸ ὁποῖον εἰργάσθη κατ' αἴτησιν τῶν Πλαταιέων, οἵτινες καὶ ἐπλήρωσαν αὐτὸ ἐκ τοῦ μεριδίου, τὸ ὁποῖον εἶχον λάβει ἐκ τῶν λαφύρων τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης· τοῦ ἀγάλματος τούτου ὁ μὲν κορμὸς τοῦ σώματος ἦτο ἐκ ξύλου ἐπιχρυσωμένου, τὸ δὲ πρόσωπον, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες ἐκ Πεντελικοῦ μαρμάρου· τὸ κολοσσιαῖον ἄγαλμα *Παλλάδος*, ἢ προστάτιδος τῆς πόλεως 'Αθηνᾶς, ἐξ ὀρειχάλκου πεποιημένον καὶ τεθὲν εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῶν 'Αθηνῶν, τὸ ὁποῖον τόσον εἶχεν ὕψος, ὥστε ἀπὸ τοῦ Σουνίου οἱ εἰς τὸν Πειραιᾶ προσπλέοντες διέκριναν τὸν λόφον τῆς περικεφαλαίας καὶ τὴν ἄκραν τοῦ δόρατός του· ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τοῦ κολοσσοῦ τούτου εἶχεν ἐξεικονίσει ὁ Μῦς, κατὰ τὰ σχέδια τοῦ Παρρασίου, τὴν μάχην τῶν Κενταύρων· τὸ ἄγαλμα τῆς *Πελληναίας* 'Αθηνᾶς ἐν 'Αχαΐᾳ, πανθαύμαστον κολοσσόν, ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος· ἕτερον ἄγαλμα τῆς *Ἐργάνης* ἢ ἐργατικῆς 'Αθηνᾶς ἐν Ἠλιδι, ὁμοίως ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος, φέρον ἐπὶ τῆς περικεφαλαίας του τὸν ἄγρυπνον ἀλέκτορα· τὸ ἄγαλμα τῆς *Λημνίας* 'Αθηνᾶς ἀριστούργημα θείας καλλονῆς, κατὰ τὰς μαρτυρίας τοῦ Λουκιανοῦ καὶ τοῦ Παυσανίου, τὸ ὁποῖον οἱ Λήμνιοι ἔδωσαν εἰς τοὺς 'Αθηναίους· ἕτερον ἄγαλμα τῆς 'Αθηνᾶς, τὸ ὁποῖον ἀπετέλει μέρος τῆς ἐκ δεκατριῶν ἀγαλμάτων προσφορᾶς τῶν 'Αθηναίων εἰς τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον, πρὸς εὐχαριστίαν διὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην· τέλος τὸ ἄγαλμα τῆς *Παρθένου* 'Αθηνᾶς, τὸ ὁποῖον εἶχεν ὕψος

26 πήχεων (12 περίπου Γαλλικῶν μέτρων) καὶ τὸ ὁποῖον παρίστανε τὴν θεὰν ὀρθίαν, κεκαλυμμένην τὸ στῆθος διὰ τῆς αἰγίδος καὶ κρατοῦσαν εἰς τὴν μίαν χεῖρα δόρυ, εἰς δὲ τὴν ἑτέραν νίκην· τοῦ ἀγάλματος τούτου, καθ' ἃ ὁ Πλάτων ἐν 'Ιππίᾳ Μείζονι μᾶς πληροφορεῖ, ἦσαν τὰ γυμνὰ μέρη, ἤτοι πρόσωπον, χεῖρες καὶ πόδες, ἐξ ἐλέφαντος, τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα ἐκ χρυσοῦ· οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν δύο γλαυκοὶ πολύτιμοι λίθοι ἐντέχνως τοποθετημένοι· χρυσοῦς χιτὼν κατήρχετο μέχρι τῶν ποδῶν τοῦ ἀγάλματος, ἦτο δὲ κατεσκευασμένος κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε εὐκόλως ἠδύναντο νὰ τὸν ἐκβάλλωσι καὶ νὰ τὸν ἐπαναβάλλωσι· τοῦτο δὲ ἐγένετο κατὰ σοφὴν πρόβλεψιν τοῦ Περικλέους, προνοήσαντος νὰ προλάβῃ πᾶσαν ἐνδεχομένην ὑπόνοιαν περὶ δολιότητος. Καὶ τῷ ὄντι οἱ ἐχθροὶ τοῦ Περικλέους, ἀφορμὴν κατ' αὐτοῦ ζητοῦντες, κατηγόρησαν τὸν εὐνοούμενόν του γλύπτην ὅτι εἶχε σφετερισθῇ δολίως μέρος τοῦ χρυσίου τοῦ προορισθέντος διὰ τὸ ἄγαλμα. Τότε ὁ Περικλῆς ἐζήτησε νὰ ζυγισθῇ ὁ χιτών· ἀποδειχθείσης δὲ διὰ τῆς ἀκριβείας τοῦ βάρους τῆς κακῆς πίστεως τῶν ἐχθρῶν του, ἡ συκοφαντία ἀπέβη πρὸς βλάβην τῶν τελευταίων τούτων. Ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τοῦ ἀγάλματος τούτου ὁ Φειδίας εἶχεν εἰκονίσει διάφορα μυθολογικὰ ἀντικείμενα, μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων προσώπων ἔγραφε καὶ τὸ ἰδικόν του καὶ τὸ τοῦ προστάτου του. Τοῦτο οἱ φθονεροὶ ἐθεώρησαν ὡς βεβήλωσιν, καὶ ὁ μέγας καλλιτέχνης ἔκρινε φρόνιμον νὰ ἀναχωρήσῃ πρὸς καιρὸν ἐξ 'Αθηνῶν καὶ κατέφυγεν εἰς Ἠλιδα.

Κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον οἱ 'Ηλεῖοι, ἀποπερατοῦντες τὸν ἐν 'Ολυμπίᾳ περίφημον ναὸν τοῦ Διός, ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν πρόσφυγα νὰ κατασκευάσῃ εἰς αὐτοὺς ἀνάλογον ἄγαλμα τοῦ θεοῦ τούτου, καὶ ὁ μέγας καλλιτέχνης ἐπλήρωσεν εὐγενῶς τὴν παρεχομένην εἰς αὐτὸν φιλοξενίαν, ποιήσας τὸ ἀπαράμιλλον ἀριστούργημα καὶ θαῦμα τῆς ἀρχαίας ἀρχιτεκτονικῆς. Ὁ βασιλεὺς τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων παρίστατο καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου του μετὰ τοῦ γαληνιαίου ἐκείνου μεγαλείου τῆς ὑπερτάτης δικαιοσύνης· τὸ ἀνώτερον μέρος τοῦ σώματος, τελείως γυμνόν, ἦτο πεποιημένον ἐξ ἐλέφαντος· χρυσοῦς δὲ μανδύας περιτυλίσσων τὴν ὀσφύν του κατήρχετο κατὰ πλατείας πτυχὰς μέχρι τῶν ποδῶν· διὰ τῆς δεξιᾶς ἐκράτει νίκην, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς σκῆπτρον, ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ ὁποίου ἐπεκάθητο ἀετός. 'Αναρίθμητοι στολισμοί, γεγλυμμένοι, ζωγραφημένοι ἢ ἐπικεκολλημένοι, κατεκόσμουν τὸν θρόνον, τὸ βάθρον του, τὸν μανδύαν, τὸ σκῆπτρον καὶ τὸ ὑποπόδιον τοῦ θεοῦ. Τὸ πρόσωπον ἐξέφραζε δύναμιν ψυχῆς, νοημοσύνην καὶ ἀγαθότητα. Ὁ κολοσσὸς οὗτος εἶχεν ὕψος 185 μέτρων, ἦτο δὲ τεθειμένος ὑπὸ στέγην 21 μέτρου ὕψος ἔχουσαν, εἰς τρόπον ὥστε ὁ θεὸς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐγερθῇ, καθὼς παρατηρεῖ ὁ Στράβων, χωρὶς ν' ἀνατρέψῃ τὴν στέγην τοῦ οἴκου του.

Ο ΦΕΙΔΙΑΣ.

Δὲν ἦτο δὲ μόνον μέγας ἀγαλματοποιὸς ὁ Φειδίας, ἀλλ' ἦτο ἐν ταὐτῷ καὶ μέγας ἀρχιτέκτων. Εἰς αὐτὸν ἀνέθηκεν ὁ Περικλῆς τὴν διεύθυνσιν τῶν μεγαλειτέρων οἰκοδομῶν, δι' ὧν ἐν διαστήματι τῆς εἰκοσαετοῦς κυβερνήσεώς του κατεκόσμησε τὰς 'Αθήνας· ἔθεν καὶ αἱ γλυφαί, αἱ κοσμοῦσαι τὸν Παρθενῶνα, εἶχον γίνει ἢ δι' αὐτῆς τῆς χειρὸς τοῦ μεγάλου γλύπτου ἢ τοὐλάχιστον κατὰ τὰ σχέδια αὐτοῦ, οἱ δὲ καθ' ἡμᾶς ἀρχαιολόγοι καὶ καλλιτέχναι φρονοῦσιν, ὅτι πρόσωπά τινα ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ λόρδου 'Ελγίνου ἀποσπασθέντων ἐκ τῶν τοίχων τοῦ ναοῦ ἐκείνου, εἶνε ἔργα ἰδιόχειρα τοῦ μεγάλου καλλιτέχνου.

Κατὰ παράδοσίν τινα ὁ Φειδίας ἀπεθανε κατάδικος ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τῶν 'Αθηνῶν· κατ' ἄλλην παράδοσιν ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν 'Ηλείων κατὰ συνέπειαν δευτέρας δῆθεν συκοφαντίας περὶ κλοπῆς· ἀμφότεραι ὅμως εἶνε λίαν ἀνυπόστατοι, βέβαιον δὲ φαίνεται ὅτι ἐτελεύτησε τὰς ἡμέρας του ἡσύχως ἐν τῇ νέᾳ πατρίδι του, τῷ 431 π. Χ. Ἔνιοι μάλιστα ἀναφέρουσιν, ὅτι ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατόν του οἱ 'Ηλεῖοι ἀνεδείξαν τοὺς υἱούς του διὰ βίου ἱερεῖς τοῦ ναοῦ τοῦ 'Ολυμπίου Διός, τὸν ὁποῖον εἶχε κοσμήσει διὰ τοῦ θαυμαστοῦ ἔργου του, ὃ σύμπασα ἡ ἀρχαιότης κατέταξεν ἐν τοῖς ἑπτὰ θαύ[illegible]σι τοῦ κό[illegible]ου

ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΣ.

Γεννᾷ ὡς μήτηρ ἅπαντας, μᾶς τρέφει, μᾶς ἐνδύει
Ἡ γῆ καὶ ἐν τοῖς κόλποις της καὶ π[illegible]

Θ. Χ. Μ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΔΥΟ ΝΥΚΤΕΣ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΣΜΟΥ

ὑπὸ

ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ Δ. ΣΕΪΖΑΝΗ.

Πρὸ μικροῦ ἐξῆλθε τῶν πιεστηρίων τοῦ γνωστοῦ τυπογράφου τῆς πόλεώς μας *Νικολάου Α. Δαμιανοῦ* σύγγραμμα, ἔχον τὴν ἄνωθι ἐπιγραφήν, ἐπὶ ὡραίου χάρτου καὶ μετὰ τυπογραφικῆς καλλονῆς. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο, ἀπαριθμοῦν ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν σελίδας, ἔχει συγγραφέα τὸν εὐπαίδευτον νέον Μ. Δ. Σεϊζάνην, τοῦ ὁποίου τὰ πρωτόλεια εἴτε ἐν τῷ πεζῷ εἴτε ἐν τῷ ἐμμέτρῳ λόγῳ, δημοσιευθέντα διὰ τοῦ ἐγχωρίου τύπου, ὑπεδέχθησαν οἱ ὁμογενεῖς μετ' εὐνοίας, ἐκτιμήσαντες τάς τε ὀρθὰς ἰδέας καὶ τὸν γλαφυρὸν κάλαμον τοῦ νεαροῦ συγγραφέως.

Ὑπὸ τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἰδεῶν φαίνεται ἐμφορούμενος ὁ συγγραφεὺς καὶ ἐν τῷ περὶ οὗ ὁ λόγος συγγράμματι, ἐν ᾧ λίαν εὐφυῶς εἰσάγει ἑαυτὸν πειραζόμενον ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, εἰς δύο νύκτας κατὰ συνέχειαν προσπαθοῦντος μετ' ἐπιτετηδευμένης φιλίας καὶ γκυκύτητος νὰ καταστήσῃ αὐτὸν προσηλυτόν του. Ὁ προσηλυτιζόμενος, ὁ ὁποῖος φαίνεται κατ' ἀρχὰς ἀκλόνητος εἰς τὰς πεποιθήσεις του καὶ περιφρονῶν τὰς πλεκτάνας τοῦ Πονηροῦ, αἰσθάνεται ἑαυτὸν ταλαντευόμενον, ὅτε οὗτος τῷ ἀπέτεινε τὰς ἑξῆς ἐρωτήσεις:

»— Εἶσαι φιλάργυρος; ἠρώτησεν ἀποτεινόμενος οὐχὶ πλέον πρὸς ἐμέ, ἀλλὰ πρὸς τοὺς δακτύλους τῆς δεξιᾶς χειρός του, ἧς ὁ μικρὸς ἔτρεφεν ἡμίσεος μέτρου ὄνυχα, καὶ ἐναποθέτων τὸ σιγάρον του ἐπὶ τοῦ δίσκου τῆς Σελήνης.

— Οὐχί! ἀπήντησεν ἀνυψωθεὶς ὁ τῆς ἀριστερᾶς.

Εἶσαι φιλήδονος; — οὐχί.

Εἶσαι ὀργίλος; — οὐχί.

Εἶσαι ἐκδικητικός; — οὐχί.

Εἶσαι φιλόδοξος;

Ὁ Σατανᾶς ἀφῆκε κραυγὴν θριάμβου· ὁ τελευταῖος τῶν δακτύλων του ἀνυψώθη εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην, ἥτις ἐπλήρωσεν αὐτὸν ἀγαλλιάσεως.

Εὗρον, εὗρον! ἀναφωνεῖ, εὗρον τὸν σφυγμὸν καὶ τῆς ὑμετέρας καρδίας· ἡ φιλοδοξία, συγκεχυμένον τι καὶ ἀόριστον, κατακερματιζόμενον ὑπὸ παρεξηγήσεων, ἠμαυρωμένον ὑπὸ παρεκτροπῶν, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἡ μᾶλλον ἐκτεταμένη θάλασσα, ἐν ᾗ ἀγρεύομεν συντρόφους τῆς πέραν τοῦ πλανήτου σας ζωῆς· σὲ συνέλαβα καὶ δὲν δύνασαι νὰ μοὶ διαφύγῃς!

— Ὁμιλεῖτε μετὰ βεβαιότητος, τῷ ἀποκρίνομαι, ἥτις ἐνδεχόμενον νὰ διαψευσθῇ· — τοὐλάχιστον ἐγὼ δὲν αἰσθάνομαι τοιοῦτον πειρασμόν.

— Προσμείνατε, μοὶ λέγει, συσφίγγων τὸν ἐπενδύτην του ἐπὶ τοῦ στήθους, ὃν ὁ πνέων ἄνεμος εἶχεν ἀποσύρει ὀλίγον, ἀφήσας νὰ φανῇ ἐπιδερμὶς μαύρη ὡς ἡ τοῦ Ἀφρικανοῦ, λάβετε ὀλίγην ὑπομονὴν καὶ σᾶς ἀπαντῶ.

Φιλοδοξία πολεμιστοῦ; — ὄχι·

Φιλοδοξία Ἕλληνος πρωθυπουργοῦ; — ὄχι·

Φιλοδοξία ἐπιστημονικῶν ἀνακαλύψεων; — Δὲν ἔχετε καιρόν.

Φιλοδοξία Γέροντος Ἀρχιερέως, Ἐπισκόπου ἢ Ἀρχιμανδρίτου; — οὐδεμία ὄρεξις.

Φιλοδοξία συγγραφέως; — Ἄριστα! Ἄριστα, ἀνεφώνησε, μὴ δυνάμενος νὰ κρατήσῃ χαρᾶς δάκρυα, ἅτινα ἐκύλισαν ἀπὸ τῶν κανθῶν αὐτοῦ ῥέοντα μέχρι τῆς γῆς διὰ τοῦ ἐπενδύτου του.

Ἀρνηθῆτέ το, ἐὰν δύνασθε, μοὶ λέγει, ἀτενίζων με ὑπερηφάνως· καὶ ἂν δὲν μοὶ ἦτο οὕτωσὶ συγκεχωρημένον ν' ἀνακαλύπτω τὰς ἀδυναμίας τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας ἐπὶ τῶν δακτύλων μου, καὶ πάλιν θὰ μοὶ ἦτο εὔκολον νὰ κατανοήσω τὸ πάθος σου· οἱ ὀφθαλμοί σου τὸ προδίδουν, τὰ χείλη σου τὸ μαρτυροῦν, ἡ ὄψις σου κατακραυγάζει, τὸ μέτωπόν σου τὸ διακηρύττει· πάσχετε φιλοδοξίαν συγγραφέως, τοῦτο σᾶς κατατρώγει, τοῦτο σᾶς ἀφανίζει, ἐκέρδισα!

Ἔστω! εἶπον, καταβληθεὶς ἐκ τῆς πεποιθήσεως, μεθ' ἧς ὡμίλει τὸ καταχθόνιον ἑρπετόν.»

Ἐκ τῶν λόγων τούτων συλλαβὼν ὁ πειρασμὸς τὰς χρηστοτέρας ἐλπίδας διὰ τὸν νέον προσηλυτόν του, ἀναγκάζεται ν' ἀποχαιρετίσῃ αὐτὸν μετὰ τῆς δυούσης Σελήνης, ὅπως ἐπαναλάβῃ τὴν συνδιάλεξιν τὴν προσεχῆ νύκτα.

Ἀλλὰ δυστυχῶς δι' αὐτόν, ὅτε πλήρης ἐλπίδων κατῆλθε τῆς Σελήνης τὴν δευτέραν νύκτα, εὗρε τὸν φίλον του ὡπλισμένον μὲ τὸ θάρρος τῆς ἱερᾶς ἀληθείας, ὅπως ἠρωϊκῶς καταπολεμήσῃ τὰς καταχθονίους μηχανάς του. Ὅτε δὲ μετὰ πολλὰ σατανικὰ ἐπιχειρήματα, ὅπως ἐρεθίσῃ τὸν προσηλυτόν του ν' ἀναφανῇ χάριν φιλοδοξίας συγγραφεὺς ἀσέμνων καὶ ἀντεθνικῶν μυθιστορημάτων, μανθάνει παρ' αὐτοῦ ὅτι σκοπεύει μὲν νὰ ἐκδώσῃ μυθιστόρημα, ἀλλ' ὑπόσχεται ἐν τῷ προλόγῳ ὅτι τὸ μυθιστόρημα τοῦτο θὰ φωτίζῃ εἰς καὶ μόνος λύχνος, ὁ *λύχνος τῆς ἀληθείας*, τότε:

«— Τρατατά, ταρατατά! ἐσύριζεν ὁ Πειρασμός, μιμούμενος τοὺς νεανίσκους τῶν τριόδων· ἀπώλετο πᾶσα ἐλπὶς καὶ μετὰ τῆς ἐλπίδος καὶ αἱ στιγμαὶ τῆς συνδιαλέξεώς μας.

— Λυποῦμαι... τῷ λέγω προσπαθῶν νὰ κατευνάσω τὸ αἴσθημα τῆς χαρᾶς μου·

— Ἐγὼ δὲ περισσότερον, ἀποκρίνεται ὁ Σατανᾶς, ἀλλ' οὕτω εἶνε πεπρωμένον· πόσαι ἐπιχειρήσεις, πόσα ἔργα ταχυποροῦντα κατ' ἀρχὰς πρὸ τοῦ τέλους ἔμειναν στάσιμα; δι' αὐτὸ οὐδέποτε πρέπει νὰ παραβιάζηταί τις· εἰς δύο νύκτας δὲν ἠδύνατο νὰ λάβῃ αἴσιον πέρας τοιοῦτον ἔργον· ἠθέλησα νὰ μιμηθῶ κατὰ τὴν ταχύτητα εἰκονογράφους τινὰς τῶν ἐκκλησιῶν σας καὶ ἀπέτυχον ἐγὼ ὁ Πειρασμός, ὡς ἂν ἦμην Ἁγιογράφος. Ἰδοὺ τὸ ἥμισυ αὐτὸ βῆμα προώρισται ν' ἀποχωρήσῃ ἐπὶ πολὺ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν διάβολον καὶ τίς οἶδε... προσθέτει χαμηλῇ τῇ φωνῇ· δὲν ἀπελπίζομαι μόνον διὰ τὸ παρόν, ἀλλ' ἀνησυχῶ καὶ διὰ τὸ μέλλον· ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ δὲν ὑπάρχει εὐρὺ στάδιον διὰ τὸν Πειρασμόν· ἀποτυχία, ἀποτυχία! ἴσως πάθωμεν καὶ ἡμεῖς ὅ,τι τὸ ἐμπόριον τῆς Σμύρνης πρόκειται νὰ πάθῃ ἀπὸ τοκογλυφικήν τινα ἑταιρίαν... ἠπατήθην!

— Ἀλλά, μοὶ λέγει, ἀνορθούμενος, διότι ἡ Σελήνη τὴν στιγμὴν ταύτην εἶχε δύσει πλέον, δὲν μοὶ μέλει διὰ τὸ συμφέρον τοσοῦτον ὅσον διὰ τὴν φιλοτιμίαν μου· δὲν μοὶ μέλει δι' ἐμέ, πίστευσόν με, ὅσον διὰ τὰ στόματα τοῦ κόσμου· θὰ εἴπωσιν:

«Εἰς τὴν οὐρὰν τοῦ ὄνου ἀπηυδήσατε!»

Ἐλθὲ λοιπόν, κάμε τελευταίαν ἀπόφασιν καί, ἂν μετανοήσῃς, πτύσον με τετράκις εἰς τὴν Κόλασιν· ἀποφάσισον! ἐξάλειψον τὸν ἄθλιον αὐτὸν πρόλογον, ὅστις μόνος ἀρκεῖ ν' ἀποδιώξῃ τοὺς συνδρομητάς, καὶ πρὸ πάντων, ἐὰν τυγχάνωσι πολιτικοί, μεσίται καὶ δικηγόροι· ἐξάλειψον τὸ ὄνομα αὐτὸ τῆς ὠχρᾶς ἀληθείας, ἀνάστρεψον τὸ κείμενον, φέρε νὰ θέσω ἐπὶ τῶν φύλλων αὐτοῦ τὴν σφραγίδα μου καὶ σοὶ ὑπόσχομαι 25,000 συνδρομητὰς ἐν μόνῃ τῇ πατρίδι σου· ἐγὼ ἐγγράφομαι πρῶτος διὰ 500 σώματα, δίδων τὸ καλὸν παράδειγμα.

— Μοὶ προτείνετε, τῷ ἀπεκρίθην, τ' ἀδύνατα· ἐὰν δύνασθε, ἀναστρέψατε τὴν καρδίαν μου καὶ μεταθέσατε τὴν παρεγκεφαλίτιδα εἰς τὰ ἐμπρόσθια ἡμισφαίρια, καὶ τὸ ἔργον σας κατορθοῦται.

— Εὔκολον, μοὶ λέγει ὁ Πειρασμὸς ἀνασύρων τὰς χειρίδας του ὡς ὑποδοηθὸς χειρουργοῦ, ἀφαιρέσατε αὐτὸ τὸ σημεῖον, ὅπερ ἐξαρτᾶται τοῦ τραχήλου σας διὰ τῆς *κυανολεύκου* αὐτῆς *ταινίας*, θέσατέ το ὑπὸ τοὺς πόδας σας, ἵνα μὴ τὸ βλέπωμεν ἀμφότεροι, καὶ ἡ σωτήριος ἐγχείρησις κατορθώθη ἄνευ ἀλγηδόνων, ἄνευ σταγόνος αἵματος· θὰ ἐννοήσητε παρευθὺς ἑαυτὸν ἐλαφρὸν ὡς βάμβακα, ὅστις ἀφίνει τὸ κέλυφος εἰς τὴν πνοὴν τῆς *νυκτίας αὔρας*· τὸ ὄνομά σας θ' ἀποκτήσῃ δόξαν, τὰ θυλάκιά σας χρήματα!

— Τότε πρώτην φορὰν ἀνεμνήσθην τοῦ μικροῦ ἐκείνου *σταυροῦ*, ὃν ἀπερχόμενος τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς εἶχον προσαρτήσει τῷ τραχήλῳ μου ἀντὶ παντὸς ἀπολυτηρίου, καὶ εἶπα:

Διάβολε, διάβολε, δὲν μ' ἐξαπατᾷς· τώρα ἐννοῶ τίνι τρόπῳ ἐπὶ δύο ἤδη νύκτας τόσον πλησίον μου δὲν δύνασαι νὰ μὲ κακοποιήσῃς· τώρα ἐννοῶ, διατί τοσοῦτον μοὶ εἶσαι προσηνὴς καὶ κολακευτικὸς καὶ μέχρι τῆς γυναικείας μορφῆς, τῆς μορφῆς τῆς ἐρωμένης μου καταδιδασθείς· τὸν μικρὸν τοῦτον σταυρὸν φοβεῖσαι, ἀλλὰ χάριν σοῦ δὲν τὸν ἀποβάλλω, διότι οὗτος ὑπῆρξεν ἡ παρηγορία τῶν πατέρων μου καὶ ἐμοῦ ἐν ἡμέραις θλίψεων, ἡ ἄγκυρα ἐν ὥρᾳ τρικυμιῶν καὶ καταιγίδων· οὗτος εἶνε τὸ φῶς μου ἐν τῇ νυκτὶ καὶ τῇ ἐρημίᾳ μου· δὲν τὸν ἀποβάλλω, ἀλλὰ θὰ τὸν διατηρήσω ἐδῶ ἐπὶ τοῦ στήθους μου· αἱ δύο μου χεῖρες θὰ τὸν πιέζωσιν ἐπὶ τῆς καρδίας μου ἡμέραν καὶ νύκτα!

Ἡ Σελήνη εἶχε δύσει πρὸ τριῶν ἤδη λεπτῶν, ὁ δὲ Πειρασμὸς ἱστάμενος ἐνώπιόν μου ὄρθιος μὲ τὸ βλέμμα πρὸς τὴν γῆν τεταπεινωμένον, ἔκλαιε...

Τὰ δάκρυά του ῥέοντα ἐπὶ τῆς πλακὸς τοῦ ἐξώστου ἐκοίλαινον τὸ μάρμαρον.

Μὴ περιμένῃς, τῷ λέγω, εἰς μάτην!

Ὁ Πειρασμὸς ἐγονυπέτησεν ἐνώπιόν μου·

— Ἔλεος, μοὶ λέγει διὰ φωνῆς διακεκομμένης καὶ τρεμούσης, ἔλεος ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος!

Τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ Ἰμάμης προέκυψεν ἐκ τῆς θυρίδος τοῦ μιναρέ, ἐξῆλθεν εἰς τὸν ἐξώστην καὶ ἡ φωνή του ἀντήχησεν εἰς τὴν ἐρημίαν τῆς νυκτὸς μελαγχολικὴ καί πως γλυκεῖα·

Ὕπαγε, τῷ λέγω, ἀπωθῶν αὐτὸν διὰ τοῦ ποδός.

Ὁ Σατανᾶς ἠνέῳξε τὰς χεῖρας καὶ μὲ ἠτένισεν ἠλλοιωμένος καθ' ὑπερβολήν· ἡ κόμη του ἦτο λευκή, τὸ δὲ πρόσωπον πλῆρες ρυτίδων δὲν εἶχεν ὀδόντας νὰ ὁμιλήσῃ.

Ἀνηγέρθην, ἵνα τὸν ραπίσω· ἡ χείρ μου ὑψώθη βαρεῖα καὶ ἀπειλητική, ὁ δὲ Πειρασμὸς θὰ ἐλάμβανε τὸ ἀνθρώπινον ράπισμα ἐπὶ τῆς παρειᾶς του, ἂν τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ κώδων τῆς Παναγίας δὲν ἠκούετο σημαίνων τὸ ἑωθινόν, τοῦτον δὲ διεδέχθη ὁ κώδων τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

Ὁ Σατανᾶς ἀφῆκε κραυγὴν ὀδύνης καὶ καπνὸς ὡσεὶ ὁ ἐκ τῆς ἑστίας ἡμῶν ἀποθρώσκων ἀνῆλθε μέχρι τοῦ ὕψους τοῦ μιναρέ· περαιτέρω δὲν ἠδυνήθην νὰ τὸν διακρίνω.

Τὸ ὡραῖον κροκοειδὲς τῆς αὐγῆς χρῶμα, ὅπερ οὐδέποτε χρωστὴρ ζωγράφου θὰ ὑποκλέψῃ ἐκ τοῦ ὁρίζοντος, ἐπεχύνετο εἰς τὸν οὐρανὸν τῆς νυκτὸς ὡς ἡ ἐλπὶς ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας.»

Τοιαύτη ἐν συντόμῳ ἡ ὑπόθεσις τοῦ μικροῦ τούτου μυθιστορήματος, τὸ ὁποῖον ἀληθῶς καταφωτίζει πανταχοῦ ἡ *λαμπρὰ αἴγλη τῆς ἀληθείας*, καθόσον λίαν τεχνηέντως ὁ κ. Μ. Σεϊζάνης κατώρθωσεν εἰς τὴν διέσπερον συνδιάλεξίν του μετὰ τοῦ Πειρασμοῦ νὰ παρενείρῃ καὶ νὰ ἐξελέγξῃ τὰς κυριωτέρας ἠθικὰς καὶ κοινωνικὰς πληγὰς τοῦ νεωτέρου ψευδοπολιτισμοῦ, ὅστις, ὑψώσας γαῦρον κεφαλὴν κατὰ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν θρησκείας καὶ κατὰ τῆς ἁγνῆς καὶ ἀφελοῦς διαίτης τῶν πατέρων μας, δύναται ἐπὶ τέλους νὰ φέρῃ ἡμᾶς κατὰ κρημνοῦ, ἂν μὴ προλάβωμεν νὰ κρατηθῶμεν ἀπὸ τῆς σωτηρίου ἀγκύρας τοῦ εὐαγγελικοῦ πολιτισμοῦ, τοῦ μόνου συνάδοντος τῷ λογικῷ ἀνθρώπῳ.

Ὁ συγγραφεύς, φλεγόμενος ὑπὸ αἰσθήματος εὐγνωμοσύνης καὶ φιλανθρωπίας, τὸ ἐκ τοῦ συγγράμματός του χρηματικὸν προϊὸν ἀφιεροῖ ἐν μέρει εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν σχολὴν καὶ εἰς τὸ ἐνταῦθα ἐθνικὸν ὀρφανοτροφεῖον.

ΟΙ ΕΝ ΓΑΛΛΙΑ ΕΘΕΛΟΝΤΑΙ ΕΛΛΗΝΕΣ.

Μαθητεύων εἰς λύκειόν τι ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἤκουσα παρά τινος τελειοδιδάκτου τῆς φιλολογίας, σπουδάσαντος ἐν Γερμανίᾳ, τὸ ἑξῆς, ὅπερ ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ γενναιότης εἶνε κληρονομικὴ ἀρετὴ τοῦ Ἕλληνος, διασωθεῖσα μέχρι σήμερον.

Τριάκοντα Ἕλληνες ἐπὶ τοῦ τελευταίου Γαλλογερμανικοῦ πολέμου ἀπετέλουν μέρος Γαλλικοῦ τινος σώματος παρὰ τὸν Λείγηρα (Loire) ποταμόν, τὸ ὁποῖον αἴφνης περιεκυκλώθη ὑπὸ ἰσχυροτέρου καὶ πολυαριθμοτέρου Γερμανικοῦ. Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ σώματος βλέπων τὸ ἀδύνατον τῆς ἀντιστάσεως, διατάσσει τὴν ὑποχώρησιν, ὅτε οἱ μὲν Γάλλοι στρατιῶται ὑποχωροῦσιν ἀμέσως καὶ σώζονται, ἀλλ' οἱ τριάκοντα ἐθελονταὶ Ἕλληνες μένουσιν ἀκλόνητοι εἰς τὰς θέσεις των ἀγωνιζόμενοι ἀγῶνα λίαν ἄνισον· πρὸς δὲ τὸν Γερμανὸν ἀρχηγόν, προτείναντα αὐτοῖς τὴν παράδοσιν, ἀπαντῶσι θαρραλέως, «Οὐκ ἔστι πάτριον τοῖς Ἕλλησι τὸ παραδίδοσθαι, ἀλλὰ τὸ νικᾶν ἢ ἀποθνήσκειν ἔνθα ἐτάχθησαν». Ὁ Γερμανὸς ἀρχηγός, ἐκτιμῶν τὴν γενναιότητα τῶν ὀλίγων τούτων Ἑλλήνων, καὶ πάλιν προτείνει αὐτοῖς νὰ παραδοθῶσιν, ἀλλ' οὗτοι ἐξακο-

λουθοῦσιν ἀμυνόμενοι καὶ προξενοῦντες θραῦσιν εἰς τὸν ἐχθρόν. Ὅθεν ὁ ἀρχηγὸς τῶν Γερμανῶν ἀκουσίως καὶ μετὰ λύπης ἠναγκάσθη νὰ διατάξῃ τὸν κατ' αὐτῶν πυροβολισμόν, καὶ πίπτει ἡ δρὰξ αὕτη τῶν ἀνδρείων τέκνων τῆς Ἑλλάδος μετὰ ἡρωϊκὴν πάλην, τῶν μὲν φονευθέντων, τῶν δὲ καιρίως τραυματισθέντων.

Ἡ ἀπροσωπόληπτος ἱστορία ὀφείλει ἵνα εἰς τὰς ἀθανάτους αὐτῆς δέλτους διαιωνίσῃ καὶ τὴν παρὰ τὸν Λείγγρα χάριν τῆς τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος ἡρωϊκὴν πτῶσιν τῶν ὀλίγων τούτων Ἑλλήνων, ὅπως ἡ ἀρχαία ἱστορία διηώνισε τὸ ὄνομα τοῦ Λεωνίδου καὶ τῶν Τριακοσίων. Οἱ δὲ γονεῖς καὶ συγγενεῖς τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ἀνδρῶν δικαιοῦνται νὰ σεμνύνωνται ἐπὶ τοιούτοις τέκνοις καὶ συγγενέσι, οἵτινες ἐν ξένῃ γῇ ἀνεδείχθησαν ὄντως γνήσιοι Ἕλληνες, τιμήσαντες διὰ τοῦ γενναίου αὐτῶν θανάτου τὴν γεννήσασαν αὐτοὺς Ἑλλάδα.

Αἰωνία ἡ μνήμη αὐτῶν! Γαῖαν ἔχοιεν ἐλαφράν!

Ἐν Λάρνακι Κύπρου 26 Μαρτίου 1873.

Γ. Ι. Δημητρίου.

Ο ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΣ ΤΟΥ ΕΙΡΗΝΙΚΟΥ.

Εἶνε γνωστόν, ὅτι ἡ Εὐρώπη συνεδέθη ἤδη μετὰ τῆς Ἀμερικῆς διὰ τηλεγραφικῆς γραμμῆς διαπερώσης τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν. Πρόκειται νῦν περὶ ἑτέρας γιγαντιαίας ἐπιχειρήσεως προωρισμένης νὰ συνδέσῃ τὸν παλαιὸν Ἀνατολικὸν κόσμον μετὰ τῆς Ἀμερικανικῆς ἠπείρου διὰ γραμμῆς, ἥτις θὰ διέλθῃ τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν. Εὐχαρίστως δὲ βλέπομεν ἐπὶ κεφαλῆς μιᾶς τῶν μεγίστων ἐπιχειρήσεων, αἵτινες προώρισται νὰ μεταβάλωσι τὸν κόσμον, ἄνδρα ἀνήκοντα εἰς τὸν Ἑλληνορωμαϊκὸν πολιτισμόν, τὸν στρατηγὸν *Καίσαρα Μορένον* (Cesare Moreno).

ΞΕΝΟΙ ΕΝ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ.

Ἀναγινώσκομεν ἐν τῇ Ἰταλικῇ ἐφημερίδι Rivistù Europea (Εὐρωπαϊκὴ ἐπιθεώρησις) τὰ ἑξῆς: Ἡ ἡγεμονὶς Δώρα Ἰστριάς, ἡ ἔνδοξος συγγραφεὺς τῆς Ἀλβανορωμανίας, διατρίβουσα ἐν Φλωρεντίᾳ, ὠνομάσθη ἐσχάτως μέλος τῆς Ραφαηλείου Ἀκαδημίας τοῦ Οὐρβίνου, τῆς ἐν Ρώμῃ Ἀκαδημίας τῶν Κυριτῶν (de Quiriti), τοῦ ἐν Ἀθήναις συλλόγου «ὁ Παρνασσός».

Ο ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΚΑΙ ΤΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ.

Ὁ μέγας οὗτος στρατηγὸς τῆς Ρώμης, διὰ νὰ προλαμβάνῃ καὶ διασκεδάζῃ τὸν θυμόν του, λέγεται ὅτι, ὁσάκις ἐλάμβανεν ἀφορμὴν νὰ ὀργισθῇ, συνείθιζε, πρὶν ἢ θυμωμένος εἴπῃ ἢ πράξῃ τι, νὰ λέγῃ καθ' ἑαυτὸν ὁλόκληρον τὸ Ρωμαϊκὸν ἀλφάβητον. Τοιουτοτρόπως ἔδιδε καιρὸν εἰς τὴν φρόνησίν του νὰ στήσῃ εἰς τὴν γένεσίν της τὴν φλόγα τοῦ θυμοῦ του.

ΤΗι ΔΕΣΠΟΙΝΙΔΙ

ΚΑΛΛΙΟΠΗι ΧΩΡΕΜΗι.

Κεκρυμμένη εἰς ἐλπίδας.....ἡ ὥρα
Τῶν παλμῶν, τῆς χαρᾶς μας τῆς πρώτης,
Ὡς τὰ ρόδα, κι' αὐτὴ ἡ Νεότης
Ἀναμένει Μαΐου στιγμάς.

Ἀνατέλλει ἡ ὥρα! —τί θέα!.....
Ὡς Ἠὼς μιᾶς Αὐγῆς χρυσωμένη,
Σ' τῆς καρδιᾶς μας τὰ βάθη κρυμμένη,
Ἀνατέλλ' ἡ τοῦ βίου χαρά!

Ἀμπουν τότε ἡ χάρις, τὸ κάλλος,
Τὰ τερπνὰ τῆς Νεότητος ρόδα,
Κι' ἡ παρθένος βαδίζει μὲ πόδα
Ἐλαφρὸν εἰς τοὺς κήπους φαιδρά.

Ἀιγυρά! 'ς τὴν λιγύπνοον αὔραν
Ροδινοῦ σου τοῦ πρώτου Μαΐου,
Μειδιᾷ ἡ μορφὴ ἑνὸς ἴου!.
Καὶ ζωὴν ἀναπνέει τερπνήν.

Ἴον εἶνε αὐτὸς ὁ Μνηστήρ σου,
Ἀνθοδέσμη χαρίτων σὺ εἶσαι,
Εἰς τὸ ἔαρ τοῦ βίου του χύσαι
Ἔρωτός σου τὴν πρώτην πνοήν!

Ὅταν ᾄδῃς, νομίζ' ὅτι βλέπω
Φερωνύμου σου Μούσης τὸ στόμα,
Ἑλικῶνος τ' ἀθάνατον Δῶμα,
Καλλιόπη ἀθώα, σεμνή.

Παραδείσους ἠοῦ ἔχει ὁ κόσμος!.....
Τὸν κρυπτὸν τῆς καρδίας μου σάλον,
Τὸν προδίδει τὸ στῆθος τὸ πάλλον,
— Μὲ ἐμπνέ' ἡ σεμνὴ καλλονή!

Ἤμην, εἴμ' αἰωνίως θὰ ᾖμαι
Θαυμαστὴς τῶν χαρίτων, τοῦ κάλλους·
Πλούτη, δόξαν ἀφίνω εἰς ἄλλους,
Ἠρεμίαν ποθῶ τῆς Ζωῆς.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ

Α. * * *